

dengê bakur

KOVARA RÊZANÎ Û ŞIROVERÎ

Hejmar: 10

Hezîran 2001

Bûha: 5.00 DM

TÛRKÎYE'DE STATÛKOCU ANLAYÎŞ VE DEĞÎŞÎM ●
Dengê Bakur

GER "HESTÎYÊ ZIMÊN TUNNE YE, ..." ●
Hemreş Reşo

TÛRKÎYE BÎ KU VE DÎÇE ? ●
Bayram Ayaz

KÛRT LEGAL PARTÎ GİRİŞİMLERİ ●
Bavê Dilovan

SİYASET FUTBOL MAÇI DEĞİLDİR ! ●
A. E. Çayırçioğlu

GÜNEY KÛRDİSTAN'DA ONUNCU YIL ●
Îbrahim Berz

EDİP ABÊ ●
Ruşen Arslan

TÛSİAD'IN SON RAPORU ●

**TÛRKÎYE'DE KRİZ, AB-TÛRKÎYE İLİŞKİLERİ
VE "ULUSAL PROGRAM"** ●

KÛRT YURTSEVER HAREKETİNİN SORUNLARI ●
Dr. Serbat Amedî
Azîz Azad
Dara Bîlek
Selîm Giresorî
Baran Hemze

JÎ ÇAPEMENÎYE / BASINDAN SEÇMELER ●

10

DÎ VE HEJMARÊ DÊ / BU SAYIDA	5
TÜRKİYE'DE STATÜKOCU ANLAYIŞ VE DEĞİŞİM	7
<i>Dengê Bakur</i>	
GER "HESTÎYÊ ZİMÊN TUNNE YE, ..."	9
<i>Hemreş Reşo</i>	
TİRKÎYE BÎ KU VE DÎÇE ?	10
<i>Bayram Ayaz</i>	
KÜRT LEGAL PARTÎ GİRİŞİMLERİ	12
<i>Bavê Dîlovan</i>	
SİYASET FUTBOL MAÇI DEĞİLDİR !	15
<i>A. E. Çayircioğlu</i>	
GÜNEY KÜRDİSTAN'DA ONUNCU YIL	18
<i>İbrahim Berz</i>	
EDİP ABÊ	21
<i>Ruşen Arslan</i>	
HEVPEYVÎNEK BÎ MAMHOSTE HEMREŞ REŞO RE	24
<i>Amadekar: Cankurd</i>	
TÜSİAD'IN SON RAPORU	30
TÜRKİYE'DE KRİZ, AB-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ VE "ULUSAL PROGRAM"	34
KÜRT YURTSEVER HAREKETİNİN SORUNLARI	
<i>Dr. Serhat Amedî:</i> Kürt Hareketinin Çıkmazları ve ...	43
<i>Azîz Azad:</i> Örgütsel Mirasımıza Ve Kimliğimize Sahip Çıkmak, Misyonomuzun Gereklerini Yerine Getirmek, Geriliğe Ve Politik Şarlatanlığa Geçit Vermemek!	52
<i>Dara Bilek:</i> Eğer Kendi Gerçeklerimizden Hareket Etmezsek Varacağımız Yer Belirsizliktir	55
<i>Selim Giresorî:</i> Siyasi Çıkmaz ve Alternatif	57
<i>Baran Hemze:</i> Eskiye Dönüş mü, Çağdaş Örgütlenme mi?	60
JÎ ÇAPEMENÎYE / BASINDAN SEÇMELER	65

Berpirsiyarê Giştî/Genel Sorumlu
Azîz Azad
Navnişan/Adres
Postfach 101423
47014 Duisburg-Germany
Malper/Web sitesi
www.dengebakur.dk
E-mail
redaksiyon@dengebakur.dk
Bûhatiye salekî/Yıllık abone
Li Almanyayê 50 DM
Li Evropa 70 DM
Dizgi
Adar&A Graphics
Baskı
Delsch

Xwendevanên hêja,

Dengê Bakur, piştî salekî bi hejmareke nu dikeve destê we.

Em dizanin, gellekî endamên me, dostên me û xwendevanên me yên dilsoz nuha li me gefan dixwun. Dipirsin: 'Çi bi we hatibû, we çima salekî em ji tama DENGÊ BAKUR bêpar hêştin?'

Em dikarin nuha gotinan di devê xwe de bibin û binin û jiber ronahiya rastiye birevin. Lê, na! em naxwazin di ser vê kêmasiya xwe de, bi bersivekî ne rast xwendevanên xwe bixapînin. Xwendevanên me, neynika me ne. Em çawa dikarin wêneya xwe ya di neynikê de veşêrin. Belê, rast e, wekî hemû rêxistinên Kurdan, astengiyên me jî ên diravî hene. Lê dengê bakur ne ji ber vê yekê derneçû. Me wekî rêxistinê vê karê herî girîng ihmal kir. Elbet rola kesan jî di kêmasiyan de heye.

Di vê hejmara dengê bakur de, du hevalên me nobeta berpirsiyariya kovarê diguherin. Heval Cemal gellekî xizmeta xwe di ber kovarê de derhasbû. Bê guman em dê di hejmarên pêş ên dengê bakur de berhemên wî ên rojnamevaniyê bixwînin. Em bawer dikin, hevalê Cemal dê me ji van berheman bêpar nehêle.

Dora heval Azîz Azad dê ne dirêj bajo. Bi vê guherînê hedefekî din jî hatiye danîn, ku di demeke kurt de hevalekî din bê amade kirin û ew berpirsiyariya dengê bakur hilde ser milê xwe. Hevalên xwedî tecrûbe divê tecrûbeyên xwe bi yê nu re par bikin. Tevgera Kurd pêwistî bi kadrên nu û xortan heye. Em nuha di demeke taybetî de derbas dibin û rola çapemeniyê roleke girîng e. Divê tevgera Kurd, di hemû warê medya de xwe xurt bike û xelkê şiyar bike.

Dewleta Tirk, êrişên xwe dijî tevgera Kurd bi tundî didomîne. Goh û çavên wan li ser pêvejoya dewletbûnê li başurê Kurdistanê ye. Ew bi fêlbazî dijmuna hiya Dewleta Federe Kurdistanê dikin. Vê dawiyê, dijberiya xwe pêşvetir birin û bi askere damezirandina dewletekî kurdî wekî sedemê şer îlan kirin. Eger jî destê wan werê û hêza wan pê bigihê, dixwazin di nav çend saetan de Dewleta Iqlimî ser û bin bikin. Lê cihê keyfxweşiyê ye, ku Dewleta Federe êdî li herêmê hêzek e! Tevgera welatparêz li bakurê Kurdistanê çiqasî xurt bibe, tehdîdên dewleta Tirk li ser başur hingê wê kêmîr bibe.

Bila ew diranên xwe biçiqînin. Lê ji Kurdistanê Başur, agahdariyên xweş digihin me. Proseza aşitiyê di nabeyna PDKê û YNKê de berepêş diçe û gavên qenc hatine avêtin. Em bi vê yekê keyfxweş in û serbilind in. Dewleta Federa divê bibe wekî qibleya Kurdan. Wisan xwuyaye, gazindên Ehmedê Xanî cihê xwe girtine. "...eger me jî hebûna tac û dewlet...". Belê, li başurê welatê me, me jî heye dewletek, dewlet... Hemû Kurd divê vê firsenda dîrokî ji ber tîrên dijminan biparêzin. Kî nikare biparêze, bila nebe asteng!

Di vê hejmara dengê bakur de, xwendevan dikarin nivîsên cur be cur bixwînin. Di sernivîsê de, pîrsa devjengî û têkoşîna nabeyna statûqoperestan û hêzên demokrat li Tirkîyê hatiye şirovekirin. Pîrsa damezirandina partiyên legal ên Kurdan li Tirkîyê, Bavê Dîlovan nivîsiye.

Îbrahim Berz, deh salên li Kurdistanê başur analîz kiriye û bala xwendevanan dîkşîne ser firsendên dîrokî ku li vê perçeyê welatê me peyda bûne.

di vê hejmarê de . . .

Ruşen Arslan, bi nivîsekî gellekî manîdar welatparêzê gorbihuş Edîb Abê bi bîr aniye. Bi vê minesebetê, redaksiyona dengê bakur ji Edîb Karahan bi kûraniya dilan bi bîr tîne. Rapora nu ya rêxistina karsazên Tirkî (TÜSIAD) hatiye şirovekirin.

Du nivîs, li ser krîza aborî li Tirkîyê û derheqê berendamtiya Tirkîyê bo Yekîtiya Ewropa ji hatine pêşkeşkirin. Nivîskar Cankurd bi birêz Hemreş Reşo re hevpeyvînekî çêkiriye.

Pênc nivîskaran li ser rewşa tevgera Kurd û her wisan derheqê pirs û pirsgerikên PDK-Bakur de bîr û baweriyên xwe nivîsîne. Di vê hejmarê de me çend nivîsan ji çapemeniya Tirkîyê û Kurdan ji hîlbijart, ji bo xwendevanên me. Ev nivîs derheqê helwesta Tirkîyê di robarê Dewleta Federe Kurdistanê de ne.

Em hêvî dikin xwendevanên me, bi vê hejmarê qîma xwe binin. Lê em li benda rexne û pêşniyariyên wan in.

Heta hejmarekî din bimînin di nav xweşiyê de.

TÜRKİYE'DE STATÜKOCU ANLAYIŞ VE DEĞİŞİM

"Dünya Gider Mersin'e, Türkiye Gider Tersine!"

Türkçe'de "Herkes gider Mersin'e, bizimki gider tersine" sözleri, kural dışılığı, olağan ve beklenir olanın tam tersini yapmayı en iyi dile getiren çok anlamlı bir halk deyişidir.

Düşündük taşındık, şu Türkiye'deki gidişatı nasıl kısa ve özlü dile getirelim diye, aklımıza bu deyiş geldi. Dünya bir yerlere gidiyor. Her devlet, topluluk, irili ufaklı tüm güçler, uluslararası trendlerden sonuçlar çıkarmaya çalışıyor, kendi ulusal süreçlerini buna göre düzenliyorlar. Yeni politik tercihler ve bunlarla uyumlu ittifak ilişkileri geliştiriyorlar. Ülkelerini, topluluklarını çağın yeni özelliklerine hazırlıyorlar.

Bütün bu uluslararası devasa gelişmeler içinde Türkiye ne yapıyor? Yerinde sayıyor. Patinaj yapıyor. Türkiye'nin asıl yöneticileri ve Türkiye'yi görünüşte yönetenler, eski politikalarda ısrar mastürbasyonunu sürdürüyorlar. Yani özdoyumculuk yapıyorlar.

Dilbilimciler mastürbasyonu mecazi anlamıyla, "insanın, içinde bulunduğu koşulları kendini oyalayıcı, avutucu ya da hoşnut kılıcı biçimde sürekli kullanması durumu" olarak tanımlıyorlar. Şimdi, Türkiye'deki mevcut durumu bu tanımla karşılaştıralım.

Türkiye'nin egemenleri, hem kendilerini oyalıyorlar, avutuyorlar, hem de mevcut boğazına kadar pisliklere batmış olma durumuyla kendilerini hoşnut kılmak için böbürleniyorlar. Gazeteciliğin duayeni Sayın Çetin Altan, zaman zaman bu duruma alaylı biçimde göndermeler yaparak dikkat çekmeye çalışıyor. "Türklük böbürlenmesi, büyük Türk milliyetçiliği hava basmaları" falan filan diyor. Gerçekten Türkiye'de olan şey nedir. Tam bir mastürbasyon. Statükoculuk ile politik mastürbasyonculuk birbiriyle bağlantılı iki anlayış ve tutumdur. Statükocu anlayış, yürürlükteki kuralların ve düzenin varlığını sürdürmesini ister. Bunu isterken mevcut durumu bir biçimiyle savunması gerekir. Kendisini ve yığınları değişim istemleri karşısında oylaması gerekir. Bunu da en iyi politik mastürbasyonculuk yöntemiyle yapmaya çalışırlar. İrkçi-şovenist haması nutuklar ve siyasi edebiyat, statükocuların başvurduğu etkili silahlarıdır. Statükoculuk ve ırkçı-şovenist görüşlere dayanan özdoyumculuk anlayışı, politikada diktatörlüğe kadar uzanan otoriterizm ve anti demokratizmle çakışır.

Şu anda Türkiye'de olan da budur. Türkiye'de statükocuların ve özdoyumcuların hala belirleyici durumda oldukları, kökleri 12 Eylül düzenine uzanan otoriter, anti-demokratik bir yapı söz konusudur. Bu düzenin arkasındaki güçler, hem uluslararası değişim zorlamalarına direniyorlar, hem de içerdeki demokratikleşme isteklerine. Türkiye'nin AB'nin "Kopenhag Kriterleri" diye ifade edilen demokratikleşme önerilerine bozulmasının nedeni, statükocuların tavrıdır. "Bizim kendimize özgü koşullarımız ve özelliklerimiz var. Bizi olduğumuz gibi alın." diyorlar. Dikkat edin, statükomuzu bozmadan gelmek istiyoruz, diyorlar. Oysa Türkiye'deki mevcut bu durumla, uluslararası konjonktür birbiriyle çelişiyor. Günümüzde, uluslararası düzeyde, özellikle ekonomide, politikada, medya ve haberleşme alanında tam bir

globalleşme süreci yaşanıyor. Devlet aygıtına sahip topluluklar için, artık başında "ulusal" sıfatı olan kavramlar giderek anlamını yitiriyor. Dünya ekonomisini tamamen uluslararasılaşmış dev firmaların yönettiği, bu firmaların mal ve hizmetleri ile hisse senetlerinin dünyanın en ücra köşesine kadar uzandığı günümüz koşullarında hangi ulusal ekonomiden söz edebilirsiniz? Ya da günümüz koşullarındaki "ulusal" ekonomi politikası, artık gümrük duvarlarıyla çevrili ulusal pazarların mali ve ekono-mik hareketlerine göre düzenlenebilir mi?

Bu sorulara yanıt vermek için ne iyi bir ekonomist olmaya, ne de dışı bir stratejist olmaya gerek vardır. İçanadolulu Hacce Teyze ile Laz Temel ve Hakkarili Korucubaşı'nın artık bulundukları yerlerden hisse senetleri satın alarak General Motor'un, Ericson'un ortakları olabildikleri günümüz koşullarında kimsenin "yerli malı" masallarıyla uyutulamayacağı aşıkâr, ortada. İş, sadece ekonominin bu özellikleriyle sınırlı değil. Uluslararası politikada da durum aynı. Bütün celallenme gösterilerine rağmen, herkesin eli kolu birbirine bağlanmış durumda. İşte size Filistin sorunu, Balkanlar, Kafkasya ve Kürdistan. Uluslararası koşullar o derece değişmiş ki, iç dinamik dış dinamik tartışması adeta tuzla buz olmuş durumdadır. Hangisinin etki alanı nerede başlıyor, nerede bitiyor, kestirmek güçtür. Tam bir labirent.

Uluslararası politika, tarih boyunca hep toplulukların (egemenlerin) çıkarlarının dolandığı zorlu bir labirent olmuştur. Ancak tarihin hiçbir döneminde böylesi bir iç içelik yaşanmamıştır. Ve bu iç içelik daha da yoğunlaşacak. Medya ve haberleşme teknolojisine değinmeye gerek bile yok. Bu alandaki gelişme, sosyo-kültürel düzeyde bütün toplumları derinden etkiliyor. İşte bu uluslararası koşullarda, Türkiye'de İttihat-Terakicilerin torunları Kuvayı Milliyecilerin türkçü çocukları ve torunları, çağa kafa tutuyorlar. Dünyanın trendi, liberalleşme ve demokratikleşme yönündedir. Mikro düzeydeki milli toplulukların etnik ve politik kimliklerine kavuşarak doğal ve temel insan haklarından yararlanarak tatmin olmalarını sağlamak yönündedir.

Türkiye ne yapıyor? Liberalleşme ve demokratikleşmenin önünü tıkkıyor, özünde kimlik kavgası veren Kürt halkının varlığını inkar etmeye devam ediyor. Yani, Türkiye'nin sürdürdüğü politika yazımızın başlığına tam da uyuyor. "Dünya gidiyor Mersin'e, Türkiye gidiyor tersine". Bu işin adı, çağa iska geçmektir. Diğer bir deyişle çağa ve değişime önem vermemek, hedefe değdirememektir. Iska geçeni iskalarlar, bu biline... Türkiye çağa uymak istemiyor, ama çağ onu kendine uyduracak. Bu işin başka da yolu yok. Statükocular, olsa olsa işi bir süre sürümcemede tutmaya çalışırlar, misyonları da bu zaten.

Buraya kadar yazdıklarımızdan Kürt halkının ve yurtsever hareketin yol pusulası da çıkarılabilir. Kürtler yönlerini çağa doğrultmalıdırlar. Çağa bütünleşmelidirler. Onların doğrultusu ve hedefi: Kürt etnik ve politik kimliği mücadelesini azami düzeyde sürdürmek, gericiliğe ve statükoculuğa karşı demokrasi ve liberalizmi kendi içinde ve Türkiye'de geliştirip güçlendirmektir. Hem düşünsel hem pratik olarak DEĞİŞMENİN safında yer almaktır.

Dengê Bakur'un tercihi budur, gücünü ve enerjisini yeniden ve yenileşmeden yana kullanacaktır. Her düzeyde statükoyu ve statükocu anlayışları reddedeceğiz, hem de ısrarla reddedeceğiz. Bu mücadelenin kararlı bir takipçisi ve aynı zamanda onun bir parçası olacağız. Bizce 'demokratik cumhuriyet' sloganı altında Kürt hareketine dayatılmak istenen üniter devlet anlayışı ve allanıp pullanan kemalist görüşler de özünde statükocu anlayışın tehlikeli bir parçasıdır.

Bir dahaki sayımızda buluşmak dileğiyle...

GER "HESTÎYÊ ZÎMÊN TUNNE YE, ..."

Hemreş Reşo

Gava merov bi tenê wan bûyerên van salên dawiyê û kiryar û helwestên rêxistinên Kurdistanî û wan gotinên ku li ser hev hatine kirin û nivîsîn dide ber hev, merov "diçe dînyayeke din"! Waha lê hatiye ku merov êdî naxwaze wek caran bi dilgermî biçe civînekê, kovar û rojnameyekê bixwîne, an jî malpelên internetê veke. Tu dibe jî qey wan rêxistin û welatparêzên ku şev û rojên xwe kirine yek, derbeder bûne, mal, can û demên xwe bi giştî terxanî xebata gel û welêt kirine, qet çalakiyên havildar nekirine ku em di gotin û nivîsarên xwe de cih bidin wan. Em nahênin bîra xwe, an jî em naxwazin bibînin ku her yekî jî wan, ligor karin û desthatiyên xwe gellek çalakî û xebatên bêrdar kirine.

Na, divê em hêrgiz di her kar-bar u gavavêtinên xwe de "radikal" bin! Wek têtê zanîn, gotina "radikalîzm" jî latîni-frensi hatiye u xwebêja (mana) wê, "ta kûraniya riçên (rehên) pîrsgirêkan daketin" e. Çawa ku ev gotin, di her war û babetên zanistî de dikare bi rengê "erênî" were bikaranîn, di gellek warên din de jî, nemaze di warê rêzanî de, ew dikare bi rengê ne erênî jî were bikarmin. Yekek jî xwebêjên wê, gotina "bê perwa çûyîna ser e..."; angû "Ji bo çareserkirina pîrsgirêkê çavên xwe ji tişteki neparastin e". Bi gotinek din, merov dikare bi gengazî (hêsanî) bibêje ku xwediyên vê helwestê, ne xemxwarê "zerar û zîyanê ne". Ewana, bê ku bîr li "binkeftin" û wendakirinê bikin, "şûrekî gelleki tûj" di dest de bi bawerîya ku dê teqez bi serkevin "çep û rast" diçerpinin û êrîş dibin ser tişteki ku ji bo wan wek pîrsgirêk, an jî asteng were dîtin...

Çawa ku di gellek waran de hatiye dîtin, gellekî mixabin, me Kurdan di warê "radikalîzmê" de jî her bi aliyê "madalyonê", yê ne erênî pêt girtiye. Ew di lîteratûra rexistinên me de kêmkirî ne, di devê berpirsiyar û "ronakbîran" de jî, wek nîşan û helwestek "şoreşgerî" bûye benîşteki hingivîn...

Jiber vê yekê ye ku em di her warî de rêbaza "reş û spî" yê bikar dihênin. Ji bo me, tişteki an "reş" e, an jî "spî" ye; rengên di navbera wan de bala me nakêşînin ser xwe û gellekî mixabin ku me li a "reş" bêtir hezkirî ye! Gotinên wek "baş" e, "rind" e, "çak" e, û h.d. di lîteratur û devê me Kurdan de kêmkirî ne dîtin û bihîstin.

Em gotina rastiyan, wek qelsî û jarbûnê dibînin, em wan paşçav dikin û ser de jî, em wan wek erk û helwesteke rêzaniyê pêşkeş dikin. Divê merov carekê "kumê xwe bide ber xwe" û "destê xwe (jî) bide ser vîjdanê xwe". Ger îro li herçar parçe Kurdistanê welatparêzî û şoreşgerî geş û bilind bûye, ger dezgeh û avahiyên neteweyî hatine sazîkirin û ya girîngtir, ger li Kurdistanê Başûr dewletek federalî hatiye damezrandin, bê şik, evana giştî encam û dongiya wan west û fedekariyên welatparêz û rêxistinên kurdistanî ne.

Gava ev rastiyan, ligel lêgirtina rexneyên birayane û avadar werin gotin û nivîsin, dê çi bibe û emê çi wenda bikin? Bê guman, wek di kurmanciya "xaro" de têtê gotin; "HÎÇ" eke gellekî mezin! Bi vacayî, dê ev rastgoyî reya hevnezişkûn, hevbawerî û sazîkirina tevkarî û eniyên niştîmanî veke... Evana jî mercên serkeftinê yên bîngehî ne. Çawa ku ev dermanê serkeftina neteweyî ye, herwaha ew doz û daxwaza gel û dostên me ye jî .. Divê em tev de bi çavekî erênî li hev binêrin, rastgo bin û dev ji helwestên ne erênî berdin.

GER "HESTÎYÊ ZÎMÊN TUNNE" YE, MA GELO ÎMANA PENÛSÊ JÎ NEMA YE!

TIRKÎYE BÎ KU VE DÎÇE?

Bayram Ayaz

Ev çend meh in li Tirkîyê buyerên mezin û girîng diqewimin.

Di meha sibatê de kerasekî (krîzekî) derket û wekî brûskeke dijwar li aboriya Tirkîyê da, ku di nav çend saetan de pereyê Tirka hema bêje bû wekî kaxizê bê qîmet! Pîsporên îqtîsadê dihesibînin ku ji ber vê krîzê aboriya gel bi kêmasî sedî sih-çil prosent ji qîmeta xwe kêmkir. Ev tê wê maneyê, xelkê Tirkîyê di nav çend saetan de, bi kêmasî sedî sih ji hebûna xwe wenda kirin. Yekî sed milyon lîrê xwe hebû, perên di bêrika wî da di şevêkî de bû heftê milyon!

Rewşa aborî li Tirkîyê berê jî gellekî dijwar bû. Xelkê bê kar, zêde ne. Jimara bêkaran zêdetirî çaran yekî nifûsa Tirkîyê digre. Li goreyê hesaban nêzikî nîvê nifûsa Tirkîyê di binîya xeta birçibûnê de dijîn. Vê krîza dawî piştî mîlet sîkest, wan zêdetirî bêhal xist. Hema bêje Tirkîye li goreyê pîvanên navneteweyî ketiye qata (kategoriya) welatên gellekî paşmayî, wekî gellek welatên Afrika û Amerîka Latînî!

Bi taybetî ev du sê mehên dawî gellekî gengeşî li ser pîrsa krîzê çêdibin. Hinek kesên pîspor û dezgehên lêkolînî dihesibînin, ku Tirkîye ji sala 1990 heta îro zêdetirî 190 milyar dolar (bi dolarên Emerîkî) ji serweta xwe wenda kirîye, xesara Tirkîyê çêbûye. Ji vê 190 milyar dolarî, bi qasî 14-15 milyar dolar bi riya bankan transferê hinek karbdestan bûye, yên ku alîkariya partiyên li ser hukm û serokên wan partiyan kirine. Ji wan kesan çendekî van demên dawî hatin girtin û nuha di hepsê da ne. Yek ji wan kesan biraziyê Serokcumhurê berî nuha Silêman Demîrel e. Bi rastî wextê merov li van bûyerên dawî dinêre, dibîne ku Tirkîye bûye cineta diz û sextekaran! Ev perên ku bi riya bankan hatine dizîn, perê mîlet e, perê feqîr û belengazan e! Lê van heramzadeyan perên êtîm û bêkesan bi bê wîcdanî xistine bêrika xwe û hê jî dixin bêrika xwe. Heta şerê hemberê Kurdan dom dikir, ev bûyerana dihatin veşartin, lê îro yek bi yek derdikevin ber ronahiyê! Merov dibîne, ev sazûmana çî sazûmaneke rizyayî ye!

Em bêjin 14-15 milyar dolar van heramzadeyan dizîn. Baş e, çî bi serê 165 milyar dolaran hat? Qet kesekî behsa vê yekê nake. Ev pîrs pîrseke gellek girîng e! Pîraniya van peran bû çek û gulle û bi salan ser serê mîletê Kurd da barî. Kurdistan di şer de bi van çekan hate wêran kirin. Di serî de Instituya Aştîyê ya Navneteweyî li Stockholmê û hinek dezgehên lêkolînî li Tirkîyê û li welatên Ewropa dihesibînin, ku dewleta Tirkan salê nêzikê 10 milyar dolar ji bo şerê dijî Kurdan xerc kirîye. Ev pere pîranî wek bac ji xelkê Tirk û her wisan ji Kurdan hatiye cîvandîn. Lê ev sazûmana heramzadeyan ked û xwîna mîletê da çekfiroşan û bira û xwarz û pîsmamên desthilatdaran.

Ev sazûman êdî wisan nameşe. Tirkîye gihaye ber îflasê. Ev dewlet riziyaye; dezgehên dewletê behn ketiye wan. Ev tiştana di demeke wisan de diqewimin, ku dinya ketiye rêçeke nu. Dewletên bertilxwar, diz û ne demokrat êdî nekarin li ser lingên xwe rawestin. Divê xwe biguherînin, şert û qewlên demokratîyê bi cîh bin.

Tirkîye jî vê êşê dikşîne. An divê xwe biguherîne, bibe nîzameke demokrat, an jî dê hê gelek qeza û belayên din di warê aborî, rêzanî, civakî de bi serê wê de werin.

Nuha li van çareyan digerin. Bernameyek ji bo pirsên aborî û malî amade kirin û pêşkêşî IMFê, Banka Dinyayê (WB) û dezgehên navneteweyî din kirin. Li peran digerin, ku deyn bikin û aboriya xwe ji îflasê xilas bikin. Rewşa wan wisan ne rehet e. Baş e, pirsên sistema Tirkîyê tenê pirsên aborî ne? Eger ew ji sazûmanên malî navneteweyî bikaribin deyn bistînin, dikarin pirsên xwe çareser bikin? Vê pirsê merov nikare bi erê bersiv bide. Pirsên Tirkîyê ji dîtina çend milyar dolar deyn mezintir û ferehtir in. Pirsên Tirkîyê yên bingehîn, pirsên politîk û civakî ne. Pirsê yekemîn jî, rewşa gelê Kurd e.

Çareserkirina pirsê kurdî ye. Lê ev dewlet hê jî di riya xwe ya înkariya xelkê Kurd da berdewam dike. Şûna ku riyeke rast hilbijêre û hebûna gelê Kurd li Tirkîyê qebûl bike, heq û huquqê miletê Kurd nas bike, rê li pêşîya tevgera azadîxwaz ya gelê Kurd digre.

Mafên gel yên rêzanî û çandî li alîkî, hê jî klam û stranên Kurdî, pirtûkên li ser pirsê kurdî qedexê dikin! Ev dewlet bi van kirinên xwe nikare gavan ber bi demokratîyetê bavêje. Em Kurd divê şiyar bin û xwe nexapînin.

Tirkîye, goya berê xwe daye Ewropa û dixwaze bibe endamê Yekîtiya Ewropa (YE). YE, ji ber berjewendiyên xwe stratejîk dixwaze, ku Tirkîye peywendiyên xwe bi Ewropa re xurt bike û li Rojhilata Navîn bibe hevalbendekî xurt yê YE. Lê YE, ji Tirkîyê dixwaze, ku ew xwe di warê aborî, rêzanî û civakî de biguherîne. Li goreyê

pîvanên demokrasiya Ewropî sistema xwe nûjen bike. Ji ber ku Ewropî baş dizanin ku bi vê dewleta nuha ya rizî û jihevketî, Tirkîye nikare di bin barê endametiya YE de rabe, ew dê bibe bareke giran ji bo Ewropa. Tirkîye jî ji ber sedemên aborî û jeo-stratejîk dixwaze bibe endamê YE, lê ew naxwaze xwe biguherîne. Ew hêvî dike ku bi vê halê xwe Ewropî wan qebûl bikin. Di serî de jî, di pirsê Kurdan de û pirsê rol û desthilatiya leşkeran de YE tu şertan nedin pêşîya wan.

Divê em Kurd vê pirsê de jî serwest bin. Ji berjewendîya gelê Kurd e, ku Tirkîye xwe nêzîkî YE bike û bibe endamê YE. Lê divê em Kurd her wisan şiyar bin ku çareseriya pirsê kurdî di prosesa berendamtiya YE de bê axaftin û bi kêmasî Tirkîye hebûna miletê Kurd di nav hududên dewleta Tirkîyê de bi fermî qebûl bike û ev babet bikeve wesîqeyê lihevhatinê di nabeyna Tirkîyê û YE de.

Lê eger em li rewşa îroyîn li Tirkîyê binêrin, dibînin ku rewş li Tirkîyê gellek şêlo ye, tevlihev e û merov baş tînagihe wê Tirkîye bi ku de here. Eger Emerîkî û Ewropî ji ber pirsên stratejîk destên xwe nedin ber Tirkîyê, heta nuha Tirkîyê gellek caran li erdê ketibû. Dibe ku nuha carek din biketana bin destên dîktatoriyeke serleşkeran (generalan).

Riya Tirkîyê ber bi YE ve, riyeke rast e. Lê ev rê, hê riyeke dur û dirêj e. Li ser vê rê hê gellek çal û kurtêl hene.

İMRALI SÜRECİNE KARŞI OLAN KÜRT ULUSAL GÜÇLERİ, YASAL PARTİLEŞME ARAYIŞLARINDA ORTAK BİR PAYDADA BULUŞABİLİRLER Mİ ?

Bavê Dilovan

Yaklaşık bir buçuk yıl önce, yasal düzeyde partileşmek amacıyla üç farklı inisiyatifin ortaya çıktığını, arayışlar içine girdiğini biliyoruz. Bunlardan biri "Demokrasi Hareketi"ydi. Bu inisiyatif, çoğunlukla geçmişte Hadep çevresinden olan kadrolardan ve Dr. Naci Kutlay, Av. Canip Yıldırım, Av. Tahsin Ekinci gibi şahsiyetlerden oluşuyordu. Amaçlarının Hadep'i de içine alan bir "Türkiye partisi" kurmak olduğunu açıkladılar. İmralı süreciyle' düşünsel olarak fazla bir sorunları olmadığını var saydığım bu çevre, sonuçta Hadep'e katıldı. Hadep de zaten Türkiye partisi olduğunu her gün her vesile ile açıklayıp duruyor! Ne yazık ki, Hadep "demokratik cumhuriyet projesinin" savunuculuğu rolünü üstlenen bir konuma düşmüştür. Hadep'in yürüttüğü politika bunu gösteriyor. Öyle görünüyor ki, Hadep de PKK gibi, İmralıya endekslenmiştir. Politikalarını bu çerçevenin dışına taşıramıyor.

Türk devletinin planlarını Kürt hareketinde yaşama geçirme durumu biz yurtseverleri derinden yaralıyor. Kürtlerin, düşmanlarının da inkar edemedikleri bir özellikleri var: "Kürtler mert ve sözlerinin eridirler" denir. Öcalan, Kürtlere verdiği onları kurtuluşa götürme sözünü tutmadı. Ama öyle görünüyor ki, kapalı kapılar ardında TC'ye verdiği sözün arkasında duracak kadar "mert"tir. Dün Kürtlerin sömürgeciliğe, zulme ve zorbalığa karşı haklı isyan duyguları üzerinde palazlanan Apo ve PKK'si, bugün, 15 yıllık yıkım ve ölüm yüzünden 'yorulan', demokrasi, barış ve özgürlüğe susayan Kürt halk kitlelerinin bu insani talep ve beklentilerini; tek taraflı 'gelin güveği' olma misali ne idüğü belirsiz barış, kardeşlik ve demokratik cumhuriyet safsatalarıyla saptırıyor, içini boşalttırıyor. Korkarım Hadep Kürt halk kitlelerinin oyalandığı paravan bir merkez durumuna düşürülsün.

Halbuki, Apo ve PKK'si biraz dürüstçe davranıp, 'bizi anlayın, durumumuz ortada, özgürce, ne doğru ise onu yapın' deselerdi, Hadep hiç kuşkusuz daha etkili bir politika yürütebilirdi. Kürt halkının verdiği bedellere yazık ve günah! Bütün bu sıkıntılara rağmen, gözümüz Hadep'in üzerindedir, mutlaka üzerinde de olmalıdır. Çünkü Hadep Kürt halkının zorlu mücadelesinin yarattığı bir birikimdir, bir değerdir.

İkinci inisiyatif, "Yeni bir siyasi oluşum için komisyon" idi. Bu Komisyon, 15/16 Ocak 2000 tarihinde gerçekleştirilen geniş katılımlı bir toplantıda oluşmuştu. Çok sayıda aydın, siyasi kadro ve toplumsal kitle temsilcileri bu toplantıda yer almışlardı. Toplantının çağrısını, DKP kadroları ile kendilerini "Hür Demokratlar" olarak tanımlayan altı Kürt şahsiyeti yapmıştı. (A. Melik Fırat, Selahattin Kaya, Ş. Elçi, M.Emin Sever, N. Kaleli, M. Ali Eren).

Kısa bir süre sonra, Ş. Elçi ve N. Kaleli'nin başını çektiği bir grup imzalarına rağmen bu Komisyon'dan, dünya görüşlerine ve düşündükleri parti anlayışlarına ters düştüğünü ileri sürerek çekildiler. Ancak DKP sürecinden gelen çok sayıda siyasi kadro ve Kürt aydını, bu Komisyon'un temel prensiplerine uygun olarak çalışmalarını sürdürdüler. Bu grubun 'Yeni siyasi oluşum için komisyon' şeklinde birlik yanlısı ağırlıklı olduğu kadrolarla çalışmaları bir süre sonra, diğer bir inisiyatif olan ve DBP kadrolarının ağırlıklı olduğu 'Birlik İçin Girişim Grubu' ile belli görüşmelerden sonra 26 Ağustos 2000 tarihinde ortak bir

toplantıyla çalışmalarını birleştirdiler. Belli ön hazırlık ve tartışmalardan sonra bir bildiri ile çalışmalarını 'Demokrasi ve Kürt sorununu çözüm girişimi' şeklinde birleştirdiler. Elimizdeki verilere göre, bu girişim, Kürdistan ve Türk metropollerinde, birçok toplantı gerçekleştirmiş. Bu toplantılarda, siyasi kadrolara ve kitle temsilcilerine amaçlarını anlatıp ve ortak çalışma çağrılarını yapmışlar. Şimdi "Demokrasi ve Kürt sorununu çözüm kongresi" hazırlama aşamalarında.

Bu girişim ana eksenini şöyle açıklıyor: "Girişimimizin ortaya çıkması tesadüfî bir olay değildir. 1998 yılının ikinci yarısında PKK'deki çözülme, PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan'ın yakalanması ile birlikte ortaya çıkan ve Kürt sorunu için tuzaklar oluşturan gelişmenin Kürt siyasetçileri ve aydınlarının tartışma gündemine getirmesi ve Kürtler arasında ağırlaşan koşulları, zorlukları mevcut Kürt kimlikli siyasi oluşumların tek başına taşıma olanaklarının olmadığı, yetersiz kaldığı; dünyadaki soğuk savaş sonrası değişimlerin, bilimsel ve teknolojik devrimin Kürt alanında da yankı bulması koşullarında değişik kanallardan geliştirilen birlik inisiyatiflerinin bir sentezini oluşturmaktadır."

Özetle, uğrunda bunca kan-can, mal ve mülk feda edilen Kürt ulusal davasının haraç mezat satışa çıkarıldığı, karanlık tabloyu boşa çıkarmak için birlikte tavır tespiti yapılmış. Liberalî, dincisi, sosyalisti ve komünisti ulusal mutabakata vararak, birlikte ortak değerleri koruma mücadelesini savunuyorlar.

Evet, Kürtlere karşı Türk şoven milliyetçileri, muhafazakarları ve nasyonal sosyalistleri birleştirirken, Kürtlerin dar grupçuluğa yatma hakları olmasa gerek.

Bu girişim, tüm anti İmralı ve anti sahte "Demokratik cumhuriyet" projesine karşı olan yurtsever kadro örgüt ve partilerin desteğine layık olmanın yollarını bulmalıdır. Şayet acele etmeyip gidilmesi gereken yukarıdaki tüm güçlere eşit ayırimsız bir şekilde ulaşırsa, yazımın başlığının içi belki doldurulabilir. Hatta Hadeb'in içine girdiği yanlış tutumlar da belki belli noktalarda engellenebilir.

Çünkü yurtsever Kürt halkı yalan üzerine, teslimiyet üzerine kendilerini oyalayan dünün bağımsızlıkçı ve bugünün üniter devletçi, Kemalizmi Kürtlere şirin göstermeye çalışanlara karşı uyanmıştır. Kürtler kendilerine karşı

yapılan bu siyasi ve fikri suikast girişimini boşa çıkarabilirler. Bir yurtsever dahi toparlanma girişiminin dışında bırakılmamalıdır.

PDK-Bakur, ülkedeki ve yurt dışındaki kitlesini bu çalışmalar konusunda duyarlı kılmalıdır. Legal düzeydeki girişimler konusunda inisiyatif almaya teşvik etmelidir. Siyasette belirsizlik, muğlaklık, seyircilik ve bekle gör mantığı ölümcüldür. Ya varsın ya alternatifini koyarsın, ya da katıldığın ve seni de bu veya şu şekilde ifade eden aktivitelere destek ve katılımını sağlarsın. Bir dakika dahi yalpalanmak boş durmak, TC nin Kürt kazığının kutsal topraklarda dibe vurmasını güçlendirecektir.

Kitlemizin sempatiyle yaklaştığı DKP lideri Ş. Elçi'nin de CHP mi, yoksa kendi deyişiyle 'Hadeb kitlesi bana sıcak bakıyor' ikirciminden kurtulup daha açık tavır takınması gerekir. Sayın S. Elçi bu çalışmanın en başında yer almalıydı! Bu işlerin kaçak güreşle olmayacağı artık anlaşılmalıdır. Herkes eteğindeki taşları ortaya dökmelidir.

Bu bir varlık olayıdır. Kürtlerin geleceği ile ilgili kozlar oynanıyor. Herkes elindekini ortaya koymalıdır. Ve yarın çok geç olabilir! "Atı alan Üsküdarı geçebilir". Kürt siyasi illegal örgüt ve partileri; 15 senedir, Apo ve PKK'yi eleştiriyorlar. Kardeşim alternatifiniz nedir? Bunu günümüz koşullarında mümkün olduğunca net şekilde Kürt halkına, Türk liberal ve demokrat güçlerine ve uluslararası güçlere açıklayın. Herkes sahaya inmeli, seyirci olmayı bırakmalıdır.

Yok seyirci olmada ısrar ediliyorsa, bu da açık ve net kamuoyuna duyurulmalıdır. Hiç kimsenin kaçak güreşmeye hakkı olmamalıdır. Bir delinin, bir riyakarin, bir zavallının iki ayağını nasıl da bir papuca koyduğunu görerek isyan ediyorum. Hastalıklarla, kaprislerle, koltuk sevdalarıyla kutsal dava başa götürülemez. Fedakarlık... Ölümüne, malına, varlığına kadar fedakarlık gerek.

Evet, dürüst, gururlu, fedakar tüm yurtseverler, herkes bu oyunu bozmalıdır. Ben Apo'nun düşman dediği TC savcısının yüzüne tükürerek ayağa kalk suçlu demesini içten bekledim. Ölümün böylesi, şerefli kime nasip olabilirdi ki. Ama yapmadı. Ayağa düştü, merhamet diledi. Kürdün dünü ve bugününü inkar etti. Böyle ulusal önder olur mu! Bizzat PKK'nin sembol haline getirdiği Mazlumlar, Kemal Pirlar, Hayri-ler böyle mi davrandılar!

Bedenlerini ateşe tutan onlarca kızlı erkekli fidanlar, dağda savaşan on binlerce savaşçı böyle mi davrandı! Kin kusmuyorum, kin ne bizi, ne Türkleri, ne başkalarını bir milim ileriye götürmez. Ama tarihimizi unutmayalım. Geçmişinden kopanlar, tarihlerini inkar edenler, halklarına adil bir gelecek kuramazlar. İki yıldır, Türk devletine adeta el ense yapıyor. Değişen ne? Hangi hakkı kazandık? Barış ve demokrasi gibi, Kürt halkının gerçekten ihtiyacı olan kavramların da neredeyse içi boşaltılıyor. Kürt yurtseverleri elbirliğiyle, kararlı biçimde müdahale etmezlerse, Türk devleti Avrupa

Birliğine üyelik sürecinde çok sinsi biçimde bu hedefleri de sulandıracaktır.

Evet duygulanıyorum. Kürtlük damarım tutuyor ve "kızıyorum", bu komplonun boşa çıkarılması zorunludur.

Bunun için her kesimi ayağa kalkmaya, ortak duruş göstermeye çağırıyorum. PKK'nin saf-larında Kürt halkının özgürlüğü uğruna temiz duygularla, yüce amaçlarla mücadele edenler ve halen öyle düşünen ve davrananlar da bizim bir parçamızdır.

Benim çağrım aynı zamanda onlarıdır da...

SİYASET FUTBOL MAÇI DEĞİLDİR!

A.E.Çayircioğlu

Yetmişli yılların ortalarından itibaren günümüze kadar, Kürt siyaset arenasında - PKK dışında- siyaset bir futbol maçına (seyredilen ve hakkında yorum yapılan; eğlencelik bir meta olarak görüldü) benzetildi. Siyasetin bir futbol maçı gibi seyirlik duruma düşmesinin üç temel nedeni var kanısındayım.

Birinci neden, yetmişli yılların başından itibaren çıkışa geçen ama sonlara doğru iflas eden siyasi çalışmalar, siyasi karmaşa, çelişki ve tıkanıklık bir yığın insanın sahadan çekilmesine ve durumu seyredip, yorum yapmakla yetinmesine neden oldu. Bu dönemde -detaylarına inmeden- siyasi erki elinde bulunduran kadroların becerisi belirleyici oldu. Ya da kadroların beceriksizliği gelişmelerin önünü tıkadı ve bir çok oyuncuyu seyirci durumuna düşürdü. Ayrıca tüm seyircilerin sahaya inmesine de engel oldu! Bu aşamada bir yığın insanın sahadan çekilmesi yetmiyormuş gibi, sadece oynanan kötü oyunu eleştirmekle yetinmeleri, oynamayı düşünmemeleri siyasetin ibresini belirsizliğe doğru çevirdi. Siyaset diliyle söyleyecek olursak hem kadrolar hem de taban siyasetten soğudu, yeniden toparlanma ve gelişme için ivme kazanamadı.

İkinci önemli neden, 12 Eylül faşizmidir. 12 Eylül askeri darbesi, oyuncularını da seyircileri de perişan etti! Apo dışında sahada oyuncu bırakmadığı gibi, seyircileri de darmadağın etti. Geri çekilen kadroların, yeniden toparlanma, yeni bir yöntem, strateji belirleme yerine, başarısızlıklarının nedenini birbirlerinin üzerine atmaları, birbirine düşmeleri, hatta düşman kesilmeleri ve alanı panik içerisinde terketmeleri bu dönemin en belirleyici özelliğidir. Bu olumsuz olgu, 12 Eylül faşizminin işini kolaylaştırdı, amacına ulaşmasına yardımcı oldu. Burada, kadrolar yeniden toparlanma, sahaya inme ve seyircileri de topun peşinde koşturma becerisi gösteremediler ya da bu olanağı bulamadılar. (PKK bu çerçevenin dışındadır. PKK'nin başarılı olmasının sırrı, tüm varsayımlara, kimi net verilere ve net belirlemelere karşın, ana kaynağı açısından henüz tam belirgin değildir.)

Üçüncü neden, PKK'dir. Bu nedeni de nitelik olarak ikiye ayırıyorum. Birincisi PKK'nin önlenemez yükselişi, ikincisi PKK'nin önlenemez çöküşüdür. Seksenli yılların sonlarına doğru PKK'nin tek umut olması, bu gelişime inanmayan bir yığın kadroyu ve yurtseveri devre dışı bıraktı. (Bu pasifleşme süreci kadroların ve yurtseverlerin nitelik olarak gelişmelerini de yavaşlattı, durdurdu, gericiileştirdi; sürece ayak uyduramaz konuma getirdi.) Çünkü PKK, bu futbolu ancak biz oynarız stratejisiyle hareket etti. Seyirciler de, bu oyunu ancak PKK oynar, gerisi yalan oynar saplantısına girdi. Ve bu koşullarda PKK oynadıkça oynadı, oynayınca da büyük bir çoğunluk seyirci olmak zorunda kaldı. PKK'nin çöküşü de aynı sonuçları doğurdu! Bu kez tam tersi gerekçelerle kitlelerin aklı çelindi. PKK oynamadıktan sonra hiç kimse oynayamaz psikolojisi kadroları ve halkı derin umutsuzluğa ve karamsarlığa itti. HADEP'in legal platformda PKK'nin mirasına ne oranda, nasıl sahip çıkacağı henüz net değil. PKK'yi aşacak mı? Yoksa APO'nun ağzına mı bakacak? Radikal bir çizgiye mi kayacak -söylemleri bunun tam tersini gösteriyor.- Devletle mi bütünleşecek -söylemleri bu doğrultuda.- Kürtlerin büyük bir çoğunluğunu kendisine bağlayacak bağımsız, demokratik bir parti mi olacak? Kimi eğilimler net olmasına karşın, bu soruların yanıtını ancak süreç verebilir. Bana göre, HADEP uzun süre bir oyalama partisi olacak. Umarım yanılırım ve tümümüz bugün anaç konumunda olan HadeP'in saflarına katılırız.

Kimle konuşuyorsam, ağız birliği edercesine umutsuzluğu kurtuluş olarak görüyorlar. "Ben artık evimde oturacağım. PKK bu duruma düştükten sonra, gayri gerisi yalan" diyerek umutsuzluğunu ve karamsarlığını dile getiriyor. Bu tavır ve anlayış devletin ve Apo'nun istediği tavır ve anlayıştır. Bu tavır, devletin, ben kazandım, sırtınız bir daha yerden kalkmaz, Apo'nun da ben olmazsam başkası hiç yapamaz anlayışını desteklemekten başka bir işe yaramaz. Bir yandan da sürekli belirsizlik işleniyor PKK tarafından. Sonuçsuz uygulamalarla kamuoyu sürekli oyalanıyor. Son örnekler, Kürt Dil Kurumu çalışmaları ve PKK'yi destekleyen ama kendilerine bağımsız aydınlar diyen, PKK sempatisini insanların -bağımsız aydınlar insiyatifi türünden- uğraşlarıdır. Burada amaç, olabilecek olan gelişmelerin önünü önceden tıkamak, dejenere etmek ve başarısızlığı ispatlamaktır. Çok tehlikeli bir süreçten geçiyoruz. Çünkü umutsuzluk ve çözümsüzlük belirleyici olmuş. İçerde ve dışarda, barış yutturmacasıyla devletin gerçekleştiremeyecek olan lütfu beklenir olmuş.

Umutsuzluk üreten bu anlayışı yıkmak zorundayız.

Özetle bu üç önemli gelişme; yetmişli yılların olumsuz süreci, 12 Eylül faşizmi, PKK'nin yükselişi ve çöküşü, PKK dışında siyasete ilgi duyan insanların siyaseti bir futbol maçı gibi görmelerine ve yorumlamalarına neden oldu.

Kadroların, yurtseverlerin ve halkın bu anlayıştan kurtulması gerekir. Binde bir umut varsa bile bu binde bir umutla yola çıkıp umudumuzu geliştirmeliyiz, çoğaltmalıyız. Binde bir umut yoksa bile binde bir umut yaratmak için çaba harcamalıyız. Öte yandan, ben, umudumuzun sonsuz olduğuna da inanıyorum. Yeter ki bu umudu harekete geçirebilelim ve doğru kullanabilelim!

Yeniden futbol maçı benzetmesine dönüyorum. Futbol maçıyla siyaset arasında çok belirleyici bir farklılık vardır! Futbol maçında topun peşinden koşacak insanların, kadroların sayısı bellidir. Seyircilerin görevi, oyuna katılmadan, sahada, topun peşinde koşan insanları gürültü, patırtı ve kışkırtmayla desteklemektir. Eğer seyirciler de bu oyunu oynamaya kalkarsa karmaşa çıkar, oyun bozulur. Zaman zaman, dünyanın bir çok yerinde bu tür olaylar olmuş ve oyun bozulmuştur! Oysa siyasette durum tam tersinedir. Her seyirci, gücü oranında, futbolcularla birlikte topun peşinden koşmak zorundadır. Seyirciler, güçlerine ve koşullarına göre katılımcı olmaz-

larsa maç ne kadar iyi koşullarda başlarsa başlasın, sürdürülemez ve oynanamaz! Herkes topun peşinden koşmak zorundadır. Doğaldır, birinin binde bir, birinin binde beş, ötekini binde beşyüz, diğerinin binde dokuzyüz doksan dokuz katkısı olur. Ama olur! Futbol maçları benzetmesiyle çizmeye çalıştığım tablo, aslında Kürt siyasetlerinin genel çelişkilerinden biridir. PKK -son dönemlerde de onun yerine HADEP- dışındaki tüm siyasetler, seyircisiz oynuyor ve seyirciyi oyuna sokma becerisi gösteremiyor.

Hiçbir şey yapmadan, seyrederek ve yorum yaparak siyaset yapma alışkanlığı son yirmi yılda siyasetin son derece kısırlaşmasına, seyirlik duruma gelmesine ve görev alan, sorumluluk alan, insiyatif alan, başka bir deyişle iyi veya kötü özveride bulunan bir yığın kadronun sahadaki futbolcuların konumuna düşmesine neden olmaktadır. Katılmadan, her başarıyı sahadaki-lerden bekleme durumu! Başarısızlık durumunda -ki genelde öyle oluyor- kızma, sinirlenme, küsme, ilgisizlik, güvensizlik durumu!!!

Birçok insan, -sürekli maç kaybedilmesinden dolayı- yeniden toparlanma, yeniden atılım, yeniden oluşum söz konusu olduğunda "maç oynansın, seyredelim, beğenirsem desteklerim" kolaylığına kaçıyor! Bu şu demektir, kendisi katkıda bulunmadan, başkalarının onun kafasındakilerine uygun siyaset yapmasını bekliyor.

Bu anlayış, siyasete soyunan kadroların, tabandan, halktan ve günün koşullarından soyutlanmasına ve etkili olamamasına; başarılı olamamasına neden oluyor. Oynayanlar ve seyredenler konumu oluşuyor! Oysa siyasette başarının sırrı seyircilerin topun peşinden koşma oranına bağlıdır. Futbolun tersine, siyasette seyirciler yoksa, oyuna katılmıyorlarsa oyun oynanamaz!.

Siyasette herkes gücüne göre oyuncu olmak zorundadır. Burada gerçek şu: kadrolarla, taban arasındaki etkileşim olumsuz rol oynuyor. Kadroların beceriksizliği tabanın ilgisizliğini, tabanın ilgisizliği kadroların beceriksizliğini getiriyor. Bu olumsuz döngü sürüp gidiyor. Siyasetle az çok ilgisi olan insanların, niteliği ne olursa olsun; topyekün kadrolar için sürekli kullandıkları ifadeyi burada dile getireyim: "Vallahi bu adamlardan hayır gelmez!" Varsayalım ki bu genel geçer bir doğrudur! "Bu adamlardan hayır gelmez." Peki, "hayır gelecek" olan insanlar gökten zembille mi inecek? "Hayır gele-

cek insanları" nereden getireceğiz? Bugün ya da yarın, yine bu halkın içinden çıkmayacaklar mı? Örneğin, "hayır gelecek" insanlar sadece eleştirmekle yetiniyorsa, inisiyatif almaktan korkuyorsa, mücadele etmiyorsa, riske girmiyorsa, zamanını, parasını bu iş için harcamıyorsa; kısacası eleştirme ve suçlama dışında elini soğuk sudan sıcak suya koymuyorsa "hayır gelmeyecek insanları" eleştirme hakkını ne oranda kendilerinde bulabiliyorlar?

Çağrı: Lütfen, kendi kendinizle konuşmayı bırakın; siyasete katılın, düşüncenizi söyleyin, düşüncenizi yaşama geçirme uğraşısı verin; kısırlaşan, tıkanan, sekte olan, marjinalleşen, gericileşen, beş-on kişinin elinde kalan Kürt siyasetinin bu durumdan kurtulması için katılımcı olun. Halk deyimiyle, sizin de çorbada tuzunuz olsun! Siz de çulun bir ucundan tutun! "Pisîkê çaduneke da hezar salî xwe diye xebera kesî nebûye" durumundan kurtarın kendinizi. Lütfen, siyaseti, hayır gelmeyecek adamların eline, inisiyatifine bırakmayın! Yeter!!! Sadece, orada burada "hayır gelmeyecek!" adamları eleştirmek, suçlamak sizi kurtarmayacaktır! Tam tersine, tarih, en çok ünlü, ünsüz; elinden iş geldiğine kendisi inanan; siz, oturanları, küsenleri, duyarsızları yargılayacaktır.

Açıkkçası! Kürt siyaset arenasında her siyasete duyarlı insanın sürece, kendi konseptiyle katkıda bulunması gerekir. Her insan kendine en yakın alana katkı sağlamalıdır. Bu yakınlık yüzde bir olur, yüzde beş olur, yüzde kırk olur, yüzde doksan dokuz olur. Ama mutlaka olmalıdır! Ne olursa olsun, her ben Kürdüm diyen, yurtseverim diyen ve siyasetten söz eden insan gücü oranında kendisine en yakın alana kendi konseptiyle katkıda bulunmalıdır. Hayır gelecek adamlar alana girdikçe, hayır gelmeyecek adamlar alanı terketmek zorunda kalacaktır. Başka bir deyişle, "hayır gelmeyecek adamların" alanı terk etmeleri, "hayır gelecek olan adamların" alana girmesine bağlıdır.

Gelişme ve büyüme ancak bu şekilde olur! Bu çerçevede pratiğe bir göz atalım.

Kimler siyasete aktif olarak katılmıyor ve bu davranışıyla övünüyor? Ya da kimler sahaya inmiyor ve sahada kötü futbol oynayanları eleştirmekle yetiniyor? Bağımsızlar (nasıl bir şeyse), tarafsızlar (nasıl bir şeyse), evde oturanlar, küskünler, usananlar, umudunu yitirenler, duyarsızlar, bir sıfatı olmayan entellektüeller, yazarlar, sanatçılar, (ressamı, müzisyeni, heykeltıraşı, tiyatrocusu vb.) bilim adamları, zenginler,

orta sınıf, yoksullar; kısacası herkes! Tüm bunlar olmadan bir siyaset başarılı olur mu? Şuraya ya da buraya katılın demiyorum. Kendinize en yakın bulduğunuz yere katılın. Böyle bir yer yoksa da bunu açık açık söyleyin ve böyle bir yerin yaratılması için çaba harcayın, katkıda bulunun, inisiyatif alın.

Herkes kendine en yakın alanda yerini almalıdır ve Kürt siyasetinin zengin, renkli, çok sesli, verimli, demokrat, çağdaş bir siyaset olabilmesi için karınca karınca katkıda bulunmalıdır. Unutmayalım sivil ve çağdaş örgütlü bir toplumun oluşup güçlenmesi, ancak yukarıda saydığım toplumsal güçlerin örgütlenmesi ve aktifleşmesiyle mümkündür.

Demokratik, sivil, çağdaş bir toplum istemi ve hedefi, soyut bir söylem değildir. Değişik toplum güçleri "futbol maçına" katıldıkça, bu hedef somut bir duruma yönelik gelişme gösterir. Kürtlerin buna ihtiyacı var.

Sayın İbrahim Berz'in aşağıdaki makalesini "www.nasname.de" internet sayfasından aldık. Güney Kürdistan'daki devletleşme ve demokrasi süreciyle ilgili önemli bulduğumuz yazarın görüşlerini Dengê Bakur okuyucularına iletmekte büyük bir yarar görüyoruz.

Kürd kamuoyunda iyi bilindiği gibi, Kürdistan Demokrat Partisi-Bakur'un üyeleri ve dostları Kürdistan Federe Devleti'yle ilgili oldukça duyarlıdır. Bu duyarlılık, bir yarıyla, henüz uluslararası düzeyde resmi desteğe kavuşmamış olsa bile Kürdlerin 21.yüzyılda de facto bir devlete kavuşmuş olmalarının yarattığı duygusal bir sevinçten kaynaklanıyor. Ama asıl önemlisi, bu süreçle Kürd halkı açısından ortaya çıkan tarihi bir fırsatı görüyor ve bu fırsatın heder edilmemesi gerektiği görüşünde olmalarından kaynaklanıyor.

Her Kürd yurtseverinin çok iyi bilmesi gereken bir gerçek var. O da: Kürd halkına, Kürd dilini ve kültürünü koruyup geliştirecek, Kürdistan coğrafyasını imar ve ihya ederek, bu milletin üzerinde mutluluk içinde ve onurla yaşayacağı bir cennet parçası haline getirecek bir demokratik devlet gerek! Siyasi statüsü nasıl olursa olsun, Kürd halkına kendi kendisini yönetme hakkını kullanacağı bir devlet gereklidir. Her Kürdüm diyenin bu gerçeği beyninin ana merkezine nakşetmesi zorunludur. Kürd yurtseverliğinin mibenk taşıdır, bu nokta.

Böylesi bir bakış açısına sahip olduğumuzdan, durmadan tekrarlayıp duruyoruz ve herkesin dikkatini Güney Kürdistan'daki devletleşme sürecine çekmeye çalışıyoruz. Kürdistan Federe Devleti'ni gözümüzün nuru gibi korumamız gerektiğini vurguluyoruz.

Son bir iki yılda bu konuda sevindirici bir gelişme var. Güney Kürdistan'daki devletleşme ve demokrasi süreci daha fazla Kürdün dikkatini çekiyor ve bu konuya Kuzey Kürdistanlılar arasında daha çok önem verilmeye başlandı. Şimdi önemli olan bu değişmeyi karşılıklı geliştirip güçlendirmektir. Bu bağlamda, Sayın İbrahim Berz'in yazısını okuyucularımızla paylaşmak bizim için bir görevdir. Kendisini tanımadığımız için, yazısını dergimizde yayınlamak için şahsından özel bir olur alamadık. Görüşlerinin dergimiz okuyucuları tarafından da öğrenilmesinden memnunkluk duyacağımızı umut ediyoruz.

Dengê Bakur

GÜNEY KÜRDİSTAN'DA ONUNCU YIL

İbrahim BERZ
www.nasname.de

On yıl toplumsal gelişme ve ilerleme açısından küçük bir zaman dilimi olsa da çok şeyi sığdırmak ulusal özgürlük süreçlerini yaşayan halklar için önemlidir.

Tarihsel gelişim sürecinde İnsanoğlunun sağladığı gelişmeler ve kat ettiği mesafe binlerce yıllık bir mücadeleyle elde edilmiş ve büyük tecrübeler kazanmıştır. Halen bu mücadele günümüzün özgün koşullarına uygun, yaşamın her alanında amansızca sürdürülmektedir. Kuşkusuz bu mücadelenin ana teması süper ulus-devlet olarak egemen olma, kendisini güçlü kılma ve her türlü baskıya karşı kendisini özgür ve demokratik olarak yaşatma savaşıdır.

Gelişmiş ulusların sahip oldukları teknolojik ve ekonomik güçle yakaladığı düzey ile az gelişmiş ve halen ulusal normlarda gelişme evresini tamamlayamamış olan ulusların arasındaki dengeler her geçen gün daha fazla bozularak kapanması büyük uçurumlar yaratmaktadır. Bu durum, gelişmiş toplumlar düzeyine ulaşmada ya karamsarlığın -ki bu bağımlı olmaya götürüyor-, ya da mücadeleciler bir anlayışın -ki bu zaman zaman mevcut sistemden dışlanma ve ablukaya alınmaya götürüyor- gelişmesine yol açmaktadır. Dışlanma veya bağımlı olmak ayrı bir tartışma ve değerlendirmeyi gerektiren bir konudur. Belli statükolara haps edilmiş, iradeleri teslim alınmak istenilen ulusların kahramanca direnişlerine ancak saygı duyulabilir. Halkımızın da böyle bir süreçte mücadeleciler olması, dışlanması

anlamına gelmemelidir. Haklı ve meşru davalarında onur ve siyasal kimlik kazanma mücadelesi vermektedirler. Çağdaş ve uygar uluslar düzeyinde bir yaşam arzusu içinde olmak cezalandırılmayı gerektirmeyen bir davranıştır.

Kürtler halen ulusal normlarda gelişme evresini tamamlamamış bir süreci yaşamaktadırlar. Çünkü henüz özgür ve bağımsız yaşama koşullarını tümünden yaratmış değillerdir. Bunun için ister ulus-devlet olsun ister federasyon, ve değişik siyasal, ekonomik ve askeri yapılanma anlamında kendi iradesini ve toplumsal çıkarlarını uluslararası platformlarda temsil edememektedir.

Bunun önemli bir nedeni uluslararası güçlerin Kürtlere karşı uyguladıkları çifte standartlı politikalarının yanı sıra Kürtlerin kendi zaafiyetlerinden kaynaklanan iç çatışma ve didişmeleridir. Uzun yıllar gerek dış güçlerin oyalama ve kullanma politikaları gerekse de kendi iç çatışmaları nedeniyle bölünme ve parçalanma Kürtlerin enerji ve gücünü zayıflattı. Yakalanan bir çok fırsat gelişme vesilesi olarak değerlendirilemedi. Mahabad Kürt Cumhuriyeti'nin bir yıl dahi yaşama şansının olmaması ve 1991'den günümüze süregelen ve Güney'de oluşan Federe Kürt Devleti'nin Federe Parlamento'nun güçlü ve istikrarlı olamaması yine yukarıda belirtilen nedenlerden kaynaklandığı bir gerçektir.

Her yeni oluşumun kendi içerisinde zayıflıklar taşıması doğaldır. Süreç içerisinde kazanılan tecrübelerle zayıflıkları gidermek mümkündür. Halkların ve ulusların ilk kuruluş yılları sancılı ve bir o kadar güçlükle doludur. Buna rağmen yaşamasını ve kurumlaşmasını siyasal iradeyle temsil etmekten hiç bir zaman geri durmamışlardır.

Güney'de on yılını tamamlayan ve Kürtler açısından hayati önemde rol oynayan bir süreç yaşanmaktadır. Körfez savaşı sonrası ortaya çıkan fırsatlar alabildiğine olgunlaşmıştır. Güney Kürdistan onuncu yılını geride bırakırken yeni siyasal hamleleri ve gelişmeleri çok hassas bir konumda yaşamaktadır.

Uluslararası güçler ve bölge devletlerinin güney üzerindeki hesapları zaman zaman çatışan ve çakışan bir seyir izlese de halen tüm yönleriyle netlik kazanmamış olsa da Kürtler açısından

oldukça fırsatlar sunmaktadır. Biliniyor 1992 Federe Kürt Devleti'nin ilk oluşum sürecinde Kürtler ne bu kadar güçlüydüler ne de bu kadar yönetim ve idari olarak tecrübe sahibiydiler. Uluslararası güçlerin yaklaşımları stratejik değildi. Deyim yerindeyse havalar henüz puslu ve dumanlıydı.

Yine en büyük handikap olarak tüm Kürtler desteklerken daha üç-dört aylık olan Federe Kürt Parlamentosu'na karşı PKK'nin tehditleri ve yaşanan savaşla denilebilir ki süreç sekteye uğratılarak adeta daha doğmadan boğdurulmak istendi (sonraki yıllarda Öcalan Türk devletinin eline esir düştüğünde verdiği ifadelerinde ve Türk devlet büyüklerine yazdığı mektuplarında "Kuzey Irak'da oluşturulmak istenen Kürt devletine karşı nasıl savaştığını ve Kürt devletinin kurulmasını nasıl engellediğini" büyük bir erdem olarak ifade edecektir). Bu savaş durumu hem PKK'yi hem de Federe Kürt Parlamentosu'nu ağır yaraladı.

PDK-YNK arasındaki sorunlar daha tümünden çözüm bulmadan bu savaşın etkileri nedeniyle tekrar yerini gerginlik ve çatışmalara neden olacak gelişmelere bıraktı.

Yaşanan gelişmeler hem Federe Devlet yapısını parçaladı, hem de Federe Parlamantonun parçalı olmasına yol açtı. Kuşkusuz bu süreç gelişmeleri sekteye uğrattı, halkı büyük sıkıntılara soktu. Bu anlamda on yıllık süreç bir çok yönüyle güney halkını ve partileri olgunlaştırdı, zengin pratik tecrübeler kazandırdı. Özgür yaşamının bilincini ve eylemini geliştirdi.

Güney halkı gerçek anlamıyla savaşı artık istemiyor. Kendi ülkesinde, anayurdunda özgür ve demokratik yaşamayı arzulamaktadır. Kuşkusuz kendisine yönelik saldırılara karşı da savunmasını ve korumasını yapmaktan geri durmayacaktır.

2001 yılı Güney Kürdistan boyutuyla ciddi siyasal gelişmelerle uluslararası gündemin önemli bir konusu olmaktadır. Federasyona ilişkin yaklaşımlar PDK ve YNK arasında yaşanan görüşmeler ve sağlanan gelişmeler güneyli halkımıza umut ve güven vermektedir. Güney Kürdistan'ın siyasal statüsü ve on yıllık kazanımların yeni bir hamleye dönüştürülmesi, uzun bir aradan sonra tekrardan demokratik ve özgür temellerde seçimlerin yapılması ve oluşacak parlamantonun

parçalı olan yapıyı birleştirmesi önemlidir. On yıldır Irak'a karşı uygulanan ABD'nin başının çektiği güçlerin politikası başarılı olmadı. Güney halkımız bu politikalardan dolayı mağdur oldu. Ancak yararlanmasını da bildi.

ABD, Güney'de oluşacak yeni bir oluşuma henüz tümünden rengini belli etmemiş olsa da yeşil ışık yaktmaktadır. Kerkük meselesinin yeniden gündemleştirilmesi oluşacak yeni bir oluşumun sınırlarını da netleştirmeye yönelik bir gelişme olarak algılanmaktadır. Bu anlamda onuncu yıl esaret koşullarının tümünden değiştirilmesi yönünde bir rüzgar estirirken, özgürleşme istemini ifade etmektedir. Denilebilir uluslararası güçlerin şöyle veya böyle bir yönlendirmesinden hareketle federasyon olgusu gündemleştiriliyor. Ve bu tekrardan halkımıza karşı sinsi oynanan bir oyun olabilir mi? Elbetteki uluslararası güçlerin ve koşulların belli yönleriyle olgunlaşması süreci hızlandırır ancak en önemli faktörün kendi halkımızın iradesi olduğu kuşku götürmez bir gerçektir. Her zaman sinsi oyunlar oynanmak istenir fakat bu oyunları usta ve kıvrak politik bir yaklaşımla bozmak için bilinç, birikim ve tecrübe vardır. Federasyon çatısı altında demokratik ve özgürce yaşamak, ulusal bayrağımızın göklerde dalgalanmasını görmek halkımızın hakkıdır. Bunun için en hassas ve duyarlı, politik öngörü ile sürece yaklaşım önemlidir. En başta PDK ve YNK tahrik ve kışkırtmalara gelmeden, sağduyulu ve soğuk kanlı davranmak konumundadırlar. Bazı bölge devletlerinin öteden beri Güney'e ilişkin hainane planlar içinde olduğu bilinmektedir. Özellikle Türk devleti ve İran bu süreçte tehlikeli oyunlar sergilemekten geri durmayacaklardır.

1991 yılından bu yana yaşanan gelişmeler Kürtlerin güneyde artık mevcut statüde tutulmalarını gereğinden fazla zorlamaktadır. Biçilen elbise daralmıştır, mutlaka genişletilmesi ve yenilenmesi kaçınılmaz olmuştur. Halkın istem ve talepleri artmıştır. PDK bu süreç içerisinde bir yandan PKK ve YNK ile zaman zaman savaş durumunu yaşarken, diğer yandan siyasal, ekonomik, askeri ve sosyal alanda kendisini örgütlemeye kayde değer gelişmeler sağlamıştır.

Kürdistan'da temel bir güç konumuna gelmiştir. Aynı zamanda bu durum PDK'nin bir o kadar da yükünü ağırlaştırmaktadır. PDK'nin bu süreci YNK ile birlikte taşıması bu yönüyle anlamlıdır. Gerek iç kamuoyunun gerekse dış kamuoyunun desteğini sağlamak, ittifaklar ve ilişkileri

geliştirmek önem arz etmektedir. Bu dönem diplomatik ilişkiler ayağını güçlendirmek için temel bir çalışmanın yürütülmesiyle sonuç almak mümkün olacaktır.

Diğer parçalardaki Kürdistanî örgütler ve halkımız Güney Kürdistan'ın bu özgün koşullarını göz ardı etmemelidirler. Federasyon koşulları her zamankinden daha fazla Güney'de olgunlaşmıştır ve kesin çözüme gitmeye uygundur. Yaşanacak gelişmeler Güneyle sınırlı kalmayacağı gibi tüm ulusa malolabilecek, psikolojik moral değerleri yükseltecek ve ulusal siyasal kimliğin kazanılmasına yol açacaktır. O halde böyle bir süreçte köstek olmak değil, destek olmak ve güç vermek, hatta yürütülen siyasal çalışmaların temeline -güneyli güçlerle dialog ve ilişki içinde olunarak- böyle bir çalışmayı oturtmak doğru olacaktır.

Özellikle Avrupa sahasında bulunan örgüt ve siyasî şahsiyetlerin, aydın ve yazarların sahip oldukları olanak ve ilişkilerini bu doğrultuda değerlendirmeleri büyük anlam kazanacaktır. Hemen hemen her çevrenin kabul göreceği böylesine bir yaklaşımdan kaçınmak için herhangi bir gerekçenin olduğu ihtimali yok denecek türdendir. Olsa olsa husumet ve küçük hesaplardan kaynaklanan bir durum olacaktır. Bunun da kıymeti harbiyesi yoktur. Kaldı ki siyaset; husumetle, alınganlıkla ve kendi kendisini aldatmakla hiçbir zaman yürütülmemiştir. Böyle yapanlar siyasetin doğasına uygun hareket etmeyen zavallı kimselerdir.

Büyük düşünenler hep kazanmıştır, kaybetmemek için büyük düşünmek, gerçekçi olmak ve en önemlisi de yakalanan bu fırsatı çarçur etmemek, tarihe onurlu bir sayfa açmak, yeni doğacak nesillere olan görevimizdir.

EDİP ABİ

Ruşen ARSLAN

Edip Abi, öleli yirmibeş yıl olmuş. Yani çeyrek asır. İnanasım gelmedi. Benim de içinde olduğum ve kısa sürede ulaşılabilen onlarca kendisini seven sayan insanın, Edip Karahan'ın 25. ölüm yıldönümü anısı için verdikleri ilânda da öyle yazıyor.

Ölümünü öğrendiğim anı hiç unutamam. Sanki içimdeki bir damar kopmuştu. Yaşamım boyunca üç defa bu duyguyu tatmıştım. İlkini Edip Abi'den bir yıl önce ölen dayımın ölümünü öğrendiğimde yaşamıştım. Edip Abi ikincisiydi. Üçüncüsü ise Şakir Elçi'nin ölümündeydi. Derin acı veren ölümler, yeni olmuş gibi geliyor insana. Onun için de Edip Abi'nin ölümünden bu yana yirmibeş yıl geçmiş olmasına şaşırdım.

Edip Abi'yi ilk nerede gördüğümü hatırlamıyorum. Bizim kuşağın üzerinde öylesine derin izler bırakmıştı ki, sanki onu ta çocukluğumdan beri tanıyordum. O'nu görmeden bile tanımak olasıydı.

Çünkü hakkında çok ve enteresan şeyler anlatılırdı. Ama O'nunla yakın dostluk va arkadaşlığım 12 Mart Askeri Müdahalesi döneminde olmuştu.

Edip Abi, Kürdistan'ın yetiştirdiği en enteresan yurtseverlerinden biriydi. O'nu enteresan yapan özelliklerinin başında, olaylara tepkisinin sıradışı olmasıydı. TİP'te Eminönü İlçe Başkanı iken, partide nöbetçi olan genç, kız arkadaşını parti binasına getirmiş. Edip Abi geldiğinde onları sevişirken buluyor. Binanın anahtarını genç üyeden alarak kapıyı üstlerine kitleyip gidiyor. Gençlerin içinde olduğu parti binası yirmidört saat kapalı kalıyor. Edip Abi onları ödüllendirmiş miydi, yoksa cezalandırmış mıydı? Bunu ancak kendisi bilebilirdi..

Edip Abi, yurtseverlik mücadelesini onuruyla yürütürken, aynı zamanda epeyce de yoksulluk çekiyordu. Yayınladığı "Kuzey Irak'taki Ulusal Mücadele ve O'nun Başkomutanı General Mustafa Barzani" adlı bildiriye, matbaa masraflarını karşılamak için 15 kuruş fiyat koymuştu. Herhalde dünyada yayınladığı bildiriye fiyat koyan ilk adamdı. O zamanlar Kürtlerin elinde yayın olanakları yok denecek kadar azdı. Edip Abi, bu bildirisiyle Güney Kürdistan'daki ulusal kurtuluş mücadelesini kamuoyuna tanıtmak istiyordu.

Edip Abi son derece cesur bir insandı. Korkunun yanına uğramadığı nadir insanlardan biriydi. Aralarında Yılmaz Çamlıbel'in de bulunduğu dört kişi, Muş'tan Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Cezaevi'ne ziyarete gitmiştik. Çarşıdan bir şeyler alıp İstihkâm Taburu'nun yerindeki cezaevine gittik. İçerdeki arkadaşlar görüş boykotu yapmışlardı. Sabah görüşemedik. Öğleden sonra bir daha gittik. Boykot bitmişti ve görüş başlamıştı. Görüşler bahçede tel örgülerin iki tarafında yapılırdı. Biz nizamiyede sıramızı bekliyorduk. O günkü olay ve boykot nedeniyle olacak, 7. Kolordu Kurmay Başkanı teftişe gelmişti. Tutuklu ve ziyaretçilerinin Kürtçe konuştuğunu görünce; Cezaevi Müdürü'ne "bunları Türkçe'den başka dille konuşturmayın" diye emir verdi. Bu sırada Edip Abi hanımıyla görüşüyordu. Birden Kurmay Başkanı generale döndü ve o gür sesiyle "Efendiiii, bu insanların bu dili serbestçe konuşabilmek için burada yattıklarını bilmiyor musun?" diye bağırdı. Biz endişe içinde olacakları bekliyorduk. General hiç birşey demeden görüş yerini terketti ve nizamiyeye yürüdü.

Edip Abi "Divan Başkanı"ydı. Bu deyim kendisininindi. Aslında cezavindeki tutukluların temsilcisiydi. Bu göreve kendi kendisini atamıştı. O kadar bu görevin hakkını verdi ki, itirazsız herkes kabullenmişti. General'e karşı öyle bağıırken, yurtsever Edip Karahan'ın tepkisi yanında, Divan Başkanı olarak da görevini yerine getiriyordu.

Başkanlık Divanının ilk günleriydi. Ben de Edip Abiyle birlikte hapisteydim. Kendisine şaka yollu sordum:

-Abi, sen başkanlık divanı diyorsun, ama senden başka kimse yok ki divan olsun?

Edip Abi'nin cevabı her zamanki gibi kendisine hastı.

- Bu göreve ben kendimi atadım. Demokratik görünsün diye "Başkanlık Divanı" diyorum.

Edip Abi hem zeki ve hem de çok hazır cevaptı. Bunun en ince örneklerini Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesi'ndeki yargılamalar sırasında sergilemişti. 12 Mart'ta ikimiz de 2. DDKO davasından yargılanıyorduk. O ayrıca Kürdistan Demokrat Partisi davasından da yargılanıyordu. Mahkemedeki oturuş sırasına göre birinci sanık Mehdi Zana, ikincisi ben ve üçüncüsü ise Edip Abi'ydi. En ön sırada otururduk. Mahkeme salonu küçük, hâkim ve savcılarla aramızdaki mesafe iki metre kadardı. Öyle ki hakimlerin kendi aralarındaki müzakereleri bile duyduğumuz olurdu.

Edip Abi, 1.90'dan aşağı olmayan boyu, iri gövdesi, büyük gözleri ve kalın kaşlarıyla heybetli bir görünüme sahipti. Bakışları sertti. Mahkeme Savcısı Albay Hayrettin Uğrasız, Edip Abi'nin özel olarak ona sert sert baktığını sanmış olacak ki, Mehdi Zana'ya; "Edip Karahan niye bana öyle ters ters bakıyor" diye sordu. Mehdi eliyle kendi boğazında boğma işareti yaparak, savcının sorunu; "Edip Karahan seni boğacağını söylüyor" diye muzipçe cevaplandırmıştı.

Edip Abi yargılama sırasında yapılan yanlışlara, haksızlıklara; kendisiyle ilgili olsun olmasın, anında müdahale ederdi. Bizim davadan yargılanan Abdurrahman Demir'in sorgusu yapılırken; Duruşma Hâkimi Hamdi Sevinç nüfus kaydını okuduktan sonra sordu:

- Senin nüfusa kayıtlı olduğun köy Zilan'ın anlamı nedir?

Hamdi Sevinç'in aklında Zilan Deresi kalmış olmalı ki bu soruyu sordu. Edip Abi hemen atılıp:

- Kürtçe'de filiz, sürgün demektir.

Hamdi Sevinç:

- Mütalaa istemiyorum Edip Karahan!

Edip Abi:

- Verdim bile...

Rahmetli Melle Abdullah Beyik de bizimle yargılananlar arasındaydı. İfadesini hep Kürtçe verirdi. O'nun için tercüman getirtmişlerdi. Bir keresinde tercüman yanlış tercüme edince, Edip Abi müdahale etmiş ve doğrusunu söylemişti.

Duruşma Hâkimi Albay Hamdi Sevinç:

- Edip Karahan, sen onun avukatı mısın?

Edip Abi:

- Evet avukatıyım.

Hamdi Sevinç:

- Öyleyse vekâletnameni göster?

Edip Abi:

- Aramızda toplumsal vekâletname var.

Sıkıyönetim Mahkemesi'nin ve özellikle Duruşma Hâkimi Hamdi Sevinç'in biz yargılanan Kürtlere olan peşin hükümlü ve düşmanca tavrı, birçoğumuz tarafından şiddetle eleştirilmiş, hâkimlerin ve mahkemenin reddine konu olmuştu. Edip Abi de savunmasında buna değinmişti. Hamdi Sevinç için; "...hayatımda böylesine bir karakol komiseri görmediğimi iddia etsem abartmamış olacağım..." diye belirlemede bulunmuştu.

Duruşma sonrası Edip Abi'ye takılmıştım:

- Sırf bu savunmandan dolayı mahkemeye hakeretten ağır ceza verirler. Adamı benzetecek başka bir şey bulamadın mı?

Edip Abi ters ters suratıma bakmış, her zamanki gibi keskin hazırcevaplığıyla ağzımın payını vermişti.

-Ben de seni iyi bir avukat bellemiştim. Bir devlet memurunu diğer bir devlet memuruyla karşılaştırmak neden suç olsun ki?

Dava artık karar aşamasına gelmişti. Bize son sözlerimiz soruluyordu. Davamız 1. DDKO davası

ile birleştirildiğinden, kalabalık bir sanık yekünü oluşturmuştuk. Edip Abi'yle yine yan yana oturuyorduk. Bizden önce son sözlerini söyleyen arkadaşlardan bazılarının söyledikleri, Edip Abi'yi coşturmuştu. Benden kalem istedi ve cebinden çıkardığı sigara paketinin arkasına bir şeyler not etti.

Son söz sırası Edip Abi'ye gelmişti. Kendinden emin bir şekilde tane tane konuşmaya başladı:

- Ben sosyalist dünya görüşüne sahip bir insanım.. Sosyalistler anti-emperyalist olurlar. Anti-emperyalist olanların milli duyguları yüksek olur.. Bizler halkımızın milli haklarını elde etme mücadelesi veriyoruz. Gel gör ki, Kurtuluş Savaşı sırasında analarını, bacılarını İstanbul'da, İzmir Kordonboyu'nda emperyalist devletlerin subaylarına peşkeş çekenler, bugün bizleri milli duyguları zayıflatmakla itham ediyor ve yargılıyorlar...

Hamdi Sevinç:

- Kimmiş onlar?

Parmağıyla Hamdi Sevinç'i işaret eden Edip Abi:

- Onlar kendilerini bilir.. Tarih te bilir..

Mahkeme son sözlerimizi aldığı anda, Edip Abi tutuksuz yargılanıyordu. Mahkeme son sözleri aldıktan bir kaç oturum sonra son kararını verdi. Bu arada Edip Abi, Güney Kürdistan'a gidip ulusal harekete katılma kararına varmıştı. Kararını açtığı bir kaç arkadaştan biri de bendim. Hepimiz kararı olumlu bulmuştuk.

1975'teki yenilgiden sonra Güney'den dönmüştü. Ne yazık ki, dönüşünden sonra çok geçmeden, bir kalp krizi O'nu aramızdan aldı.

Ölümünün yirmibeşinci yılında kendi kendime sormadan edemedim. Edip Abi bende bu derece sevgi ve saygıyı neden uyandırmıştı? O'nun örnek alınacak kararlı, mücadeleci, yiğit, dost yanlarını bir kısmını ya da hepsini birçok insanda görmek mümkündü. Ama O'nun ayrı bir özelliği de vardı. O, mizah karakteri yüksek bir halkın, Niyazi Usta ve Musa Anter'le birlikte ince mizahın entellektüel ve politik temeldeki üç temsilcisinden biriydi. O'nun bu özelliği, yukarıda sıraladığım özellikleriyle birleşince, benim sorumun cevabı da ortaya çıkmış oluyordu.

Kürdistan'ın bu yiğit evladı, ne benim sizlerle paylaşmak istediğim anekdotlara, ne de bir kitaba sığabilir. O'nu yeni kuşaklara bütün yönleriyle taşıma, hatırasını canlı tutma, Kürt ulusal mücadelesinin önünde bir görev olarak duruyor. Çünkü O, yeri doldurulamıyacak ulusal değerlerimizden biridir. Hatırası önünde saygıyla eğiliyorum..

24 Mayıs 2001

OKURA KISA AÇIKLAMA

Kürt medyası bilindiği gibi, hala "örgütlerin çizgi yayıncılığı" anlayışında sürüp gidiyor. Ne yazık ki, örgütlerin dışında, bağımsız ve uluslararası gazetecilik ilkeleri doğrultusunda bir yayın platformu henüz oluşabilmiş değil.

Bağımsız bir medya anlayışı gelişebilseydi, hiç kuşkusuz bu, Kürt örgütlerinin de işini kolaylaştırırdı. Kürt medyasının bugünkü durumu, birçok Kürt yazar ve çizerini rahatsız ediyor. Düşüncelerini örgüt yayın organlarında özgürce dile getiremedikleri kanısı yaygın. Bu sorun, Kürt fikir dünyasının ve Kürt medyasının önünde çok önemli bir handikap oluşturuyor.

Sayın Ruşen Arslan da öteden beri bu sıkıntıları yaşayan, yurtsever harekete hayli hizmetleri olan Kürt şahsiyetlerinden biridir. Sayın R. Arslan'ın Edip Abé'nin anısına kaleme aldığı bu yazısı Kurdinfo.dk internet sitesinde çıktı. İznini alarak bu yazıyı [Kurdinfo](http://Kurdinfo.dk)'dan aldık. Bize, Edip Abé'yi, böyle güzel bir yazıyla anma fırsatı verdiği için kendisine teşekkür ederiz. Okuyucularımızı bu kısa yazı süresince Edip Abé'yle buluşturduğumuz için sevinçliyiz.

Edip Abé'yi ve tüm yurtsever emektarları saygıyla anıyor, artık aramızda olmayan Kürt yurtseverlerinin rahat olmasını diliyoruz.

"Sayın Divan Başkanı", Edip Abé rabat ol, senin inandığın dava bergün daba da büyüyerek menziline yaklaşıyor!

Dengê Bakur

HEVPEYVÎNEK BÎ MAMHOSTA HEMREŞ REŞO RE

Amadekar: Cankurd

Avdar a 2001 ê

Pirs : *Mamhosta Hemreş Reşo, Bi guhartina zagona Makdar sala 1961ê û destpêkirina serhildana başûrê Kurdistanê bi serokatiya Barzaniyê nemir, rewşeke nû li bakurê Kurdistanê pêda bû. Ji comerdiya xwe hûn dikarin vê rewşê ji me re bêtir zelal bikin?*

Bersiv: Bi bîr û baweriya min, ji bo zelal kirin û baş têgihêştina (rewşa nû) , divê ew her du bûyer ji hev werin cuda kirin û bi kurtî rewşa berî wan jî were pêşkeşkirin:

a) Rewşa berî şoreşa Îlon`ê

Li gor karbidestên Tîrkiye`yê ta niha 29 serhildanên Kurdan pêk hatine. Lê di nav wan serhildanan de şoreşa Dersim`ê xwedî ciyekî taybetî ye. Jiber ku piştî şikestina wê bi rengê komkuji, dewleta Tirk li seranserê Kurdistan`a Bakur serekeşîr û malmezînen Kurd ji welêt derxistin û ewana di nav bajarên Tirkan de pijbelayî kirin. [Binhêr Têbin:1(1)]

Bi vê yekê, gelê Kurd ji pêşengên xwe bêpar hiştin. Kurdistan kirin herêmeke qedexekirî (2) û ew kete bin perdeyeke reşûtarî. Waha lê hatibû ku te digot ka (axa goristanê) li ser gelê Kurd re hatibû reşandin. Ew ketibû xeweke giran û tevîzî. Bayê welatparêziyê sekinî bû, pelikek nedilivî!..

Piştî şerê Cîhanî ya II., karbidestên Tîrkiye`yê ji bo ku bikaribin bibin hevalbendên dewletên rojavayî, di sala 1946 de ristika (sîstema) pîrparteyatiyê anîn Tîrkiye`yê. Di sala 1947 de Kurdên ji welêt dûrxistî vegeriyan û wan jî di nav partîyan de ciyê xwe girtin. Di sala 1948 de, li stanbul`ê, bi pêşengiya rehmetî Mustafa Remzî Bucak (Dicle Yurdu) (3) hate vekirin û gellek xortên wek rehmetî Faik Bucak di wir de hatin perwerde kirin.

Bi kodetaya Qasim, Iraq jî (Pakta Bagdad)ê (4) derket.

Bi vê yekê,

- dewleta Tirk, di derbara bindesthiştina Kurd û Kurdistan`ê de hevalbendekî giring û NATO jî herêmeke gellek sîstratejîk wenda kir.

- ew Kurdên ku ligor îdeolojiya turanî tunnebûn, bi Zagona Makdar hebûn û hevpariya wan di Iraq`ê de jî hatibû pejirandin. (5)

Ser de jî şoreşgerê bi nav û deng M.M.Barzanî ji Yekitiya Sovyêt vegeryabû welêt. Van hersê bûyerana, karbidestên Tirk har û dîn kirin. Wan Di sala 59 de, bi girtina 51 welatparêzên Kurd dest bi livbaziyan çavtirsandinê kirin. (6)

b) Di 27.05.1960 de li Tîrkiyeyê kodetayeke leşkerî pêk hat û di sala 1961 de jî Zagona Makdar hate guhartin. Herçend vê zagona nû hinek demokrasî ligel xwe anîbû jî, ji bo Kurdan guhartineke mezin çênebû. (7) Leşkerê karbidest, yekê ji sedema kodetaya xwe (rêlêgirtina serhildana Kurdan) pêşkeş dikir. 55 mezinên Kurd jî welêt dûrxistin.

Zagona Bingehîn, hinekî rê li ber rêxistinên çeprezan vekir, TÎP [Binhêr Têbin:2(1)] hate damezrandin û wek partiyeke çep karî beşdarî helbijartinan bibe û têkeve parlamena Tîrkiyeyê. TÎP hewceyê hevalbendiya Kurdan bû. Kurdan ev keysa (delîve) bikaranîn û ligel wê karin dengê xwe

*Hewpeyvîna bi
Birêz Hemreş Reşo
re me ji malpera
www.kurdayeti.de
girt û pêşkeşê
xwendevanên xwe
dikin. Me jî wekî
nivîskar hêja
Cankurd, ne di warê
şaşnivîsinê de û ne jî
naveroke wê de tu
guberîn çênekirîye.
Lê derheqê pîrsa
dîroka PDK-Bakur
de jiber ku binek
şaştêgibîn çênebin
pêwîst bû, em binek
agahdariyên dîrokî
giring pêşkeşê
xwendevanan bikin.
Ev agahdarî derveyî
hewpeyvînê di nav
çarçovê de hatiye
nivîsin.*

Dengê Bakur

bilind bikin.(2) Kurd ên çep ji ciyê xwe di nav TP'ê de girtin û di wir de xwe dan naskirin.(3) Wek di vê kurtepêşkeşiyê de têtê dîtîn, herçend bi vegera Barzanî û destpêkirina şoreşa Îlonê, hişyariya neteweyî di nav gel de hate vejandin û geştir bû, ew gelê çavtirsî û xew de bi xwe hesiya û vê yekê han rê li ber rewşenbîrên Kurd vekir ku bikaribin gengaztir dakevin nav gel jî, wan bûyeran ewqas jî karbidestên Tirk tirsandin. Çi hovberî ji destên wan hat, xwe nedan paş. Kuştin, girtin û zulmeke bê hempa destpêkir.(4) Jiber vê yekê, merov nikare van bûyerana wek (rewşeke nû) ku (delfîve) ji rewşenbîran re anîbe holê şîrove bike.(5)

Mîna ku li jor hate gotin, leşkeran giringtirîn sedama (egera) kodetaya xwe rêlêgirtina serhildana Kurdan dinimandin. Herçend, wek li jor hate pêşkeşkirin, Kurd gellekî ji guhartina Zagona Makdar destkewî bûn jî, giredaneke wê ya rasterast bi çareserkerina pîrsgirêka Kurd tunnebû. Ligor wê jî gelek bi navê (Kurd) li ser rûyê erdê tunnebû ku mafên xwe jî hebe.. Bi vacayî (bi ekis) zulmeke nedîtî li gelê Kurd hate kirin. Di perwerde-kirina Komandoyên xwe de Kurd wek yekemîn dijmin nîşan didan. Sedema vekirina dibistana Komandoyan (1967 de li Yozgat'ê) her ji bo pelçiqandin û çavtirsandina Kurdan bû.

Pîrs : Avakirina PDK-bakur çawa bû, Kî wê demê motora vê xebatê bû, Sireya we di vê pîrsê de çi bû?

Bersiv: Jiber ku di dema damezrandina PDK-T de ez li derveyî welêt bûm, nikarim li ser (çawa avakirina) partiyê tiştekî girêdayî bibêjim. Lê belê, wek li jêr hatiye pêşkeşkirin, dikarim bê dudilî bibêjim ku ji bo damezrandina partiyê min xwe gellekî êşand. Wek min ji damezrêneran bihîst, Fehmî'yê Lîce'yî (6) jî her ev doza kiriye. Piştî gellek civînên nehênî di nav çend kesan de ev daxwaz hatiye pejirandin û destpêkirine yekekî ku bikaribe bibe (motor) peyda bikin. Li ser Faîk Bucak biryar dane û daxwaza xwe gîhandine wî. Piştî carandina çûn-hatînan, wî jî pejirandiye û bûye Sekreterê Partiyê.(7) *Di vê xebatê de barê min:* Ji bo xwendina dibistana bilind (lise, bekelorya) ez di Îlona 1957 de ez çûm Îstanbul'ê û di (Îstanbul Erkek Lisesi) de dest bi xwendinê kir. Li wir, bi naskirina rehmetî Zîya Şerefhanolu, Musa Anter û hin xwendekarên di zanîngehan de, wek rehmetî Medet Serhat ketim nav refên welatparêzan.

Piştî kodeteya li Iraq'ê û guhartina Zagona Makdar, di hin kovar û rojnameyên Tûrkiye'yê de Qassim wek (xarziyê) Kurdan dihate nîşandan, kêr û ne erênî be jî çêla (behsa) Kurdan dihate kirin. Em Kurd, ên ku hesreta peyva (Kurd) di çapemeniya Tirk de diqşandin, gellekî pê şa dibûn û bêtir germ dibûn.... Tevger, lê ne bi tunekî rêxistinî li bajarên mezin, di nav xwendekarên Kurd de geş û firehtir dibû... Wek li jor jî hate gotin 51 kes hatin zîndan kirin.

Herçend ku xalek, pismamek û hin merovên min di parlamena Tûrkiye'yê de bûn jî ez wek pêşengê şagirtên (lise)yê di xwepêşendanên dijî hikumeta Menderes de beşdar dibûm.. Xortek jî di hembêza min de çû dîlovaniya Xwedê.. Jiber ku karbidestên kodeteya leşkerî ya di 27.05.60 de, yekek ji sedemên tevgera xwe metirsiya (xeter) amadekirina (serhildana Kurdan) jî didan xûyanî kirin, cî li me, bi taybetî jî li min tengtir dibû:

a) wek merovê parlamenterên girtî, ez û yên wek min bi (dûvik) didan naskirin..

b) wek kurdekî welatparêz bala wan li ser min bû.

c) ji malbata me jî hin kes jî welêt, di bin navê 55 ler (55 kes ji malmezinên Kurdan) de ji welêt hatibûn bidûrxistin.

Di sala 1961 de min ezmûna (îmtîhan) ketina zanîngeha Îstanbul'ê, beşê huqukê da û dest bi xwendina xwe kir. Di wê demê de, li Ankara'yê, bi destên peyayên dewletê nakokî ketibû nav xwendekarên Kurd ên sunnî û elewî. Jiber ku rewşa min a aborî dest dida hevalan xwestin ku ez biçim li Ankara'yê xwendina xwe bikim. Li wir ta destpêka sala 1963 mam. Çi ji min hat, min tev hevalan kir û em hinekî jî bi serketin.. Me çend caran hewl da ku rêxistineke nehênî saz bikin, lê di wê derbarê de kesek ji me di wî warî de ne xwedî serpehatî bû, her carekê asteng peyda dibûn..

Piştî destpêkirina şoreşa Îlonê, xebata xwendekarên Kurd li Ewropa deng dida û di nav wan de kesek ji Kurdistanê Bakur tunnebû ku bikaribe li ser reya Komele'yê rewşa bindestiya gelê Kurd li Bakur pêşkeşî raya giştî bike û bide naskirin. Çembera dorhêla min jî her ku diçû tengtir dibû. Li ser daxwaza hevalan, bi hezar fên û fê min kari ji Tûrkiye'yê derkevim. Min tevî hin nameyên Kurdên Başûr devê xwe Swîsra ku Îsmet şerîf bibînim û paşê ji Kamuran Bedirxan...

Berî derketinê ez çûm Ruha'yê (21.01.63) ku rehmetî Faik Bucak bibînim. Wê şevê ta beyanî em herdu li ser xebata ku divê were kirin peyivîn. Di 12.02.63 de min devê xwe da Ewropa. Di 21.02. de jî min Î. Şerîf dît. Dawî, jî bo xebateke baş divyabû biçim Almanyaya. Di 07.04. de giham Monîxê (München). Piştî naskirina hevalan, ez bûm endamê KXKE (KSSE). Di demek kurt de jî bûm berendamê PDK-Iraq'ê...

Di wê dema ku li Swîsre bûm, min ligel rehmetî Osman Sebrî dest bi danûstanê kiribû. Min dixwest biçim ba wî (Lûbnan) ku hînî xebata rêxistinî bibim. Wekî din min di her nameyeke xwe de jê dixwest ku divê hêrgiz (îlla) bi lez û bez hin kadirên partiye bişînin Bakur û partiyeke damezrînin... Lê gellekî mixabin ku ev daxwaza min karî di sala 68 de, bi derengî were bicîanîn û Reşîd Hemo çû Bakur. Wek têtê zanîn ew civîna ligel wî bû sedema girtina hemû endamên

BALKÊŞIYEKÎ Û LÊZÊDEKIRINEKÎ

Birêz Hemreş Reşo, di nivîsa xwe ya vê hejmarê de tiştekî gellekî manîdar nivîsiye. Dibêje: "Ger hestiyê zimên tunne ye, ma gelo îmana pênasê jî nemaye? Ji van gotinên zêrîn re kî dikare çi bêje? Ji dema ku benîadem nivîs â pênasê afirandiye â heta bi îro dîroka mirovayetiye qedr û qîmetêke bilind wergirtiye. Dîrok, herdem minetkarê pênasê ye. Jiber ku pênas dest dide, ku merov dîrokê rast bixwîne. Dîrok, mejiyê gelan e. Divê mejiyê gel rast bê xwendin û rast â têkâz jî were nivîsin.

Gelên ku dîroka xwe rast nenivîsin û dîrokekî rasteqîn jî cîlên nu re nehêlin, nikarin hebîna xwe biparêzin. Dîrokeke rasteqîn an jî derewîn, ronakbîr dinivîsin. Ronakbîr di ber dîrokê de berpirsiyar in. Hin dem hene ku ronakbîr divê di ber berpirsiyariyên xwe de rabin. Çavên xwe li şaşî û kêmasiyan negirin, nebin şîrkê xerabkirinê. Nehêlin ku hin aqilsivik û dilreş, belku jî nokerê dijmin bi rastîyan bilîzin. Baştir e merov bayerên ku êdî bane perçeyekî ji dîrokê bi hev re û wekî bane pêşkeşî xwendevanan bike. Bi vê baweriyê, em pêwîst dibînin ku li ser dîroka PDK-Bakur bersivê Birêz Hemreş Reşo, ku di sala 1993-an de di kovara Hevdem de hatibâ weşandin, pêşkeşî xwendevanan bikin.

Wekî têtê zanîn wê demê navê partiye Hevgirtin-PDK bû. Partiye di kongreya xwe ya duwemîn de navê xwe li goreyî heremê wek PDK-Bakur guhert. Ev hevpeyvîn bi zimanê tirkî ye û em jî dixwazin wisan pêşkeşî bikin. Doza lêborînê dikin ku tenê aslê wê bê wergera kurdî diweşînin.

Dengê Bakur

Hevdem: Partinîzî tanîtir mîsînz, nasîl oluşt, polîtik çizgînzî açarmîsînz?

Hemreş Reşo: Bilîndîgî gîbî 12 Eylûl askerî darbesînden sonra Kuzey Kürdistanlî birçok örgütün lider kadrosu ülkeyi terketmek zorunda kaldılar. Bunun sonuçlarından birisi de kan kaybı ve parçalanmalar oldu. Zayıflayan bu örgütler dünya

koşullarının da değışmesiyle halkımızın birliklere ve ulusal savaşıma daha fazla ihtayaç duyduğunu, ağırlıklı olarak hissetmeye başladılar. TKSP'den ayrılan bazı üst düzey kadrolar, bağımsız bazı arkadaşlarla da bir araya gelerek BERGEH adlı bir dergide düşüncelerini kamuoyuna duyurmaya çalışıyorlardı. Bunlara Bergeh gurubu da deniyordu.

Diğer taraftan bölünmeye uğrayan Ala Rizgari gurubu da yoğun tartışmalardan sonra bir araya gelerek Platforma Yekitiya Ala Rizgari adı altında birleşerek yeni birliklere ulaşma yönünde karara vardılar. Rizgari'nin 91de yaptığı konferansta ayrılan (MK çoğuluğu beraberindekiler) arkadaşlar, bu üç grup biraraya gelip ulusal demokratik çerçevede dahada genişlemeyi hedefleyen bir örgütlenme süreci başlattılar. Bu arkadaşlar yaptıkları bir toplantıda aldıkları bir kararla 1 Temmuz 1992 de geniş bir toplantı ile (Kongre) tek bir örgüt çatısı altında birleşmeyi hedeflemiş, bu tarihe kadar birleşebilecekleri parti, grup ve bağımsız kadrolarla bu yönde ilişki ve çaba içinde olmayı önlerine koymuşlardı. Bu partilerden biri de KDP idi. Stockholm'de KDP ile yapılan bir toplantıda birliğe gitme yönünde bir protokol imzalandı.

Asıl protokolün KDP merkezi ile yapılması gereğine inanılarak ve kongre tarihi ertelenerek üçlü grubun tensilcileri ve KDP genel sekreteri başkanlığında bir heyetle bir hafta süren yoğun görüşmeler sonunda bir birlik kongresine gitme kararına varıldı. Ve KDP'nin olağanüstü kongresi beklenerek bir protokol yapıldı. İşte Hevgirtin-PDK bu süreç sonunda toplanan birlik kongresiyle Eylûl 92'de oluşturuldu.

Partimizin siyasal çizgisi ulusal, demokratik, çağdaş bir çerçevede, çoğulcu, bağımsızlıkçı, atılan her olumlu adımı destekleyen, hiçbir çizgiye doğmatikçe bağlı olmayan, dış ilişkilerinde bağımsız ve karşılıklı çıkarları gözeterek ilişkiler kuran ve geliştiren bir perspektiftir."

(Hevdem, Sayı 1, Eylûl 1993)

Komîteya Navînde û sekreterê Partiyê...

Di 08.08. demjimar 17.00de, li Qehwexana Türkenstr. (München) di bin serokatiya C. Talabanî de Civîna PDK pêk hat. Roja 09.08. jî Kongra VIII. ya Komele'yê destpêkir. Min du xwendekarên Bakur peyda kiribûn û ewana jî vexwendibûn Kongre'yê. Piştî berhevdanên (giftûgo, mûnaqêşe) dîrûdirêj min karî wan li ser giringiya xebata rêxistinî serwest bikim û roja 13.08.63 de me (PDK-Bakur) (ne PDK-T) damezrand. Lê gellekî mixabin ew hevalana kêrî xebateke welê nedihatîn. Di 03.09.65 de, li Stuttgart me carek din jî hewl da ku xebat were vejandin, lê nebû... Di wê rojê de me KXXKB (Komeleya Xwendekar û Karkerên Kurdistanê Bakur) jî damezrand. HEVRA û KOMKAR li ser bingehe wê komeleyê hatin damezrandin.

Ligel vê xebatê, min di aliyê din de jî her hewl dida ku li ser reya PDK-S. em bikaribin xwe bigêhînin hevalên li welêt. Mînakek jî wan hewildanan: Bersîva O.Sebrî ye ku di nameya xwe de dibêje (Nameya ku te jî Faiq re şandî hê li cem mine, gava herim Sûriyê dê jê re bişînim.) Beyrût, 12.12.63.

Wek têtê dîtin, herçend mindî derbara damezrandina partiyê kurdistanî li Bakurê Kurdistanê xwe gellekî eşand jî, ez tucaran nebûbûm endamê PDK-T. Xebata min a şev û roj di PDK-Iraqê de dom kir.

Derî van astengên li jor navkirî, a) astengên li ber sazkirina pêwendîyan ligel hevalên li welêt destekî pola (rol)dilêystin. Nameya O.Sebrî mînaकेके balkêş e, b)di wê demê de jî welêt derketin girêdayî wezîrê hindurî bû û standina Pasaportan gellek dijwar bû, b) Derxistina duvîzan (diravên wek Dolar û hd.) jî qedexe bûn ç)li derveyî welêt kêmbûna welatparêzan bû. Xwenasiya neteweyî di nav karkerên ku hatibûn Ewropa' da gellekî kêmbû. Gava me di sala 1963 de partî damezrand, me karî li Ewropa, Amerîka û welatên din tenê 13 kesan binavbikin ku dê bikaribin xebata welatî bikin!

d) Wek hemû caran, tunnebûna diravî kêmanî û darbeyeke bê hempa bû. Ez bi xwe, di aliyekî de xwendekar û rêzankarekî (siyasî) bi şevûroj bûm û di aliyê din de jî divyabû bi karkerî debara jiyanê xwe bikim.

Pirs : Bo çi xort û lawanên kurd, roşenbîr û şorişgerên kurd çûn aliyê çepên tirk, ma wan çi jî bo gelê kurd re digot û dikir?

Bersiv: Wek di bersîva pîrsa yekemîn de hate gotin, Kurdan karî li ser reya TÎP'ê dengê xwe bigêhînin raya giştî. Ya giringtir, Kurd bi hevalbendî tevxebata ligel TÎP'ê dibûn xwenas û xwedî mîraniya bajarvaniyê (cesareta medenî) ku berî wê tevgerê jî van herdu sinçiyên rêzanî û civakî gellekî bêpar bûn.

Di aliyê din de, berî sala 1961 berde xwendin û peyda kirina çapemeniya çep, xwendina pitûkên wek Dr. Jiwago jî qedexe bûn! Lê belê, piştî damezrandina TÎP'ê, pirtûk, kovar û nivîsarên çeprezanî her dereke Tûrkiye'yê dagirtin, xwendina wan û bi zimanê wan çapemeniyan peyivîn bûbû (mode). Kesên ku ew zimana bikarnehînana (paşverû), (noker û peyayê) emperyalîzma emîrîkî dihate bi navkirin, ew di nav civakê de dihate navnokirin.

Çeprezanî û şoreşgerî wek hev dihatin dîtin... Her waha, di nav tevgera çeprezanî de livbazî û xebat gengaztir (hêsan, kolayî) bû. Ew kesena, wek yê welatparêz nedihatîn eşandin û jî çavneîriya dewletê, di bin sîwana (şemsiye) çepên Tirkî de dihatin parastin...

Jiber vê yeka han bû ku gellek xortên Kurd, çar-neçar di nav wan de cîyê xwe digirtin. PDK-T, wek rêxistinek Kurd û Kurdistanî bala dewletê bêtir dikişand ser xwe û wek partiyek kurdistanî ne girêdayî ramanan (îdeolojî) bû. Ev nexweşiya wan li serê min jî bû boblatek mezin û ta roja îro jî domdar e...

Xortên Kurd, piştî demek dîr û dirêj gîhan wê baweriyê ku kiryar û gotinên çeprezanên Tirk hevîdin nagrin û tene xapandin, dest bi sazkirina rêxistinên kurdî yê çep kirin. Xebata PDK-T ya welatparêzî jî hinekî çavên wan vekirin. Herçend çep bûn jî, hişyariya neteweyî di nav wan jî cî digirt.

Piştî sala 1967, ku dewleta Tirk (dibistana komandoyan) damezrandin û ewana ajotin ser gelê Kurd, zûlmeke hov nedîti li gel kirin, van komeleyan jî diji vê dengê xwe bilind kirin.

Wan giliyê bi zanayî paşdehiştina gelê Kurd a aborî û civakî dikirin, ji karbidestên dewletê (ciyê avakirina Qereqolên Cendirman) û (avakirina girtîgehan) li Kurdistanê, avakirina rê û dibistanan, anîna avê û avakirina nexweşxanan û h.d.. Bi pêkanîna şahiyên jî çanda kurdî ya folklorî vedijandin.

Pirs : *Têkiliyên partiyê bi başûrê Kurdistanê û bi şorişê re çi bûn û çi astengî di vê rêyê de hebûn?*

Bersiv: Di destpêkê de nedikarin pêwendiyekê pêk bînin, lê paşê hêdî-hêdî hevneziyîyê destpêkir û çi jî partiyê hat alîkariya şoreşê kir... Gava merov rewşa gelê Kurd li Bakur bide ber çavan, dibîne ku pêşkeşkirina belgeyan di vê demê de ne rast e.

Lê nameyên O.Sabrî û kuştina Sait Elçî belegene berçav in... Piştî ku ew hewldanên me yê salên 63 û 65. sermeketî û havil (meywa) nedan, min tevî rehmî Çelo (Çelebi Göreceiz) û dîsa rehmî şevkar (Ubeydullah Şakar) di sala 1968 de Bahoz (Komeleya Têkoşer û Şoreşgerên Kurdistan) damezrand. Vê komeleyê xebatek neteweyî gellek hêja kir. Yekemîn car bû ku klasîkên kurdî wek dîwana I. ya Cegerxîn hate çapkirin û belavkirin, pirtûka Dr. N. Dersimî li Ewropa hate belavkirin. Yekemîn car bû ku rêxistînek Kurd sêlikên kurdî (qowan) çap û belavkirin.

Dîsa cara yekemîn bû ku karnameyek (rapor) dûr û dirêj li ser rewşa Kurdistana Bakur, di kongra KXKE de hate pêşkeşkirin. Di wê raporê de çêla (behsa) metirsiya (xetera) (serhildaneke Kurd) bi destên Tirkan jî hate kirin. Gellekî bakêş e ku hin Kurdên çeprezan ew axaftina me bi (paşverûyî) navkirin... Ligor zanîna min ew yek rêxistin bû ku di rêbaza xwe de xwendin û nivîsandina kurdî kir mercek (şert) jî mercên endambûnê. Ta ku merca bi cî nehata ew her berendam dima. Bi vî tunî me karî xwendin û nivîsandina kurdî pêşda bibin û giyanê neteweyî bilindtir bikin...

Herçend şoreş serkeftî bû jî, çeprezanên me diji wê û Serokê wê dengê xwe bilind dikirin. Ta sala 1972 ez endamêkî PDK-Iraq mam. Ligel xebat û berpirsiyariyên min di partiyê de, min wek serokê Bahoz jî xebata welatî dimeşand.

Peymana sala 1970 bandoreke (hikarî) gellekî hêja li ser gelê Kurd kir. Kurd bi hêza xwe dihesiyan, pê re bawerî çêdibû û dîtin ku bi berxwedanek tîkuz dikarin dagîrkerên xwe bixin ser çongan û wan bîgav bikin ku mafên wan werin naskirin.. bîguman xebata rêxistinên kurdî di nav gel de gengaztir bû û dikarin gellek heweskarên bikin hevalên xwe.

Wê serkeftinê çavên hemû dagîrkerên din, bi taybetî jî yê karbidestên Tîrkiye`yê gellekî tirsand û morala wan şikest. Êdî pîrsgirêka Kurd destpêdikir ku bibe pîrsgirêkeke navneteweyî. Di sala 1971 de jî leşker kodetayêke sergirtî kir..

Piştî kuştina S.Elçî û sizakirina Dr. şivan dijîminiyeke gellekî kirêt kete navbera herdu partiyan (PDK-Tîrkiye û PDK li Tîrkiye). Dewlet jî bi wê bûyera malkambax gellekî destkewtî bû. Her du partiyan (motor) a xwe wenda kiribûn û her ku çû qels bûn.

Pirs : *Tu li ser xebata aşkere ya di hindir Tîrkiyê de çi dibêji? Di vî warî têkiliya we û PKK piştî, ku şer li hember dewletê hate rawestandin, gihane çi pileyê?*

Bersiv: Çawa ku piştî sala 1990 di bin (dûzana nû) girovêbûnê (global) xwe da pêş, rê li ber xebata mafên merovî û demokratîk jî hate vekirin. Gellek kes serkeftinê di rêxistinên eşkere, zagonî, sîvîl û di metodên aşîti de dibînin û dixwazin di nav rêxistinên welê de cî bigrin û bixebitin.

Di aliyê din de, di dîroka Kurdan de her serhildanek çekdarî diji Osmanî û Tirkan her şikestine û ev şerê vê dawiyê ku jî hemû şerê berî dirêjtir dom kir û hêztir bû jî bê malwêraniyê tiştek bi sernexist. Ev jî sedema moralişikestinê. Lê xwebêja vê ne ew e ku dê waha bimîne, divê merov bi tewat (sebir) û vîneke (îrade) mekin di xebata welatî de domdar be.

Rewşa cîhanî rê li ber me vekirîye, ger em bikaribin berjewendiyan bi çakî bipîvin û gavan ligor demê bavêjin.

Divê ev yeka jî baş were zanîn ku PDK-Bakur ketibû nav cendereyeke hov û kirêt. Di alîkî de rexistina çekdar û di aliyê din de dewlet gellekî diçû ser me. Wan nedihiştin em xwe bilvînin û çavên xwe vekin. Hevalên me hatibûn naskirin û her di bin çavênêrînê de bûn.

Di navbera me de, wek berê jî cudahiyên mezin hene. Berî her tiştî em xwe nûnerê gel nabînin, tenê nêwerên endam û dostan dibînin û bi navê wan dipeyivin. Em dixebitin ku rewşeke welê bîafirînin ku gel bi xwe li ser (çarenûsa) xwe biryar bide.

Gelê Kurd jî ek hemû gelên din xwedî mafê serxwebûnê ye. Ji bo me li Tûrkiye`yê ne (komarek demokratîk) heye û ne jî dadimendî.

Pirsgirêka gelê Kurd, pirsgirêkeke neteweyî ye. Gellekî mixabin ku PKK xwe teslîm kiriye û li ser wê gengeşî kirin jî êdî ne rast e.

Gellek spas, serkeftina we daxwaza min e.

(Me dest di çûnivîsa mamhoste nedaye. Cankurd)

Têbînî 1:

- (1) Piştî şoreşa şêx Seîd jî bi rengekî gelemperî hatibû kirin
- (2) Vê reşwa qedexekirî ta sala 1965. ajot
- (3) Ciyê ku xwendekar tê de dimînin. Mala Xwendekaran
- (4) Paşê navê wê bû CENTO
- (5) Di xala 3.ya Zagona Makdar de hevpariya Ereb û Kurd hatibû tomarkirin
- (6) Emin Batu di girtîgehê de çû dîlovaniya Xwedê, yek jî hate berdand. Jiber vê yekê ye ku ewana bi navê 49.an hatin bi navkirin.
Ewana bi tawanbarkirina damezrandina dewleta Kurd hatin girtin. Serokê Komar`ê Celal Bayar dixwest bi sedan Kurd bide kujtinê!
- (7) Di sala 1963. de girtina 23 Kurdan, ku di nav wan de Kurdên K. Baûr û K. Rojhelat jî hebûn.

Têbînî 2:

- (1) TÎP (Tûrkiye çî Partisi, Partiya Karkerên Tûrkiye yê)
- (2) Xwepêandanên Rojhelat bi tevkariya TÎP û PDK-T hatin saz kirin
- (3) 1970 de, di kongra TÎP`ê ya 4.de hebûna Kurdan li Tûrkiye`yê hate pejirandin.
Lê belê bi vê sedemê jî TÎP hate girtin û qedexekirin.
- (4) 1967 de saz kirina dibistana komandoyan û andina wan ya ser Kurdistanê.
Kutîna Faîk Bucak, sekreterê girtî yê PDK-T di sala 67 de û 68 de jî zîndankirina KM ya PDK-T tevî sekretrê wê Saîd Elçî.
- (5) Leker, her kodetayeke xwe (1960, 1971 û 1980) bi metirsiya serhildana Kurdan ve girêdida.
- (6) Sekreterê şêx Seîd bû, ew jî jî welêt hatibû dîrxistin. Piştî vegerê, her doz dikir ku divê hêgîz (îlla) partiyek kurdî were damezrandin.
- (7) PDK-T di 11.07.1965 de hatiye damezrandin. Jiber ku partiyên Parçekurdistan`an gorbehişt M.M.Barzanî Serok dipejirandin, hemuyan pêşengên partiya xwe sekreter dinavandin.

TÜSİAD'IN SON RAPORU HAKKINDA

TÜSİAD tarafından hazırlatılan "Türkiye'de Demokratikleşme Perspektifleri ve AB Kopenhag Siyasal Kriterleri-Görüşler ve Öncelikler" başlıklı rapor, 21 Mayıs 2001 günü, basın toplantısı ile kamuoyuna açıklandı. Rapor, Giriş ve Sonuç bölümleri dışında, on başlık altında toplanmış konulardan oluşuyor.

Konu başlıkları şöyle:

- I. Siyasal Partiler,
- II. Seçim Sistemi,
- III. Yasama Dokunulmazlığı ve Meclis Soruşturması,
- IV. Düşünce ve İfade Özgürlüğü,
- V. Toplantı Hakkı ve Sivil Toplum,
- VI. Ölüm Cezası,
- VII. Kültürel Yaşam ve Bireysel Özgürlükler,
- VIII. Millî Güvenlik Kurulu,
- XI. İşkence ve Kötü Muamele
- X. Hukuk Devleti.

Rapor bir bütün olarak incelendiğinde, TÜSİAD'ın bu öneri ve görüşlerle AB siyasi kriterlerine uygun olarak Türkiye için asgari bir reform planı oluşturduğu görülür. Aslında TÜSİAD'ın bu önerileri yeni değildir. 1996 yılında Prof. Dr. Bülent Tanör'e hazırlattıkları, "Türkiye'de Demokratikleşme Perspektifleri" başlıklı rapor, Ocak 1997'de kamuoyuna açıklandığında olumlu bir yankı yapmıştı. Sayın Prof. Tanör, raporun beşinci bölümünde "KÜRT SORUNU" başlığı altında, Kürt halkının kimlik sorununu demokrasi ve hukuk kıstasları açısından irdelemiş ve ileri sayabileceğimiz önerilerde bulunmuştu. Raporun, askeri çevrelerin ve şovenist sivillerin pek hoşlarına gitmediği biliniyor. İş çevreleri, Türkiye'nin bu sistemiyle globalleşen günümüz uluslararası koşullarında pek fazla yer edinemeyeceğini görüyorlar. Bu nedenle, değişim için etkilerini kullanmaya çabalyorlar. Türkiye'nin değişim ve dönüşümü, belli düzeylerde uluslararası sermayeyle bütünleşmiş olan Türk iş çevrelerinin önünü açacak. Değişim ve dönüşümün belirleyici noktalarından birinin Kürt sorunu olduğunu da görüyorlar. Bu gerçeği raporlarında açıkça dile getiriyorlar, "AB'ye üyeliğin en temel kilometre taşlarından biri" olduğunu vurguluyorlar.

TÜSİAD'ın raporu, Türkiye'nin "Ulusal Raporu"ndan çok daha gerçekçi ve AB çevrelerinden de kabul görececek bir niteliktedir. Ancak Kürt sorununu dillendirmesi açısından, Sayın Prof. B. Tanör'ün hazırladığı rapordan dil ve içerik olarak geridedir. Okuyucularımızın konuyu bütünlüklü olarak öğrenmeleri bakımından raporun bu bölümünü aşağıda olduğu gibi aktarıyoruz. Dikkat çeken bir yan, devletin "kültürel haklar"la ilgili "pozitif bir yükümlülük" altına girip girmemesiyle ilgili yapılan ayırmadır. AB aldığı kararlarla, baskı altındaki dil ve kültürleri koruma ve desteklemeyi, yine bu konularda geliştirme fonları sunmayı üye devletlere bir kamu görevi olarak yüklemiştir. TÜSİAD, Türkiye'nin bu konuda, özellikle basım ve yayın alanında bir sorumluluk altına girmesine gerek olmadığını belirtiyor. KOB'un orta vadeli hedefleri arasında bulunan Anadili eğitimi konusunda, "pozitif yükümlülük" gösterebileceğini belirtiyor. Bu konu, Kürt hareketinin şimdiden dikkat etmesi, gözden kaçırmaması gereken önemli ayrıntılardan biridir!

Son olarak şu hatırlatmayı yapmakta yarar var: Türklerin TÜSİAD'i bilimcilere böylesi raporlar hazırlatıp görevlerini yerine getiriyorlar. Ya Kürtlerin ki! Sizler neredesiniz? Sloganlarla, ulu serok posterleriyle uğraşıyorsa, Kürt halkının meşru taleplerini raporlaştırıp Kürtlere (Kürt örgütlerine ve halka) ve uluslararası güçlere sunun. Bunu yapın ki, Kürt sivil toplumunun önemli, etkili bir gücü (ekonomi ayağı) oluşsun ve doğal zorunlu toplumsal görev paylaşımı, güçler ayrılığı ve bunların birbirlerini karşılıklı etkileşimi ortaya çıksın. Çağdaş demokrasinin maddi temeli ancak böyle oluşur. Yoksa herşeyi bir kişi söyler ve herkesin de ona uymasını ister. Böyle olunca da isterse günde bin defa demokrasi ve sivil toplumdan söz edelim, demokrasinin "d"sine ulaşamayız. Görüldüğü gibi, Türk işadamları artık, İzmir İktisat Kongresi'ne katılan Atatürk'ün "hink deycileri" değil. Askerden hala korksalar bile, gereğinde onlara rağmen de görüşlerini raporlaştırıp, kamuoyuna sunabiliyorlar. Biz Kürtlerin 2001 yılında 1920'li yılları taklit etmemize hiç gerek yok. Biz ise 2001 yılından başlayalım ve bizim iş kadınları ve iş adamlarımız şunun bunun "hink deycileri" olmasın.

Dengê Bakur

Kültürel Yaşam ve Bireysel Özgürlükler

Ulusal Program'da, bu hususta bir açıklık yer almamakla birlikte, "Ana dilde eğitim ve TV - Radyo yayını alanında serbestliği içeren "kültürel haklar" konusu ve Türkiye'nin bu alanda bazı değişiklikler yapması gerekliliği, Katılım Ortaklığı Belgesi'nde yer aldığı gibi, yukarıda belirtildiği üzere, Avrupa Birliği'ne üyelik konusunda en temel kilometre taşlarından birini oluşturmaktadır.

Ana dilde eğitim ve TV-Radyoda yayın konuları, birbirini tamamlayan ve kültürel haklar listesinin iki temel unsurunu oluşturan haklar olmakla birlikte, farklı nitelikler ve kapsam taşıyan haklardır. Nitekim, ana dilde yayın konusunda, Devletin tek yükümlülüğü, kişilerin istedikleri dilde yayın yapabilme özgürlüklerini yok eden hukuksal düzenlemelerin ortadan kaldırılmasıdır. Bunun dışında, Devletin "pozitif bir yükümlülük" altına girmesine gerek yoktur.

Ana dilde eğitim konusunda ise, iki yönlü bir yükümlülük söz konusudur. Herşeyden önce, Devlet, her türlü engelleyici ve kısıtlayıcı hukuksal düzenlemeleri kaldırmak zorundadır.

Ancak, bunun yanı sıra, "eğitim hakkı" kapsamında, bir de Devletin, talebe göre ana dilde eğitime destek olması ve bizzat pozitif edimlerde bulunması gereklidir. Kısaca bazı "pozitif yükümlülüklerini" yerine getirmesi gereklidir. Bu yükümlülük, yeni bir eğitim sisteminin zorunlu olarak getirilmesi yönünde değil, ama en azından eğitim programının değiştirilmesi, eğitim programı içinde seçimlik derslere yer verilmesi ya da gözetim ve denetim altında bazı kurs ve programların düzenlenmesi biçiminde gerçekleşebilir.

Kültürel hakların tanınması, "Kopenhag kriterleri" çerçevesinde, Katılım Ortaklığı Belgesi'nde yer aldığı biçimi ile, sadece Türkiye için geçerli olması istenen bir olgu değildir. Nitekim, uluslararası belgelerde (ve son olarak Avrupa Birliği Temel Haklar şartında) olduğu kadar, ulusal anayasalarda ve yasal mevzuatlarda da, kültürel haklar konusu, günümüzde, Avrupa ülkelerinin "ortak hukuksal malvarlığı" içine girmiştir.

Nitekim bu alanda, İspanya, Belçika gibi ülkelerin yanı sıra Fransa gibi, "azınlık" ve "azınlık hakları" kavramını benimsemeyen (ve Anayasa Konseyi kararında da bunu yansıtan) ülkelerde dahi, "farklı kültürlerin", "farklı dillerin" öğretilmesinin, "resmi dil" ve "eğitim sisteminde resmi dilin kullanılması" anlayışını ortadan kaldırmayacak biçimde, imkan tanınmaktadır.

Üstelik, sadece köklü demokrasiler değil, Sovyetler Birliği'nin yıkılması ile, 90'lı yılların başında ortaya çıkan ya da liberal demokratik esaslar çerçevesinde, siyasal anlamda yeniden örgütlenen Orta Avrupa ve Doğu Avrupa ülkelerinde de, bu yönde düzenlemeler anayasal ve yasal mevzuatta yer almaktadır.

Nitekim bazı örnekler vermek gerekirse; Bulgaristan Anayasası, "resmi dil" anlayışı (madde 3) yanı sıra, "anadilini geliştirme ve anadilde eğitim hakkını" (madde 36) ve "kendi kültürünü geliştirme hakkını" (madde 37) tanımaktadır.

Macaristan Anayasası, "ana dilini kullanma, anadilinde eğitim, kendi kültürünü geliştirme ve adını kendi dilinde belirleme haklarına" (madde 68) yer vermektedir.

Estonya Anayasası, "resmi dil" anlayışı (madde 52) yanı sıra, "etnik azınlıklara, resmi dil yanında kendi dillerini kullanma" hakkını (madde 51-52), "kendi kültürlerini geliştirme hakkını" (madde 50), "kendi ana dillerinde eğitim hakkını" (madde 37) tanımaktadır.

Romanya Anayasası, "resmi dili Rumence olarak belirlemekle" (madde 13) birlikte, "kendi kültürlerini koruma ve geliştirme" hakkını (madde 6) ve "kendi ana dilinde eğitim alma" hakkını (madde 32) tanımaktadır.

Çek Cumhuriyeti Temel Haklar ve Özgürlükler Bildirgesi, ulusal ve etnik azınlıklara, "kendi kültürlerini geliştirme ve ana dillerinde eğitim görme" haklarını (madde 25) vermektedir.

Slovakya Anayasası, "Devlet (resmi) dili" anlayışı (madde 6) yanı sıra, "diğer diller" kavramına (madde 6) ve "kendi kültürünü geliştirme, kendi eğitim kurumlarını kurma ve kendi ana dilinde eğitim alma" haklarına (madde 34) yer vermektedir.

Türkiye'de de, Katılım Ortaklığı Belgesi çerçevesinde, "kültürel hakların" tanınması yönünde gerekli değişiklikler yapılmalıdır. Tabi ki bu hakların, "ülkenin bölünmez bütünlüğüne" karşı kullanılması, Anayasalarda ve yasal mevzuatta sınırlanabilecektir. Ayrıca, "Devlet, bu hakların nasıl kullanılacağını belirleyeceği gibi, aynı şekilde, bu hizmetin, her aşamada yürütülmesini, gözetim ve denetimini de" sağlayacaktır. Bu yönde, 1739 sayılı ve 14.6.1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu engel oluşturmadığı gibi; 5. maddedeki, "milli eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir" hükmü; 6. maddedeki, "Fertler, eğitimleri süresince, ilgi doğrultusunda çeşitli programlara ve okullara yöneltilerek yetiştirilirler" düzenlemesi; 56. maddedeki, "Eğitim ve öğretim hizmetinin, Devlet adına yürütülmesinden, gözetim ve denetiminden Milli Eğitim Bakanlığı sorumludur" hükmü; bu hakların verilmesi ve bu faaliyetin yürütülmesini kolaylaştırmaktadır.

1) Bu yönde, her şeyden önce, Anayasa'da gerekli değişiklikleri yapmak zorunludur. Bu alanda, "ana dil" ile "resmi dil (Anayasa, madde 3 ve madde 42)" arasındaki ayırımın belirginleştirilmesi, ve "resmi dil" kavramının korunması, Anayasa'nın 3. maddesindeki "dili Türkçedir" ve 42. maddesindeki "ana dilleri" kavramlarının "resmi dil" olarak değiştirilmek suretiyle korunması, ancak diğer Anayasal ve yasal düzenlemelerin değiştirilmesi, 42. maddenin 9. fıkrasında, "Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilmez" hükmünün değiştirilmesi, gereklidir.

2) Bunun yanı sıra, kültürel hakların bir diğer boyutu olarak ortaya çıkan ve düşünceyi açıklama özgürlüğü ile basın özgürlüğünü de ilgilendiren "ana dilde yayın hakkı" konusunda Ulusal Program, Katılım Ortaklığı Belgesi'nin aksine, herhangi bir düzenleme getirmemektedir.

Bu alanda en önemli sınırlama nedeni olarak göze çarpan düzenlemeler ve yasaklar. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde "dile ilişkin yasaklar" olarak anayasal düzeyde devam etmektedir. Nitekim, Anayasa'nın 26. maddesinin 3. fıkrasında; "düşüncelerin açıklanması ve yayılmasında kanunla yasaklanmış olan herhangi bir dil kullanılamaz"; Anayasa'nın 28. maddesinin 2. fıkrasında; "kanunla yasaklanmış olan herhangi bir dilde yayım yapılamaz".

42. maddenin 9. fıkrasında; "Türkçe'den başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez" düzenlemeleri yer almaktadır.

Bu Anayasal düzenlemeler devam ettiği sürece, "ana dilde TV - radyo yayını" hususu sadece yasalara bağlı olarak serbestleşebilecektir ya da 12.4.1991 sayılı Kanun öncesi "Türkçeden başka dillerle yapılacak yayınlar hakkında Kanun" (1983) ile olduğu gibi, getirilen yasaklarla engellenebilecektir. Nitekim, 3984 sayılı "Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un" 4/t maddesi; "radyo ve televizyon yayınlarının Türkçe yapılması, ancak, evrensel kültür ve bilim eserlerinin oluşmasında katkısı olan yabancı dillerin öğretilmesi veya bu dillerde haber iletilmesi amacıyla bu dillerin kullanılabilmesi" biçiminde bir düzenleme ile TV-radyo yayınlarında Türkçe dışında bir dilin kullanılmasına son derece sınırlı bir uygulama tanımaktadır.

Bu durumun hukuken giderilmesi ve Katılım Ortaklığı Belgesi'nde yer alan koşullara uygun bir yön çizilmesi amacıyla; Anayasa'nın 26 ve 28. maddelerinde yer alan ve yukarıda belirlenen ifadelerin Anayasa metninden çıkartılması ve ilgili yasal mevzuatta yer alan (örneğin 3984 sayılı Kanunun 4/t maddesi) sınırlamaların kaldırılması gerçekleştirilmelidir. "

Bayram Ayaz'ın aşağıdaki iki yazısı, Türkiye'de yaşanan kriz, AB-Türkiye ilişkileri ve Türkiye'nin hazırladığı 'Ulusal Program' konuları üzerine geçtiğimiz mart ve nisan ayında kaleme alınmış. Konunun hala güncel olması nedeniyle bu yazıları www.Kurdinfo.dk internet sitesinin "Kriz, AB-Türkiye İlişkileri ve Kürt Soru-nu" konulu tartışma dosyasından aldık.

Okuyucularımız, Kurdinfo'da konuyu değişik perspektifte tartışan başka yazıları da zevkle okuyabilirler. Yer darlığı nedeniyle ne yazık ki diğer değerli yazılara yer veremedik. Okuyucularımızı, konunun önemi açısından gerek dergimizde, Kurdinfo'da ve diğer Kürt yayın organlarında görüşlerini yazmaya ve konuyla ilgili tartışmalara katılmaya çağırıyoruz.

Dengê Bakur

TÜRKİYE'DE KRİZ, AB-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ VE "ULUSAL PROGRAM"

DEVLETİN TEPESİNDE DEĞİŞİM SÜRECİNİN SANCILARI

Türkiye, son bir haftadır yeniden önemli olaylara sahne oluyor. Son yıllardaki gelişmeleri gözlemleyenler, Türkiye'nin sık sık böylesi tehlikeli ekonomik ve politik turbulanslar geçirdiğini anımsar. Bütün bunlar, Türkiye'deki yapısal krizden kaynaklanıyor. Geliştirilen çeşitli tedbir programlarıyla, belli bir dönem krizin önüne geçiliyor; daha doğru bir deyişle geçiliyor gibi sanılıyor. Ama, bir süre sonra kriz dalgası, daha yüksek bir basınçla tekrar kendisini dışa vuruyor ve derin tahribatlar yaratıyor.

19 Şubat 2001 pazartesi günü, kriz, bu kez devletin en "etkili ve yetkili" üst organı MGK'de patlak verdi ve büyük tahribatlar yarattı. Türkiye ekonomisi bir gecede Amerikan Doları üzerinden en az % 30'luk bir değer kaybına uğradı. Halk deyişiyle, her Türkiye vatandaşının elindeki avucundakinin %30'u bir gecede hiç oldu. Rantiyeciler hariç tabii! Onlar, ekonomi uzmanlarının hesaplamalarına göre, "hortumlama", "torbalama", Merkez Bankası'nın dövizlerini birkaç saat içinde satın alıp kasalarına akıtma yöntemleriyle % 40-50'ye varan oldukça spekülatif yüksek bir kar elde ettiler. Kelimenin tam anlamıyla, malı götürdüler! Zaten bu buhranların esvabı mücibesi de budur. Oligarşi malı götürür, çalışan kesimler, orta ve küçük boy işletmeler ise krizin mali, politik ve sosyal faturasını öderler. Türkiye'de olan da budur.

Türk basını, son olayı genellikle kişisel bir sorun gibi sunmaya çalıştı. Cumhurbaşkanı Sezer ile Başbakan Ecevit arasında meydana gelen "basiretsiz yöneticilerin bir çekişmesi" gibi! Yürütme organının tepesindeki bu olayı kişiselleştirmek, sorunu basitleştirmek anlamına gelir. Devletin içindeki bu çatışmanın, kişilerin tavrıyla ilgisinin ötesinde, devlet ve toplumun gereksinimini duyduğu köklü değişimle bağı söz konusu. Bazı köşe yazarları, olup bitenleri "hukuk ve politikanın çatışması" olarak değerlendiriyorlar. Cumhurbaşkanı Sayın Sezer, mesleki tecrübe ve birikimiyle, olaylara genellikle hukuk ağırlıklı olarak yaklaşıyor. O'nun bu özelliği nedeniyle, yapısal buhranın ekonomik, politik ve sosyal boyutları göz ardı edilmemelidir. Krizin asıl bu yanları belirleyicidir. Krizin özelliklerine kısaca değinmekte yarar vardır. Krizi nasıl görüyoruz?

Türkiye, bir geçiş dönemini yaşıyor. Türkiye'nin sorunları, esas olarak bu geçiş döneminin çelişki ve çatışmalarından kaynaklanıyor. Bunun ulusal ve uluslararası boyutları vardır. Son on yılda uluslararası durumda meydana gelen köklü değişikliklerden sonra, her ülke yeni koşullarda kendisi için bir yer saptamaya çalışıyor.

Aynen I. ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra "yeni dünya kurulduğunda" her ülke, bu "yeni dünya"da nerede ve nasıl yer alacağını kararlaştırdığı gibi, şimdi de birçok devlet temel yönelimlerini saptamaya çalışıyor. Bazı ülkeler, kararlarını verdiler ve belirledikleri doğrultuda hayli yol aldılar. Örneğin Doğu Avrupa ülkeleri değişim ve dönüşüm sürecinde saptadıkları hedeflerine ulaşmak üzereler. Bazı ülkeler ise, değişim ve dönüşüm sürecinin sancılılarıyla kıvranıp duruyorlar.

Türkiye, işte bu sıkıntıyı yaşıyor. Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşundan itibaren, özellikle de II. Dünya Savaşı'ndan sonra Batı dünyasıyla bütünleşmeyi ulusal politika olarak benimsedi. Mustafa Kemal, bu hedefi "muasır medeniyet"e (asrın medeniyetine) ulaşma olarak tanımlıyor. Ondan sonra gelen bütün yönetimler, Batı uygarlığını ulaşılması gerekli hedef olarak önlerine koydular. Türkiye, bu çerçevede NATO'ya üye oldu (1952), Avrupa Ekonomik Topluluğu'na girdi (1963), sistemini Batı mevzuatına uyarlamaya çalıştı. Ancak Türkiye hiçbir zaman Batı demokrasisi normlarını yakalayamadı, hep çok gerisinde kaldı. Sivil-demokratik bir devlet ve toplum anlamında, hiçbir zaman çağdaş bir ülke olamadı, bugün de değil.

Irak'la, Azerbeycan'la karşılaştırıldığında Türkiye kuşkusuz oldukça ileri "demokratik" bir düzene sahiptir. Ama Sayın Çetin Altan'ın sık sık vurguladığı gibi, komşumuz Yunanistan'la karşılaştırıldığında, demokraside de, ekonomide de, sosyal ve çağdaş kültürel gelişmişlik düzeyinde de sınıfta kalıyor Türkiye...

Batı'nın ileri sanayi toplumlarıyla Türkiye'yi zaten karşılaştıramayız. "Bir Türk'ün dünyaya bedel olduğuna" inanan en kabadayı Türk politikacısı, Türk generali bile, "onlar bizden en az 150 yıl ilerlediler" der ve hemen havluyu atarlar! Türkiye, yüzünü Batı'ya çevirirken, Batı da jeopolitik nedenlerle Türkiye'yle ilişkilerini hep sürdürmüştür. Bir elinden tutarak O'nu arkasından sürüklemeye politikası gütmüştür. Döneme göre çeşitli görevler yüklenmiş Türkiye'ye. "Soğuk Savaş" döneminde NATO'nun ileri karakolu, politik islamcı hareketlere karşı bir "dalgakıran", yeni oluşan Orta Asya ülkelerine ulaşmada "geçiş yolu-köprüsü", zengin petrol bölgesi Ortadoğu'da Batı egemenliğini koruma ve kollamada lojistik alan olarak yararlanma vb. Tabii Türkiye de stratejik konumunu hep pazarlamış ve karşılığında da çok yönlü yararlar sağlamıştır.

Yukarıda belirttiğimiz gibi 90'lı yılların başından itibaren uluslararası durumda önemli değişiklikler meydana geldi. Yeni güç dengeleri oluştu. Her ülke yeni koşullarda uygun ittifaklar aramaya koyuldu. Türkiye, 1963'teki AET'yle yaptığı anlaşma temelinde Avrupa Topluluğu (7.2.1992 Maastricht Anlaşması'nın 1.11.1993 tarihinde yürürlüğe girmesinden sonra Avrupa Birliği) içinde yer almak istedi. Ancak üyelik koşullarını yerine getiremeyeceği gerekçeleriyle 10-11 Aralık 1999 AB Helsinki zirvesine kadar, Türkiye kapının önünde bırakıldı. Türkiye-AB ilişkileri Avrupa Konseyi çerçevesinde devam sürdürüldü. AB Helsinki Zirvesi'nde Türkiye, deyim yerindeyse dış kapının önündeki çardağın altına buyur edildi. Daha sonra da Avrupa Birliği Konseyi, her aday üye ülke için yapıldığı gibi bir KATILIM ORTAKLIĞI metni hazırladı ve Türkiye'ye sundu. Katılım Ortaklığı Belgesi (KOB), "Kopenhag Kriterleri" çerçevesinde hazırlanmıştır. Türkiye'de bazılarının adeta İspanyol matadorlarının kırmızı şalına dönüştürdükleri, şu meşhur Kopenhag Kriterleri aslında 1993 yılında Doğu Avrupa ve Baltık ülkelerinin AB'ye girme olasılığı nedeniyle hazırlanmıştır.

Bu belge, AB'nin genişlemesinde esas alınan çerçevedir. Öyle Türkiye için özellikle (!) hazırlanmış bir belge filan değildir.

Türkiye kamuoyundaki havaya baktığımızda, sanki bu kriterler Türkiye'ye Kürt sorununu dayatma amacıyla hazırlanmış engelleme aracı olduğu kanısını edinirsiniz! Tabii bu manipülasyonun AB üyeliği yanlısı ve karşıtı güçlerin mücadelesiyle bir ilgisi var.

AB-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ, 2001 YILI VE SON KRİZ

Türkiye'nin sorunları esas olarak geçiş döneminin sancılarından kaynaklanıyor. Son kriz de bu sancılardan birini oluşturuyor ve AB aday üyeliği süreciyle ilgilidir.

KOB incelendiğinde, 2001 yılının kısa vadeli hedeflerin yaşama geçirilmesi açısından belirleyici bir önemi olduğu görülür. Türkiye, tercihleriyle ilgili karar aşamasındadır. Batı'yla ekonomik ve siyasi ilişki stratejisi çerçevesinde 21. yüzyılda AB ile birlik ve bütünleşmeyi esas alacaksa, Türkiye KOB'ni sulandırmadan, aksatmadan kabul edip yaşama geçirmek zorundadır. KOB'nin şartlarını ağır bulma, alternatif bir "Ulusal Belge" hazırlama vb., bütün bu tutumlar, AB'nin ekonomik, politik ve

diğer mevzuat kriterlerini yerine getirmeye hazırlıklı ve istekli olmamaktan kaynaklanıyor. Sorunun özü budur. Oysa KOB'nin hazırlanmasında Türkiye'nin iç güçler dengesi, duyarlılıkları (!) çok iyi biçimde göz önünde bulundurulmuş. Örneğin ordunun gücü ve rolü gözetilmiş ve MGK'nin rolünün AB üyesi devletlerin uygulamaları doğrultusunda değiştirilmesi isteği orta vadeli reformlar arasına alınmış. Yine Kürtlere ve diğer azınlıklara kısa vadeli istemler içinde sadece anadillerini radyo ve tv yayıncılığında kullanmalarının sağlanması talep edilmiş. Kültürel çeşitliliğin korunması yönünde tedbirlerin alınması ve anadilde eğitim hakkı ise orta vadeli reformlar arasına kaydırılmış.

Ekonomik Kriterlerde, 2001 yılı, İMF ve Dünya Bankası'yla varılan anlaşmayı uygulama, şeffaflık ve gözetimi sağlamayı amaçlayan mali sektör reformunun uygulanmasına başlanması, politikacıların ve etkili sivil-asker bürokratların arpalığı durumundaki KİT'lerin özelleştirilmesi vb. işler esas alınmış. Gümbürtünün koptuğu MGK toplantısında başında çıkan bilgilere göre, AB-Türkiye ilişkileri, KOB ve KOB'ne alternatif olarak hazırlanan "Ulusal Belge" tartışılacakmış. Bu bir raslantı mı, acaba ? Bizce hayır. Diyelim ki bir raslantı bile olsa, gerginliğin kaynağını göstermesi açısından ilginç bir durumdur.

Türkiye'de demokratikleşmeye, çağdaşlaşmaya, şeffaf ve dengeli ekonomik bir politikanın yerleşmesine direnen kesimler var. Ve bu kesimler güçlüdür. Büyük rantlar elde ediyorlar. Bu konularının zayıflamasını istemiyorlar. Her odağın değişim ve dönüşüme karşı gerekçeleri farklıdır. Ama sonuçta hepsi bir noktada birleşiyor: Türkiye'nin etnik ve kültürel çoğulculuğuyla uyumlu gerçekten demokratik, çağdaş, sivil bir devlet ve topluma dönüşmesini istemiyorlar, bu güçler.

Devletin tepesine kadar sıçrayan kavganın, didişmenin konjonktürel özelliği budur. Türkiye'de sistem dengeli ve uyumlu bir işleyişe sahip olmadığı için, devlet ve toplum düzeninde rolü olan güçlerin tutarlı politik bir tutumları söz konusu değil. Örneğin ordu, egemenliğine dokunulmaması ve Kürt sorunu "kaşınmaması" koşuluyla, Batı'yla her türlü ilişkiye de, AB üyeliğine de hazırdır. Ekonomik güçler, Türkiye'nin duyarlılıkları (ordudan korku ve Kürt sorununa bulaşmama) gözetilerek, her türlü reformlara hazırlar. Türkiye işveren örgüt temsilcileri, Avrupa başkentlerini gezip Türkiye'nin AB aday üyeliği için tur attıkları biliniyor.

Türkiye'nin en nasyonalist güçleri olan MHP ve DSP de AB üyeliğini istiyorlar. Ama Kürtlerin hakları her iki parti için de tabudur. Kürtlere doğal haklarını tanımaktansa, Türkiye'nin temel stratejik tercihleriyle ilgili kararları zamana bırakıp sulandırmayı tercih ediyorlar. Özetle, Türkiye'de, 21. yüzyılın başında artık zorunlu hale gelmiş değişim ve dönüşüm kararlarını cesaretle alacak politik bir irade bulunmuyor. Güçler ayrılığı ilkesi işlemiyor. Kağıt üzerinde ve kurumsal olarak, yargı, yürütme ve yasama var. Dördüncü kuvvet, "güçlü" bir medya (!) da oluşmuş. Ne ki, hepsi alaturka! Bu güçler birbirini etkileyerek, Türkiye'yi yeni yüzyıla taşıma, çağdaş bir devlet konumuna getirme güç ve yeteneğinden yoksundurlar. Tablo oldukça kötü. Ancak bir başka gerçek var. Türkiye, değişmek zorundadır. Yoksa, bir gecede koca bir ülkeyi perişan eden krizlerden kurtulamaz. Yugoslavya, ders alınması gereken bir örnektir. Miloseviç'in yakın bir süreçte çekip gideceğini, buna zorunlu kalacağını bir yıl önce kim tahmin edebilirdi?

Türkiye de değişecek, yoksa daha kaç % 30'luk devalasyon kaldırabilir Türkiye halkı ve ekonomisi? Türkiye'nin seçenekleri fazla bulunmuyor. Türkiye'nin çevresindeki ülkelerle ekonomik, politik ve askeri bölgesel paktlar oluşturma koşulları yok. Soğuk Savaş döneminde olduğu gibi, stratejik konumunu pazarlayacak, uluslararası dengeler tahtaravallisinde kendisini birilerine dayatabilecek koşullardan da yoksundur. O halde İMF'yle, Dünya Bankası'yla, AB finans kurumlarıyla ilişkilerini sürdürmek zorundadır. Türkiye açısından AB'yle şu veya bu tarzda ilişkilerini sürdürme dışında başka bir perspektif pek görünmüyor. Durum böyleyse, ki bütün veriler bu yönde, o halde AB'yle ilişki sürdürülecek. Şimdi olan, AB'yle ilişkiler geliştikçe, etkileri azalacak olan güçlerin ayak diretmesidir. Ordu başta olmak üzere bu güçler, Katılım Ortaklığı Belgesi'yle şartları belirlenen ön aday üyelik sürecinde daha fazla söz hakkı elde etmeye çalışıyorlar. Ama bu güçlerin ayak diretmesi, Türkiye'ye pahalıya mal oluyor.

KÜRT HALKININ TEMEL HAKLARI VE AB-TÜRKİYE İLİŞKİSİ

Lafı dolandırmadan belirtelim: Kürt halkının çıkarı, Türkiye'nin AB ile bütünleşmesindedir. Bu satırların yazarı, başından bu yana bu konuda tavrını çok açık belirtti. Biz bu görüşlerimizi dile getirirken, bugün Türkiye'nin AB'ye önkoşulsuz alınmasını destekleyen PKK ve diğer Kürt örgüt-

leri, bu yöndeki görüş ve önerilere şiddetle karşı çıktılar. Bizce, Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkanlar, yüzyılın yönelimini anlayamadılar, bazıları hala anlamıyor. Kürt halkının haklı mücadele perspektifinden de bakıldığında, Türkiye'nin AB üyeliği Kürtlerin önünü açacak bir özelliğe sahiptir. AB'nin politik kriterlerine göz atıldığında, Kürt halkının istemlerinin önemli bir bölümünün bunlarla çakıştığı görülür. Türkiye'deki şovenist-milliyetçi kesimlerin ve kışlalara "tek millet, tek devlet, tek dil, tek kültür" sloganlarını astıran Türk militarizminin, AB'nin etnik ve kültürel çoğulculuğu koruyan ve bu yöndeki hakları güvence altına almak isteyen kriterlerine karşı çıkmaları raslantı değildir. Kürt yurtsever güçlerinin bu gerçeği görememeleri üzücüdür.

Kanımızca Kürt yurtsever güçleri, Türkiye'nin AB üyeliğini, yol haritasını çizen KOB'ni tereddütsüz desteklemelidirler. KOB'nde Kürt halkının varlığının açıkça dile getirilmemiş olması bir eksikliktir. Bu eksiklikten dolayı, öncelikle Kürt yurtsever güçleri kendilerini eleştirmelidirler. AB-Türkiye ilişkilerinin tartışıldığı şu hassas dönemde bile, Kürt güçleri ortak istekler paketi belirleyip AB organlarına sunamadılar. Bu eksikliği gidererek 2001 yılına yüklenmek gerekir. Türkiye'nin AB'yle ilişkilerini belirleyen yol haritası, Kürtlere kısmi hakların tanınacağı bir planla çakışabilir. Bu durum, belki de Türkiye'de bazı sıkıntıları aşmanın yolunu da açabilir.

OLASI GELİŞMELER

Kanımızca Türkiye, son krizle AB'yle ilişkilerdeki kararsızlığının ağır bir faturasını ödedi. Bu kriz, 2001 yılında gerçekleştirilmesi gereken kısa vadeli ekonomik kriterleri yerine getirip getirmeyeceği konusunda Türkiye'nin AB üyeliği hedefleriyle ilgili ciddi soru işaretleri yarattı. Dolayısıyla Türkiye'yi AB hedefinden belli ölçüde uzaklaştırdı. Demokratik güçler, zaman yitirmeden bu açığı kapatacak adımlar atmak zorundadırlar. Ordu ve AB karşıtı diğer güçler, KOB'ni engellemeye devam ederlerse, Türkiye'yi daha nasyonalist bir iktidara doğru yönlendirebilirler. İmajını biraz daha değiştirerek, MHP ağırlıklı bir koalisyon dönemi gelebilir. Böylesi bir gelişme, Türkiye açısından içinde ciddi tehlikeleri barındırır. Kürt halkı açısından MHP ağırlıklı bir iktidarın ne anlama geleceğini tahmin edebiliriz. Türkiye böyle bir rizikoyu göze alır mı? Yaşayıp birlikte göreceğiz. Kürt yurtsever güçlerinin tedbirlerini alması gerekir. Doğru tutum, KOB'nde yer alan hedefler

doğrultusunda, geniş bir yelpazede ittifak oluşturmaktır. Sözü Fatih Altaylı'nın köşesindeki "Ne zaman adam oluruz?" rubrikli karesinden iki alıntı yaparak noktalamak istiyoruz.

Biliyorsunuz, geçtiğimiz yıl devlet-gazeteci ilişkileri konusunda çıkan tartışmalarda F. Altaylı'nın adı da "MİT'çi gazeteciler" arasında anılmıştı. İşin bu yanını bilmiyoruz. Ama bir gerçek var ki, F. Altaylı devleti iyi tanıyor, sistemin nasıl işlediğini iyi biliyor. Geniş bilgilerine dayanarak, "Ne zaman adam oluruz?" karesinde şöyle iki cevap veriyor: "Dünyanın en yüksek yerine çıkınca bile Türkiye'deki pisliklerden aşağıda olmadığımız zaman..." (02.10.2000, Hürriyet) Dünyanın en yüksek yeri, Everest Tepesi'dir, yüksekliği 8000 metrenin üzerindedir. C. Mervan'ın deyişiyle Altaylı, Fatih'in tespiti gerçekten yerinde. Everest Tepesi'ni bile aşmış pislikler artık palyaço önlemlerle temizlenemez. Son kriz de bunu gösterdi.

Çareyi de yine F. Altaylı'dan aktaralım. Şöyle cevaplıyor, "Nasıl adam olacağını, Türkiye'nin!" "Türkiye'de meydana gelen medeni bir olay bizi şaşırtmadığı zaman." (20.10.2000)

Aynen katılıyoruz. AB doğrultusu, Kopenhag kriterleri doğrultusunda değişim ve dönüşüm, Türkiye'de meydana gelecek medeni bir olaydır. Ve maalesef bu durum, ordu başta olmak üzere birçok şovenist-milliyetçi güçleri şaşırtıyor. Bu güçler, medeni olayları engellemeye çalışıyorlar. Türkiye'nin ihtiyacını duyduğu yapısal medeni dönüşümler gerçekleşmeyince, krizler patlak veriyor. "Adam olmak istiyorsa" Türkiye'nin değişmesi zorunlu.

Kürt halkının varlığı resmen kabul edilmesi gerekir. İlk adım bu olmalıdır. Bu sıkıntı aşılsa, herşey arkasından pamuk ipliği gibi sökölüp gelir. Adam gibi adam olunur. Hem de çağdaş adam olunur.

ULUSAL PROGRAM:

GENERALLER ANAYASASI'NIN YENİ BİR VERZİYONU

İki üç aylık gecikmeden sonra, Türkiye 19 Mart 2001 günü Avrupa Birliği'ne katılımı ile ilgili Ulusal Programı'nı açıkladı.

Bir tesadüf müydü, yoksa bilinçli bir zamanlama mıydı, bilemiyorum; ama TC Kürtlere müthiş bir "Newroz hediyesi" (!) sundu. Öyle bir hediye ki, aslında aptalların bile kafasına dank edebilecek cinsten bir İNKAR VE İNKARA DEVAM BELGESİ!

Geçmiş yıllarda hemen her Newroz'da, TC Kürtlerin kanını akıtarak bayramlarını "kutlardı"! Bu Newroz'da kan akmadı, ama Onlara şu söylendi: siz istediğiniz kadar meydanlara çıkın, sizler bizim için bu coğrafyada yoksunuz ve sizleri yok saymaya devam edeceğiz, doğal haklarınızı resmi düzeyde kullanmaya yönelik en ufak kanalları bile devamlı tıkalı tutacağız, sıkıştığımız için gücümüzü aştığı için orada burada bir sızma olsa bile onları bile hemen sıkı sıkıya tıkiyacağız! Evet, işin özü bu.

Bu cümlelerimizden, TC'nin Ulusal Programı'ndan bir beklenti içine girdiğimiz, bu beklentiler gerçekleşmeyince de hayal kırıklığına filan uğradığımız sanılmasın. UP'de Kürtler'den söz edileceğini, varlığının ve haklarının açık ifadelerle kabul edileceğini beklemek korkunç bir saflık olurdu. Türkiye'deki politik, hukuksal ve idari sistemi bilen, gelişmeleri yakından izleyenler için, boş beklentiler içine girmek büyük gaflet olur. Bu gerçek dün de geçerliydi, bugün de geçerlidir. Yukarıdaki biraz da tepki içeren cümlelerimizle, Türkiye'nin, Türk halkı açısından bile insanlaşma, çağdaşlaşma ve demokratikleşme yönünde bir şansı hoyratça tepdiği gerçeğini dile getirmek istiyoruz.

Gerçekten iyi bir momentti. Türkiye bu momentti, evrimci bir anlayışla, değişim doğrultusunda kullanabilirdi. Ama generaller, ırkçı-milliyetçiler, gerici muhafazakarlar, klasik ve "modern" şoven Kemalistler ile oligarşinin bürokrasideki rantçı takımı, Türkiye'nin değişim ve dönüşümünün önüne dikilmişler. Siyasal düzeydeki anahtar sorun da, etnik ve kültürel çoğulculuk doğrultusunda, temel hak ve özgürlüklerin eşit koşullarda kullanılacağı demokratik bir sisteme geçip geçmemekte yatıyor. Bu bağlamda nirengi sorun, Kürt

halkının doğal temel hakları sorunudur. Değişim ve dönüşüm karşıtı güçlerin en büyük korkusu bu. Bunların korkusu Kuzey Kürdistan'la da sınırlı değil. Dünyanın çok uzak uca bir köşesinde bile Kürtler'le ilgili ufak bir kıpırdama olsa, bu takımın Ankara'da hemen huzuru kaçıyor, ruhu sıkılıyor. Türkiye diplomasisinin bir faaliyet çetelesini çıkarın, yaptıkları işlerin eğer hepsi değilse bile yarısından çoğu Kürtlere, Ermenilere, Rumlara; diğer bir deyişle Türkiye coğrafyasında yaşayan Türk olmayanlara karşı yürüttükleri faaliyetlerdir. Bir devlet düşünün, bir sistem düşünün ki, ekonomik, siyasal, kültürel, düşünsel potansiyelinin büyük bir bölümünü kendi vatandaşlarına karşı, kendi çeşitliliğine karşı kullanıyor! Bu devlet nasıl çağdaş bir devlet olabilir? Böyle bir sistem ve bu sistemden semizlenen güçler elbette değişime karşı olurlar.

Dolayısıyla mücadelenin özü şudur: demokratikleşmek. Bu sistemin değişmesini sağlamak. Bizim, Kopenhag Kriterleri'yle özlü bir çerçeve haline getirilen AB siyasal demokrasi anlayışını, insan hakları anlayışını, ekonomi anlayışını savunmamızın nedeni bu tercihten kaynaklanıyor. AB siyasal demokrasisi, öz ve yönelim olarak ulus-devlet anlayışına dayanan bir demokrasi anlayışı değildir. Avrupa devletleri, tarihsel olarak ulus-devlet anlayışının bir ürünü olan siyasal, ekonomik, kültürel gümrük duvarlarıyla ürülü koruyucu ulusçu anlayışı büyük ölçüde aştılar.

Ulus-devlet modeli geçtiğimiz yüzyılın bir modeliydi, kendi döneminde moderniydi. Ancak günümüzde giderek aşıyor. Yalnız bu kavramları kullanırken ulus-devlet anlayışı ile ulusal devlet kavramı karıştırılmamalı. Ulusal devletler bugün de var. AB, ulusal devletlerin anlaşmalarla çerçevesi belirlenmiş siyasal ve ekonomik bir birliğidir. AB, giderek dezentral idari bir birliğe doğru da evriliyor. Ulus-devlet anlayışı ve uygulaması, farklı etnik grupların varlığına belli düzeyde tahammül etse bile sonuçta etnik ve kültürel çeşitliliğe kapalı bir modeldir. Belli bir dili, kültürü ve etnoyu paylaşan bir ulusun devlet aracıyla iktidar gücünü kullanma modelidir. İster uniter devlet modeli olsun, ister Almanya'daki gibi idari çerçevede federal bir sistem olsun, ulus-devlet modelinde etnik ve kültürel çeşitliliğin tam hak eşitliğinden söz edilemez. Belçika federe modeli ve İsviçre Kanton sistemi farklıdır. Belçika ve İsviçre'de, Federal Birimler ile Kantonların

karşılıklı hak eşitliği sözkonusudur.

Konumuzu ilgilendirdiği yanıyla, özce belirtirsek, Türkiye'nin AB'yle bütünleşmesi, sistemini AB mevzuatına uyarlaması, bizim açımızdan AB siyasi demokrasisi yönünde köklü bir değişim ve dönüşüme karar vermesi anlamına geliyor. Türkiye'nin şu son bir kaç ayda artık iyice ayyuka çıkan iç çatışmaları, a la Turca sistemde ısrar ile AB doğrultusunda değişim arasındaki mücadelenin bir dışa vurumudur. Bu mücadelenin şimdiki görünen sonucu, hazırlanan UP'de kendini somut yazılı bir çerçeveye büründürdü. Bu sonuç da özü itibariyle, 21 yıl sonra bile henüz aşılamamış 12 Eylül sistemine devam kararıdır.

UP'yle ilgili çok çeşitli analizler ve spot tanımlar yapıldı. Alt alta sıraladığımızda, hepsinde UP'nin özellikleriyle ilgili isabetli yanlar var. Bunlardan biri Türkiye'nin yakın siyasi tarihiyle de çok iyi bir bağlantı kuruyor. Biz de bu değerlendirmeyi biraz değişik bir ifadeyle yazımıza başlık yaptık. Bir öğretim üyesi, UP'yi "12 Eylül Anayasası'nın bir verziyonu" olarak tanımladı. Gerçekten de öyledir.

12 Eylül 1980 darbesi ve generallerin uygulamaları, Türkiye'nin toplumsal ve politik gelişmesini çok köklü tarzda değiştirdi. Türkiye'nin demokratikleşmesini çok sert biçimde kesintiye uğrattı. Kürt halkı açısından bu dönem çok daha acılı bir dönem oldu. 12 Eylül Anayasası'nın "ama, lakin, fakat"larla başlayan temel hakları engelleyici ve kısıtlayıcı ifadeleri meşhurdur. Son yirmi yılda bu "ama, lakin, fakat"lar bütün iktidarlar tarafından tepe tepe kullanıldı.

UP'ye baktığımız zaman aynı anlayış, aynı dil, aynı çerçeve söz konusu. Temel hak ve özgürlükler AB kriterlerine uyarlanacak, Anayasa'da ve yasalarda gerekli değişiklikler yapılacak deniyor. Hemen ardından 12 Eylül Anayasası'nın "amasına, fakatına" denk düşen bir çerçeve getiriliyor: "..... toprak bütünlüğü ve ulusal güvenliğin korunmasını da öngören ölçütler ile laik ve demokratik Cumhuriyeti, üniter devlet yapısını ve milli birliği koruma kriterleri temelinde gözden geçirilmesi öngörülmektedir." deniyor.

Oysa, düşünce ve ifade özgürlükleri gibi temel hak ve özgürlüklerin kullanılması koşula bağlanamaz. Düşünceye ve kendini ifadeye önkoşul getirdiğiniz zaman zaten onu kısıtlarsınız! Bu kadar basit. Kaldı ki, UP'de yazılan

biçimiyle de olsa mevzuatın değiştirilip değiştirilmemesi ciddi bir soru işaretidir. Sonra kağıt üzerinde değiştirse bile uygulamaya geçirecekler mi? Anlayacağınız, bu hamur henüz çok su çeker!

Kürt halkını ve haklarını direk ilgilendiren "Kültürel Yaşam ve Bireysel Özgürlükler" başlığı altındaki ifadeler ise yoruma gerek bırakmıyacak düzeyde açık. Türk oligarşisinin, inkar politikasının devamı konusundaki kararlılığını gösteriyor.

Bu bölümde yapılan formulasyon, generallerin 12 Eylül Anayasası'ndaki (Madde 3 ve 42) muğlak ifadeleri bile netliğe kavuşturmuş. "Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi ve eğitim dili Türkçedir." deniyor. Yani Anayasa'daki hem dilbilgisi hem içerik bakımından yanlış ve gülünç "devletin dili" kavramı netleştirilmiş. TC'nin resmi dili Türkçe'dir ve TC'nin eğitim ve öğretim kurumlarında kullanılacak eğitim dili Türkçe'dir! "Evet beyler, bunun dışındaki her şey, laf û güzaf yani boş lakırdı! "Demokratik Cumhuriyetimiz" maalesef henüz verilen derslerden yeterince akıllanmış değil!

TC'nin resmi ve eğitim dilini belirleyen cümleden sonra, gelen paragraf ise tam evlere şenlik! şöyle diyor: "Ancak bu, vatandaşlarının günlük yaşamlarında farklı dil, lehçe ve ağızların serbest kullanılmasına engel teşkil etmez. Bu serbestlik, ayrılıkçı ve bölücü amaçlarla kullanılamaz." Günlük yaşamınızda kullanacağınız dili de, örneğin Kürtçe'yi de öyle ayrılıkçı ve bölücü amaçlarla kullanamazsınız!

Diyelim ki oğlunuzla, kızınızla Kürtçe konuşup, Kürtlerin Türklerden ayrı bir halk olduğunu, kendilerine özgü bir dil ve kültürleri, ecdadlarının üzerinde yasadıkları Kürdistan adlı bir ülkelerinin olduğunu söyleseniz, "devlet baba" hemen sizi yakalayıp cezalandırabilir. Böyle şeyleri, herşeyi bir yana bırakın en az 40 bin insanın canına mal olmuş 15 yıllık bir savaştan sonra çıkıp söylemek abesle iştigaldir. Dünyayı aptal mı sanıyorsunuz?! Ya da her türlü herzenizi hamasi ırkçı nutuklarınız arasında afiyetle yutan, tepkisiz hale gelmiş iç kamuoyuyla mı karıştırıyorsunuz? Bütün bunları anlamak, gerçekten akıllı işi değil.

Neyse, bu cümle konusunda fazla yorum yapmak kendimize ve okuyucumuza olan saygı sınırlarını aşar. Aslında bu cümleyle ilgili sanıyorum okuyucunun ilginç bulacağı bir fikrimiz, daha doğrusu önerimiz var.

Rahmetli Aziz Nesin, yanlış hatırlamıyorsam, Türk halkının yüzde doksanı aptaldır, demişti. Benim önerim şu: UP'nin yukarıdaki cümlelerini Türk halkı nezdinde referanduma sunalım. İki cevap olsun: "Doğru buluyorum, Türk yöneticilerine yakışan böyle bir belirleme yapmaktır." ve "Yanlıştır, geldiğimiz bu aşamada bu tür belgelerde böylesi ifadeleri okumaktan bir Türk olarak utanıyorum", bakalım cevaplar hangi oranda çıkar.

Ben şahsen o zaman empirik (en azından somut bir araştırmanın sonucuna dayanarak) rahmetli Aziz Nesin'in iddiası konusunda gerçekçi bir görüş belirtebilirim. İşin bu yanını okuyucuların takdirine bırakıyorum.

Yine konumuza dönelim. UP'de aslında bir tek somut bir taahhüt var. O da idam cezasına ilişkindir. KOB'nde kısa vadeli istemler içinde "İdam cezasına ilişkin fiili moratoryumun muhafaza edilmesi" isteniyor. Orta vadede de "idam cezasının kaldırılması" öngörülüyor. UP'ta idam kararlarının kaldırılması konusunda açık bir taahhütte bulunulmuyor.

Bu işin TBMM'nin yetkisinde olduğu vurgulanarak, iş zamana bırakılıyor. Ancak 1984'ten bu yana idam kararlarının infaz edilmediği yönündeki uygulamanın süreceği, "bu uygulamaya saygılı kalınacağı" ifadesiyle belirtiliyor. Diğer bir deyişle KOB'nde moratoryuma uyma diye ifade edilen şartta uyulacağı belirtiliyor. Bu utangaç ifadenin aslında PKK Başkanı Abdullah Öcalan'la ilgili olduğu açık. Gerçi Türk devletinin işi belli olmaz. Bu sözünü de unutabilir. Ama politik verileri (özellikle MİT'in Öcalan'la ilgili açıklamaları, niyetleri) bir araya getirdiğimizde, Öcalan'la ilgili bu taahhütün uygulanacağını tahmin edebiliriz.

Konuyu çok özce toparlarsak, UP'tan Kürt halkına hiçbir şey çıkmadı, inkar ve inkar politikasına devam kararı çıktı. Bu belgenin Kürtlerle ilgili bir tek noktası var, ille de tarihe bir not atılacaksa, onu da belirtelim: Öcalan'ın idam kararının uygulanmasını geciktirme. Öcalan, bu devletin elinde bir esir, nasıl ve ne düzeyde bir esir olduğu da biliniyor. Bir yazarımız bir makalesinde belirttiği gibi, bu devlet faziletten öylesi yoksun bir devlet ki, Öcalan gibi bir tutukluya bile adil davranmıyor. Büyük devletler, faziletli devletler elindeki esirin kişiliğine dokunmaz, kişiliğiyle oynamaz, esareti altındaki kişiye zorunlu açıklamalar yaptırmaz, ona saygı duyar. TC'de ne gezer.

Özce söyleyelim: UP, generallerin kışlalara taktırdığı "tek dil, tek kültür, tek devlet, tek bayrak, tek... tek... tek..." afişlerine uygun biçimde hazırlanmıştır. Metinde siyasal değişim ve dönüşüme yönelik en ufak bir belirti, işaret yok. UP'yi beklerken, acaba belli NÜANSLAR bu belgeye yansır mı, diye merak etmiştim, doğrusu. "AB'nin yolunun Diyarbakır'dan geçtiği" gerçeği ne ölçüde devlet katına yansımıştı, UP formülasyonu bunu gösterecekti. Çıka çıka "tek tek"çiler ile "ya sev ya terket"çilerin ortak bir belgesi meydana çıktı. Belgenin orasına burasına demokrasi, hak, hukuk, özgürlük kelimeleri de bolca serpiştirilmiş. Bu da tabi, hukukçu Cumhurbaşkanı, AB perspektifini savunan Yılmaz'ı sakinleştirmek ve Avrupalılar'a belgeyi anlatıp formülasyonları relative etmesinde Bay Cem'e kolaylık sağlansın diye yapıldı herhalde.

Kürtlere yine umudu özgürlük mücadelesine katık yapmak kaldı.

KOB ve UP

KOB ile UP'u içerik olarak karşılaştırırken, iki belgeyi aynı kaba koyan değerlendirmeler var. Bu değerlendirmeler, gerçekleri tam yansıtmıyor. KOB'nde Kürt halkının adının açıkça belirtilmemesi büyük bir eksiklik ve hatta Avrupalı politikacıların demokrasi, azınlık ve insan hakları konusundaki görüşleri itibarıyla Türkiye konusunda içine girdikleri çifte standartlılık bakımından, bir ayıplarıdır da. Ancak içerik ve yönelim olarak, yukarıda kısaca değindiğim AB siyasal demokrasi anlayışı itibarıyla KOB'nin çerçevesi oldukça farklıdır. Bu farkı görmek gerekir. Bu konuya kısaca değinelim.

KOB'nin dayandığı zemin, Belge'nin 3.Maddesindeki İlkeler bölümünde belirtilmiş. Bir devletin AB'ye üyeliği, Kopenhag Kriterleri'ni yerine getirme yeteneği ile bağlantılı kılınmış. Bu kriterler de üç ana bölümde toplanmış: siyasal kriterler, ekonomik kriterler ve üyelik yükümlülüklerini üstlenme yeteneğinde olabilmek. Siyasal kriterler paragrafı aynen şöyle:"aday Devlet, demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları, azınlıklara saygı ve onların korunmasını güvence altına alan kurumların istikrarını sağlar;"...Tabi burada sözü edilen demokrasi, hukuk, insan ve azınlık hakları değerleri, Türk "demokrasisi"nde anlaşılan ve uygulanan tarzıyla değil. AB siyasal demokrasisi ilke ve tanımları, uygulamaları esas alınmaktadır.

Okuyucu yanlış anlamasın. AB siyasal demokrasisini de mutlak anlamda idealleştirmek niyetinde değiliz. Avrupalıların kendileri bile ha bire günümüzün değişen koşullarında uygun demokrasi çerçevesi arayışındadırlar. Ancak bir gerçek var ki, AB siyasal demokrasi ilkeleri Türkiye açısından çok ileri bir programdır. Türkiye'de tıkanan sistemin, değişim ve dönüşümüne olanak sağlayabilir. Etnik ve kültürel çatışmaların barışçı yollarla çözümüne katkı yapar. Böyle bir gelişme elbetteki Kürt halkının da çıkarınadır. "Azınlıkların korunmasını ve temel haklarını kullanmalarını güvence altına alabilecek kurumların oluşması ve bu kurumların istikrarının sağlanması" gerçekleşirse, Kürt halkı kendi toprakları üzerinde ve yaşadığı diğer bölgelerde, kendi kendini yönetme, kendi geleceğiyle ilgili özgürce karar verme olanaklarına kavuşur. Bu da Kürt halkının özgürlük ve demokrasi mücadelesinin ana hedefidir. İşte bu amaçla KOB'nin Kürtler tarafından desteklenmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Kürtler KOB'ni desteklemelidir derken, eleştirisiz, itirazsız herşeyi kabul etsinler demiyoruz. KOB'nde Kürt kelimesi geçmediği için bu belgeye yöneltilen eleştiriler, son derece önemli saygıdeğer görüşlerdir. Bu konuda Kürtler direnmelidir. Bu amaçla etkili bir diplomatik çalışma yapılmalıdır. KOB, bir sürecin ilkeleridir. Bu süreç en iyimser tahminlerle 5-6 yıldan, belki de 10 yıldan önce sonuçlanmaz. Bu süreçte Kürt halkının varlığı, temel hakları mutlaka direk olarak ele alınmalıdır. Kürt halkının varlığının belgelere geçmediği bir üyelik anlaşması bilgi çağında Kürt halkının boynuna geçirilmiş bir modern kölelik ilmiği olur.

KÜRTLER NE YAPMALIDIR?

Bu sorunun ilk cevabını Kürtler başarıyla verdiler. Bütün Kürt örgütleri, Kürt güçleri UP'ü reddettiler. Bu belgenin kendilerini ifade etmediğini, kendilerini inkar belgesi olduğunu değişik ifadelerle dile getirdiler. Bu çok sevindirici bir tavır. En çok da PKK'nin tavrını merak ediyordum. PKK de ihtiyatlı ifadelerle bu belgeyi reddetti. Bu baz, yakalanmış iyi bir halkadır. Bu görüş birliğini güçlendirmek ve eylemli hale getirmek gerekir. Nasıl? Kürtler bu soruyu tartışmalıdırlar.

Bu yazımda bu dileğimi dile getirmek istiyorum. Gelecek yazılarımızda daha somut görüş ve önerilerle tartışacağız.

AB'NİN TAVRINE OLUR?

AB-Türkiye ilişkilerinde, belirleyici ölçüt Kürt sorunu değildir. Bu konuda gerçekçi olmak gerekir. AB-Türkiye ilişkilerini belirleyen etmenler:

1) AB ve AB üyesi tek tek ülkelerin bu ilişkideki ekonomik, politik stratejik çıkarları. Bu çerçevede bölgeye yönelik planları, programları, beklentileri...

2) ABD-AB-İsrail ilişkileri, Türkiye'nin bu ilişki üçgeninde yeri, jeostratejik önemi.

3) Doğu Avrupa ülkelerinin (Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Çek ve Slovak Cumhuriyetleri ve Polonya'nın) AB'ye entegrasyonunun rizikosuz tarzda ilerletilmesi.

4) Balkanlar'da (Yugoslavya, Arnavutluk, Slovenya, Hırvatistan, Bosna-Hersek'te) istikrarın sağlanması ve demokratikleşmenin derinleştirilmesi, bu bölgelerde sivil toplumun güçlendirilmesi, AB'ye entegre edilmesi.

5) Türkiye'nin dışarıya göç vermeyecek, nüfusunu istihdam edebilecek düzeyde ekonomik ve mali olarak istikrarlı bir yapıya ulaşması.

6) Türkiye'nin iç sorunlarını (en başta Kürt sorununu, politik İslamcı güçlerle çatışmalarını) dışarıya taşımayacak, bu sorunlara içerde çözümler üretecek bir siyasal demokratik olgunluğa ulaşması.

Görüldüğü gibi, Türkiye'nin AB'ye tam üyelik düzeyinde alınması o kadar kolay bir iş değil. Kısa sürede de gerçekleşmez. Unutulmasın, AB (o zaman AT) İspanya ve Portekiz'i, iş göçü ve siyasi mülteci göçünün tersine döndüğü, yani İspanyalılar ile Portekizlilerin bulundukları AT ülkelerinden kendi ülkelerine geri döndükleri bir döneme rastlıyor. Oysa bugün Türkiye ile AB arasında sınırlar açılrsa, ne olacağını siz tahmin edin.

Tüm AB üyesi ülkelerin Türkiye'ye sıkı vize uyguladığı ve ha bire bu uygulamayı ağırlaştırdığı bir dönemde Türkiye, kolay kolay AB'ye üye olamaz. Boşuna mı, "siyasi, ekonomik ve parasal birliğin amaçlarına bağlılık dahil, üyelik yükümlülüklerini üstlenme yeteneği" koşulunu öne sürmüşler!

Bu bağlamda, Kürt sorunu AB için belki 9., 10. önemde bir sorundur. Kürt sorununu AB için 2. veya 3. önemde bir sorun haline getirmek güçler dengesine bağlı bir konudur.

Bu bağlamda, Kürt sorunu AB için belki 9., 10. önemde bir sorundur. Kürt sorununu AB için 2. veya 3. önemde bir sorun haline getirmek güçler dengesine bağlı bir konudur.

Bunun da ilk koşulu, iç kavgalara son vermek, bir ulusal konsesüs etrafında, belli amaçlar doğrultusunda ortak hareket etmeyi başarmaktır. KDP-YNK yakınlaşacak, Kürdistan Federe Devleti'ni bölen sınırlar kalkacak, 1992-1993 yılında olduğu gibi demokratik bir ortam sağlanacak. PKK elini Güney'den çekecek. Orayı toprağa dayalı otorite sahibi olma amacıyla parçalama hesaplarından vazgeçecek.

Bu hesap başta Irak olmak üzere, Güney Kürdistan'ın devletleşmesine karşı olanlara yarıyor.

HADEP'in ve diğer legal Kürt güçlerinin sivil, demokratik mücadelesi desteklenmeli, güçlendirilmelidir. Yurtsever Kürtlerin yönetiminde olduğu Belediyelerin, Türk devleti tarafından manipüle edilmesine şans tanınmamalıdır. Belediyeler, Kürt kimliğinin, dil ve kültürünün destek bulacağı çok önemli mevzilerdir. Kürtlerin kendi kendilerini yönetebilme kabiliyetidir. Bunlar olursa, elbette Kürt sorunu Avrupalıların da, Amerikalıların da, başka

güçlerin de dikkatini daha çok çeker, işbirliğinin zemini farklı olur.

O zaman Kürt sorunu AB'nin önceliklerinin içinde başka bir önem kazanır.

AB şimdi büyük ihtimalle, Türkiye'yle UP'yi tartışacak, bunun doyurucu olmadığını söyleyecek. Ancak itiraz noktası belirleyici olarak Kürt sorunu olmayacak. AB, esas olarak Derviş'in (İMF'nin) ekonomik ve mali operasyonlarını bekleyecek.

TÜSİAD yöneticilerinin bile artık yüksek sesle dile getirdikleri, ekonomik krizin boyutları ve yeni krizlere gebe olma durumu, AB'nin yaklaşımlarını büyük ölçüde belirleyecek. Ama biz de bastıralım. UP'un en büyük ayıbı, demokrasi, insan hakları ve Kürt halkı ile azınlıkların hak ve özgürlükleriyle ilgilidir.

AB nezdinde etkili bir kampanya başlatılmalıdır.

Her Kürt, AB'nin organlarına bir biçimiyle ulaşmayı, UP'a reddiyesini, KOB'yle ilgili tamamlayıcı eleştiri ve önerilerini iletmeli, Kürdlerin yönünün AB demokrasisi doğrultusunda olduğunu ulaştırmalıdır.

AB'nin E-maillerini, fakslarını, hatta telefonlarını kilitleme düzeyinde aramalıyız.

KÜRT SİYASETİNDE ÇIKMAZLAR VE...

Dr. Serbat Amedî

Kürt sorunu bir bütün olarak ele alındığında çıkmazı yaratan iki temel neden var. Bunlardan birincisi dış nedenler, ikincisi iç dinamikler. Konuyla ilgilenen herkesin bildiği dış nedenleri şöyle özetleyebiliriz.

Kürtlerin ülkesi dört devlet tarafından paylaşılmış. Bu paylaşım uluslararası dengeler, çıkarlar, hesaplar nedeniyle ciddi anlamda ele alınamıyor, çözüm üretilmiyor. Hiçbir siyasi güç, devlet, ülke, soruna çağdaş anlamda çözüm getirecek girişimlerde bulunmuyor veya bulunamıyor.

Bu durumu duygusal bir şekilde yorumlarken, Türkiye, Irak, İran ve Suriye'yi zalimlikle, Amerika'yı çıkarıcılıkla, Avrupa'yı iki yüzlülükle değerlendiriyoruz. Kürtlerin konumu açısından bu doğru ama çok eksik bir tanımlamadır. Bu nedenle yanılğılar zincirinin ilk halkası burasıdır.

Bu belirlemede, her ülkenin, her devletin her şeyden önce kendi ulusal, sınıfsal hatta bireysel çıkarlarını (sosyal, siyasal, ekonomik vb.) ön planda tutması gerektiği gerçeğini gözden kaçırıyoruz. Altmışlı yılların duygusal devrimcilik anlayışını bir türlü bırakamadık.

Koşullar dayatmadığı sürece bir devlet, bir ülke ancak kendi çıkarları söz konusu olursa Kürtleri destekler. Bu siyasal ve sosyal bir gerçekliktir. Burada düşüncelerimin temeliyle ilgili ilk ipuçlarını vereyim. İç dinamikler belirleyici olmadığı sürece, dış nedenler, o nedenlerin sahiplerinin isteği doğrultusunda belirleyici olacaktır. Bu da her zaman Kürtleri tercih sıralamasında en azından ikinci plana koyacaktır. Doğaldır. Dış nedenlerin sahipleri "Önce can, sonra canan" ilkesiyle hareket etmektedir, edecektir.

Gelelim iç dinamiklere...

Dış dinamikleri, yazımda önem sıralaması bakımından ikinci sıraya koyarken, globalleşen uluslararası konjonktürün özelliklerinin bilincindeyim.

Kürt siyasetinde, Kürt hareketinin önündeki devasa uluslararası ve bölgesel sorunlar çok kolaycı bir tarzda hep iç dinamiklerin zaaflarının gerekçeleri olarak ileri sürülür. Ben bu anlayışı paylaşmıyorum ve bu nedenle de, bu yazımda özellikle iç dinamikleri öne çıkararak "çuvaldızı kendimize batırma" yöntemini yeğledim.

İÇ DİNAMİKLERE ÖNCELİK VERME KÜLTÜRÜ GELİŞTİRİLMELİ

Kürt halkını sıkı sıkıya sarmalayan dış nedenleri, Kürt halkının kurtuluşunu engelleyen birinci neden olarak görme saplantısından kurtulmalıyız. Dış nedenlerden yakınmaktan, Avrupa Birliği'nden, Amerika'nın göz kırpmasından medet ummaktan çok iç dinamikleri mercek altına yatırmamız gerekiyor. İç dinamiklere pratikte öncelik vermememiz yanılğılar zincirinin ikinci halkasıdır.

Genel anlamda iç dinamikleri analiz edecek olursak üç önemli unsur oluşturur iç dinamikleri.

a) liderler, b) kadrolar, c) halk.

İç dinamikleri teker teker kısaca tahlil etmeye çalışalım.

a) Liderler: İç dinamiklerden siyasi liderlerin durumu içler acısı. Bir siyasal bilgisizlik, ilkelik, gericilik ve çözümsüzlük yumağı! Bir siyasal drama. Tarihte, eşine bolca rastlanan bir siyasi konum!!! Yok olan, çöken, tarih sahnesinden silinen devletlerin, ya da devletleşemeyen toplumların siyasi yapılarına tamı tamına uygun bir siyasi yapı yumağı! Bugünkü liderleri kimi sorularla anlatmaya çalışacağım.

Bugün Kürtler'in geleceğini temsil edecek bir lider var mı? Çağdaş anlamda siyasette başarılı olmuş, saygınlığı olan, yıpranmamış, sevimli, sempatik; geleceği inşa edecek kültürel, siyasal, sosyal birikimi olan lider var mı?

Başka bir deyişle, kendi örgütünde, Kürt siyaset çevrelerinde, Kürt halkı arasında, hatta Türkler arasında ve dünya kamuoyunda saygınlığı olan bir lider var mı? Burada amacım Kürt siyasetine yıllarca hizmet etmiş, emek vermiş bir çok insanı; siyasetçiyi bir kalemde sıfırlamak, rencide etmek değildir. Amacım var olanlarla bu işlerin yürümediğini bir kez daha vurgulamaktır. İç dinamikler planında önemli bir eksiğimize işaret etmektir. Önerim; bu alanda, yeniden yapılanma sürecinde, yeni alternatifler aranmalıdır, yaratılmalıdır.

b) Kadrolar: Kadrolar, dar bir nitelik taşıyor. Özellikle illegal alanlarda kendi başına olan ve kendi başına olma çemberinin dışına çıkamayan küçük siyasi guruplar oluşmuş. Hedefi bir ülke ve bir halk kurtarmak olan bu küçük guruplar, ideallerinin tam tersi bir konumda oldukları için sürekli iç sorunlarla boğuşmak zorunda kalıyorlar. Temeli bilgisizliğe ve yetersizliğe dayanan entrika, ayak oyunu bu kadroların ana yöntemleri olmuş. Bugün için özellikle illegal arenada belirleyici olan bu kadroların yanı sıra, oradan oraya çırpınan, iyi niyetli yığınla bireysel kadrolar da var. Bir de evlerinde oturanlar. (Bu tablonun nedenlerine sonra değineceğim) Bu alanda da önerim; siyasetin açılmasına yardımcı olunmalıdır. Bugüne kadar yapılan şeyin siyaset olup olmadığı tartışılmalıdır. Belirli kalıplarla kitleleri oyalama, bıktırma, usandırma ve umutsuzluğa sevk etme yerine, kitlelerin kendi siyasetini yeniden yaratma süreci başlatılmalıdır. Yetmişli yılların gericileşen siyasi anlayışı yerine günümüze uygun yeni anlayışların denenmesi gerekir.

c) Halk: Durum, Kürt halkı açısından son derece dramatik ötesidir! Talihsiz olan bu durumun karşısına Kürt halkının gerçeğini koyduğumuzda

yine işi duygusal kavramlarla tanımlamaya çalışıyoruz. Mazlum, kahraman, elinden geleni yapan ama yine de zalimlere karşı başarılı olamayan halk tanımlaması. Bu tanımlama haklı ama yetersiz ve eksik bir Kürt halkı tanımlamasıdır. Böyle zenzem suyuyla yıkılmış bir halk nerede, ne zaman görülmüş? Bu tanımlama da hatalar zincirinin üçüncü halkasıdır. Çünkü Kürt halkı içerisinde de çıkarıcısı, korkağı, ikiyüzlüsü, beceriksizi, haini, kısacası kötü özellikleri olan yığınla insan vardır. Üstelik bir yığın olumsuzluğu barındıran Ortadoğu mentalitesi de Kürt halkını kısıkvrak sarmalamış durumda!

Ayrıca Kürt halkı zaten siyasetçilerinin, bir siyasi felaket olmaları nedeniyle kendi geleceği açısından belirleyici olma konumunda değil. Çünkü siyaset, iç dinamiklerin motoru olan siyasetçiler tarafından ipotek altına alınıp, kilitlenmiş ve kendi adlarının gündemde kalması pahasına, işlemez duruma getirilmiştir! Siyaset, bir siyasi hobi, bir siyasi mastrubasyon aracı olarak kullanılıyor. İç dinamiklerin bir parçası olan halk da bu kadroların akıllanmasını bekliyor!

Halk (kitleler) hep bedel ödeyen kesim olmuştur. Ama bunun hesabını soracak kitlesel bilince de ne yazık ki ulaşamamıştır! Önerim; artık siyasi çalışmalar halka en az zarar verecek biçimde yapılmalıdır. Halkı kurban ederek halkı kurtarma anlayışından vazgeçilmelidir. Ağır bedel ödeyen, iyice bunalan, usanan, takattan düşen, umutsuzluğa kapılan halka soluklanma olanağı sağlanmalı, hatta iyi yaşama olanakları için çalışılmalıdır.

Halkı, yönetebilmek için durağan bir toplum olmaya zorlama yerine, çağa uygun bir süreci yaşayabilmesi için yardımcı olunmalıdır. Bu süreçte, siyasette günlük yaşama, öncelik verilmelidir. İnsan ön plana çıkarılmalıdır. Siyaset idealize edilmekten çok günlük yaşama dayandırılmalıdır. Buraya kadar yazdıklarım şu anlama geliyor. Kürt halkı özgür değildir.

Dış nedenler çoktur ve güçlüdür. Kürt siyasetiye iç dinamikler açısından güçsüz ve düzensizdir. İç dinamikler güçlü ve düzenli olmadıkça başarı - şimdiye kadar olduğu gibi - bir düşür! Bu bizim gerçekliğimizdir. İç dinamikleri nasıl organize edelim ki kurtuluş için belirleyici olsun; ülkeyi ve halkı sınıksız saran dış nedenlere karşı mücadele edebilsin? Bu soru soyuttur. Bu soyut sorunun somut yanıtını bulamadığımız

sürece çözüm üretemeyiz. Bu yazımda dış nedenlerden çok, yukarıda ipuçlarını verdiğim, Kürt halkının (Kuzey Kürdistan) iç dinamikleri üzerinde duruyorum.

Günümüz için örgütler bazında iç dinamikleri somuta indirgeyecek olursak, dönem ve önem açısından PKK ilk sırayı alır. Siyasal ve sosyal arenada PKK yaklaşık yirmi yıl belirleyici oldu. Kürtler, PKK ile (lideriyle, kadrolarıyla, kitleleriyle ve totaliter yapıya uygun kendine özgü kültürüyle) niceliği çok büyük olan bir süreç yaşadı. Kürt sorunu güncelliğini korudu.

Halkın büyük bir bölümü duygusal anlamda kendi ulusal sorununa ilgi duydu. Karşılıklı taraf olma dayatıldığı için yurtsever insanların büyük bir bölümü devlet yerine PKK'yi desteklemeyi uygun gördü. Bu taraf tutma anlamında doğru bir tavidir. Otuz binle ifade edilen bir gerilla ordusu kuruldu. Bir çırpıda yüzbinlerce insanı biraraya getirebilecek bir yapı oluştu. Avrupa'nın her köşesinde aynı zamanda eylem yapabilecek bir örgütsel ağ kuruldu. Ülkede de bir yığın kitlesel eylem yapıldı, direnişler yasandı. Legal çalışmalar yapıldı. Seçimlere girildi.

Kimi insanlar severek, kimi inanarak, kimi korkarak, kimi de siyasi ve ekonomik çıkarları gereği bu nicel gelişme sürecinin içinde oldular. Meclis, televizyon, hayır kurumu, esnaf birliği gibi niceliği olan kurumlar yaratıldı.

Özellikle televizyon nicel olarak olumlu bir gelişmeydi. Tüm olumsuzluklarına rağmen çok yararlı oldu. Niteliği olmayan bu nicel gelişmelerin karşısı, devlet tarafından hem nicel hem de nitel olarak yaratıldı. Yüzbinlerle ifade edilen kalıcı ve sürekli köy korucusu, işbirlikçi, kontrgerilla ordusu oluşturuldu. Hizbullah gibi destek kurumlar yaratıldı. Böylece Kürtleri ikiye bölerek düşman taraflar yaratıldı ve bunlar birbirine kırdırıldı.

Sosyal alandaysa herkesin bildiği ölüm, işkence, göç, köy yakımı, yoksulluk yaşatıldı. Devlete küskün ve karşıt olan halk, süreç içerisinde devlete yalvarır duruma getirildi. Bilinçli olarak iki yandan eğitim engellendi ve eğitimsiz, cahil bir kuşak yaratıldı ve metropollere dağıtıldı. Bir kuşak eritildi! (Bana göre- nitelik olarak- kalıcı ve en büyük zarar bu alanda oldu.)

Meclis, televizyon, hayır kurumları, esnaf birliği gibi kurum ve kavramlar dejenere edilerek Kürtlerin bu işleri yapamayacağı gösterildi. PKK'nin yaptıklarıyla Kürtler terör ve uyuş-

turucu kaçakçılığı kavramlarıyla birlikte gündemde tutuldu. Genelde Kürt insanı her yönüyle tahrip edildi. Böylece nicel ve nitel boyutları büyük olan uzun süreli, kalıcı ve sağlam bir karşı (ırkçı, totaliter) gelişme sağlandı! Evet, PKK'yla çok gösterişli ve büyük nicel gelişmenin yanı sıra içeriği yani niteliği aynı oranda güvensiz ve cılız olan bir süreç yaşandı. Örneğin, tüm gücüne rağmen Apo hiçbir zaman ciddiye alınmadı. Çoğu zaman, devlet, MİT, Araplar, Avrupa, Amerika hafta Güneyli Kürtler tarafından kullanıldı. (Süreçte bunun böyle olduğunu söyleyen yurtseverler vatan hainliğiyle suçlandı. Ama duruşmalarda Apo kendisi bu gerçeği övünerek, yeni keşfedilmiş bir düşünceymiş gibi dile getirdi.)

Nicel olarak temelmış gibi görünmesine rağmen nitel olarak hep araç oldu! Sürgündeki Kürt Parlamentosu fiyaskoyla sonuçlandı. Alternatifler gündeme gelmesin diye göstermelik ve işlevsiz birlikler oluşturuldu. (Hıva sor-kızılây-, Kürt Esnaf Birliği vb.) Daha sonra bu birliklerin çalışmaları, MİT'in isteğiyle ve Apo'nun emriyle adeta durduruldu.

En büyük aldatmaca da KNK-Kongreya Neteweye Kurdistan-Kürdistan Ulusal Kongresi gerçeğidir. Nicel gelişmenin büyüklüğüne ve hızına aldanan, özellikle de PKK'nin Avrupa ülkelerinde militan eylemler gerçekleştirme kabiliyeti, kimi Avrupa ülkeleri ve Avrupalı siyasetçiler -Olmaya ki ciddi bir şey ola mantığıyla- kendi gelecekleri için PKK'ya ve Apo'ya kısmı yakınlık gösterdiler ve destekliyorlar görüntüsü verdiler.

Herşey karmakarışık. Bu nedenle Avrupa temkinli olmayı ve ikili oynamayı uygun gördü. Çünkü bu oluşumun niteliği iyi tahlil edilmemişti ve klasik devrim hareketi olarak yorumlayanlar vardı. Nicel gelişmenin dozu; hızlı akışı uluslararası dengeleri, oyunları, gizli anlaşmaları vb. özellikleri çok iyi kamufle ediyordu.

PKK DIŞINDAKİ DİNAMİKLERİN DURUMU

Yukarıdaki tablo Apo'nun gönlündeki diktatörlüğü -izin verilen sürede- pratiğe yansıtmasına yardımcı oldu. Diktatörlük de zaten bir çok zaafları olan Kürt siyasetini çok yönlü olarak daha da geriye taşıdı.

Örneği; 1) Apo'ya katılmayan siyasetlerin çalışma alanlarını iyice daralttı; siyasetleri kötü-rümleştirdi.

Zorla susturamadığı siyasetlerin alternatifler yaratmasına; o siyasetlerin zayıflığını da iyi kullanarak, kritik durumlarda (cephe, platform, ateşkes türü manevralarla) ustaca engel oldu. (Devlet Su İşleri için çok güçlü bir baraj oldu!)

2) PKK'nin bu süreci -siyasi olsun olmasın- öteki Kürt örgütleri üzerinde de olumsuz etkiler yarattı. Yaşamın her alanında derneklerden, enstitülerden, vakıflardan tutun da illegal örgütlere kadar tüm alanlarda olumsuz bir görev üstlendi. Devletin karşısında görünerek, Kürt siyasi oluşumlarını ezen, yok eden, bir güvence oldu devlet için. PKK'nin dışındaki Kürt örgütleri devletin ve PKK'nin karşılıklı baskıları sonucunda arada ezildiler; çıkış yolu bulamadılar. Ancak Kürt örgütlerinin işlemez duruma gelmesinde iç dinamikler birinci, PKK ikinci, devlet üçüncü rolü üstlendi, demek zorundayım. Parti ve örgütlerin iç dinamiklerinin çok kötü olmasının yanısıra, PKK'nin devletle dolaylı yoldan yaptığı sıkı işbirliği, PKK'nin kendisi kadar tarihi bir olaydır. Bu anlamda devlet son derece kazançlı çıktı. Kendisine bedeva iş yapan taşaronu sözde düşmanıydı! PKK tarihte eşine rastlanmayan bir islev üstlenmişti. Kürt siyasetinde doğru alternatiflerin yaratılmaması için devlet tarafından çok zalim bir bekçi yaratılmıştı!

3) Apo'nun nicel gücünden pay kapmak için onun güdümüne giren -örgüt içi ve dışı- kişisiz ve yağcı siyasetçi tipi hızla çoğaldı. Apo teslim olmadan önce Med TV'deki açık oturumlarda bulunan siyasetçilerin Kürt halkının temsilcileri olduklarını düşündükçe mideme hala ağrılar giriyor. Feodal, katı, tavizsiz şiddet yanlısı kişiliklerin kısa sürede ezik, korkak kapıkulu görüntüsü sergilemeleri ilginç bir olaydır ve sosyolojik bir vakadır!

Sonra, Apo da mahkemede aynı kişiliği sergiledi. Bu süreç nicel büyüklükten dolayı belli bir süre daha etkisini sürdüreceğe benziyor. Çünkü Apo ve PKK yanlıları ve sempatizanları, bu ticarete sadece kazanç hanesini görüyorlar. Zararın, kazançtan daha çok olduğunu görmek istemiyorlar. Daha az sermayeyle, daha az zararla daha çok kazanç sağlanabileceğini düşünmek istemiyorlar. Bu durumu çok iyi değerlendiren devlet de gerek fiziki gerekse siyasi olsun, ani; şok ölüm istemiyor.

Bu süreci kendine uygun biçimde uzatmak istiyor. Görünen o ki başarılı da oluyor. Tansiyonu düşürmek için, Apo'ya başlangıçta rahat demeç verme olanağı tanıyan devlet, daha

sonra Galatasaray maçını izlemeyi dahi çok gördü. Apo'nun içerde, uzun süre demeç vermesi, konuşabilmesi, sonra da yavaş yavaş susturulması ve hasta olduğuna dair dedikoduların çıkarılması gerek fiziki anlamda, gerekse siyasal anlamda yavaş yavaş öldürme taktığının başlangıcıdır. Yeniden "silahlı mücadele" söylentileri de bu süreci uzatmaya ve halkın dikkatinin baska alternatiflere çekilmesine engel olmaya yöneliktir.

4) Kürt siyasetçileri kendi çemberi içerisinde yirmi yıl boyunca "Kırk satır mı, kırk katır mı?" ikilemini yaşamak zorunda kaldılar. Ya Apo'ya boyun eğeceklerdi, ya da Apo nicel gücünü kullanarak onları vatan haini olarak damgalayacaktı. Dramatik, yüz kızartıcı ve insanı kahreden bir süreçti o süreç. Apo'cu değilsen, ne yaparsan yap şansın yoktu. Mahmut Baksi olayında olduğu gibi, bir yurtsevere yakışır bir cenaze töreninin yapıp yapılmaması bile Apocu olup olmamaya endekslenmiş durumda artık!. Böylece baskılar sonucunda Kürt siyasetinde üç siyasetçi tipi netleşti.

a) Apo'nun egemenliğini kabul edenler.

b) Karşı çıkanlar.

c) Durumu iki yönlü idare etmeye çalışanlar.

a) Yetmişli yıllardan kalma, aşiret zihniyetiyle komünizmi uygulamaya kalkıp da iflas eden örgütler yeniden toparlanma sürecinde (1980 ortalarında) daha ne olduğunu anlamadan PKK gerçeğiyle yüz yüze geldiler.

Başlangıçta Apo'yu küçümseyen bir çok siyasetçi, PKK'nin hızlı nicel gelişmesi karşısında paniğe kapıldı. Bu gelişmeden onların da pay sahibi olması gerçeğinden hareketle önce Apo'ya hava atıldılar. Apo yutmayınca ortaklık önerdiler. Apo bunu da yutmadı. Çünkü Apo'nun güvendiği birşeyler vardı. Çünkü nicel anlamda Tanrı, devlet, ekonomik çıkarlar vb. yitiri kulum demişti. Apo'nun deyişiyle, karısına kadar çevresi ajan olan Apo, yine de hızla büyüdü, gelişti!

Sonuçta, aşiret kültürü ve zihniyetiyle donanmış olan ama aynı zamanda komünist(!) olan bir yığın siyasetçi, nicel gelişmeden pay kapsın diye (parti içi olsun, parti dışı olsun) teker teker Apo'nun güdümüne girdi. Örneğin, Sürgündeki Kürt Parlementsos. Bu süreç gerek parti içi gerek parti dışı birçok siyasetçiye güç durumda bıraktı. Ortaya çıkan yeni siyasetçi tipi, klasik, feodal, katı; bir anlamda yiğit nitelikli Kürt siyasetçisi tipi değildi.

Ne yazık ki, uygar, kişilikli, kendi düşüncelerini özgürce anlatmaktan korkmayan, siyaset üretebilecek, var olan siyasi düzeyi aşacak siyasetçi tipi de değildi. Tam tersine kapıkulu anlayışını benimseyen, hakaretlere dahi boyun eğen, yağcı, otoriteye kayıtsız şartsız uyan bir siyasetçi kalabalığı oluştu. Kürt siyaset tarihinde ilk kez moral ve etik açıdan böylesine yüz kızartıcı bir olguyla karşılaşılıyor. Bu topyekün eğilim, etkisi uzun sürecek siyasi bir yıkımdır kanımca.

b) "Kırk satırı" tercih edenlerin karşısında "kırk katırı" tercih edenler de vardı. Örneğin, parti içinde Mehmet Şener, yine PKK'nin gözaltından kaçmayı başardıktan sonra Selim Çürükkaya, parti dışında İbrahim Güçlü, Hemreş Reşo ve Serbesti gurubu gibi siyasetçiler yürekli davranarak doğru bildiklerini söylediler.

Bu davranış (içeriğinin doğruluğu yanlışlığı bir yana) tipik, klasik Kürt siyasetçisi tipinin davranışydı. Bilimsel anlamda bir güç yoktu ama örgütlü olmayan bireysel, feodal karşı çıkışlar vardı. (Birçok yalpalamalara ve her zaman açık kapı bırakmasına rağmen, sadece PDK-Bakur örgütsel olarak karşı tavır takınmakta direndi.)

c) Bir de hem kırk satırdan hem de kırk katırdan kurtulmak, ikisinden de zarar görmemek, ikisinden de yararlanmak amacıyla durumu ortada idare etmeye çalışan siyasetçiler vardı.

PKK ekseninde Sürgündeki Kürt Parlamentosu'nun bir bölüm üyesini, dışarda Kemal Burkay'ı, Mehdi Zana'yı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden atıldıktan sonra Abdülmelik Fırat'ı ve daha birçoklarını örnek olarak verebilirim.

5) İşin daha da dramatik yanı, bu topyekün hatadan etkilenen Kürt sanatçıları, bilim adamları, müzisyenleri vb. ögeler de bu yapay sürecin havasına kapılarak kendi alanlarında etkinleşme yerine yıllarca siyasi otoritenin slogancılığını yaptılar.

Bu anlayış, baskı altında olmasına rağmen, doğal olarak gelişen Kürt kültürünü, ahlakını, moral değerlerini, sanatını, edebiyatını, müziğini de olumsuz yönde etkiledi. Sloganla sınırlanan bir kültür, sanat ve edebiyat alanı oluştu. Ahlaki değerler, gelenek ve görenekler tahrip edildi. Yüzlerce örnek vermek mümkün ama ben bir kaç örnekle yetineceğim. Aram!

Aram, doğal yapısını bırakıp, slogan atmaya başlayınca, uzun vadede kendisine, sanatına ve

Kürt müziğine en büyük kötülüğü yapmış oldu. Apo, yılların saygın sanatçısı Aram'ı küçük ekonomik çıkarlar karşılığında çok kolay dejenere ettirdi. Aram'ın kendi alanındaki saygınlığını yitirmesine neden oldu.

Ve İsmail Beşikçi gerçeği. Sayın Beşikçi, Apo-yu, PKK'yi tahlil ederken neden duygusal devrimci oldu, anlamış değilim. Apo, devletin yapamadığını yaptı. Beşikçi'yi yanıltarak ona, uğruna yaşamını verdiği siyasi saygınlığına, bilimsel güvenilirliğine gölge düşürdü.

Ahlaki açıdan Kürt siyasetinde zaten var olan "şiddet" ilk sıraya geçti. "Şiddet", aile anlayışını, yaşlı-geç ilişkisini, dostluk, aşk, saygı ve sevgi kavramlarını tahrip ettirdi. Korunması gereken kimi ulusal, kültürel, geleneksel, tarihi özellikleri dejenere ettirdi. İnsanı ve toplumu "şiddete" endeksledi. Bunlar kimilerinin dediği gibi bireysel hatalar değildi. Çünkü, yargılanma sürecine kadar Apo, hiçbir zaman kibar, hoşgörülü ve uygar bir insan olmayı denemedi. Hep küçük dağları orada bırak, büyük dağları yaratan oldu. "O kariya söyleyin...", "O heriflere söyleyin...", "O beyinsizlere söyleyin..." türünden bir siyasi lidere yakışmayan lümpen, argo ve de kabadayı söylemi aşamadı. Çünkü, MED TV'de aynı mantıkla yayın yapıyordu. Oysa gelişmenin ilk adımı değişik düşüncelere saygıdan geçer.

Günümüz kültüründe kararlılıkla hoşgörü ve özveriye dengeleyemediğiniz zaman başarı şansınız çok azdır. Tüm tahrip edilen bu değerlerin onarımı uzun zaman alacağı benziyor.

SÜRECİN YARATTIĞI TABLO

Evet, bu durum bugün içinde bulunduğumuz bir tablodur. Kürt siyasetlerinin ve siyasetçilerinin geleceğiyle ilgili olarak görüş bildirebilmek için Kürt siyasetlerinin ve siyasetçilerinin yansıttığı bu tablonun iyi tahlil edilmesi gerekir.

Kürtlerde böyle bir gelenek yok. Örneğin, hiçbir örgüt ve parti ciddi bir şekilde tahlil edilmemiş. Ya da Kemal Burkay, Şerafettin Elçi, Mehdi Zana vb. legal-illegal siyasetçiler tüm (iyi-kötü, başarılı-başarısız, zayıf-güçlü) yönleriyle incelenmemiş.

Örgütlerin, siyasetçilerin birbirlerini eleştirmeleri, suçlamaları, ya da örgütlerin ve kişilerin kendi kahramanlıklarını, mazlumluklarını, uğradıkları haksızlığı, gördükleri işkenceyi yazmaları dışında ciddi sosyolojik tahliller yapılamamış. Söylenen şeylerin çoğu suçlama, dedikodu ve söylenti boyutunu aşmamış.

Yasaklar, illegalite ve kapalılık böyle bir çalışmayı engellemiştir. Çünkü -PKK'nin nicel gelişimi dışında- siyasi kişiler, siyasetler, örgütler içinde bulundukları koşullar ve iç dinamikleri gereği kitleselleşme şansını yakalamadılar.

Benim de kapsamlı bir tahlil yapma şansım yok. Bu noktaya dikkat çekmek için dışardan çıplak gözle bakan bir insan olarak düşüncelerimi özetlemekle yetinmek zorundayım.

Bu bölüme şöyle girmek istiyorum. Yeni bir süreç başlamıştır. Bu süreçte Kürt siyasetlerinin ve siyasetçilerinin şansı nedir? Bu sorunun yanıtını verebilmek için PKK dışındaki örgütlerin ve siyasetçilerinin de iç dinamiklerini (belirgin özelliklerini, karakterlerini) ele almak gerekir. Konuya çok genel ve klasik bir ifadeyle girmek istiyorum.

Yazımın başında da belirttiğim gibi bugün Kürt siyasetçilerinin ve siyasetlerinin durumu son derece dramatiktir. Örgütler ve partiler yıllardır gelişemeyen, tam tersine gerileyen, sürekli kan kaybeden, amip gibi parçalanan, bir işlevi olmayan beş-on kişilik guruplar konumundadır. Bir arkadaşın deyiimiyle "temel amaçları kendi varlıklarını korumaktır". En büyük örgütlerin üyeleri bile yüzölçümüyle ifade ediyor. Tüm örgütler ciddi ekonomik sıkıntılar içerisinde. Halkın ilgisi somut değil ve umudu çok zayıf. Ancak hiçbir örgüt ya da yönetici bu durumla ilgili olarak kendi özelliklerini ve başında bulunduğu örgütün iç dinamiklerini irdeleme yürekliğini göstermiyor.

Yöneticiler, çevrelerinde sadık üç beş kişiyle yalnızlığı oynuyorlar. (Bugün siyasetle uğraşan kadroların büyük bir çoğunluğunun çocukları ve eşleri dahi onları desteklemiyor. Kırk-elli yaş civarındaki kaç siyasetçinin çocuğu babasının siyasetini benimsiyor? Düşüncesini ve kendisini, kendi çocuğuna dahi anlatabilmiş değil!) Yanlış, eksik ve yetersiz işleyişin hiç değilse bir bölümünün iç dinamiklerden kaynaklandığını görme kültürüne sahip değiller!

Başka bir deyişle özeleştiri geleneği yok. Tüm kabahat dış nedenlerde bulunuyor. Yaptıkları en ciddi iş, bıkmadan usanmadan PKK'yi ve Apo'yu eleştirmek oluyor. Bugün için hiçbir örgüt bu saplantıyı aşmış değil! Devlet gibi somut engellerin yanı sıra uluslararası ilişkiler gibi soyut bahaneler de yaratılıyor. Ve kitlelerin,

tabanın, kadrolarının ilgisizliğinden söz ediliyor. PKK ve bu üç dış neden kendi yaşamlarını korumaya çalışan örgütlerin temel gerekçeleri oluyor.

Aşiret zihniyetiyle Marksizmin kuralları arasında sıkışıp kalan siyasi yapılar otuz- kırk yıl boyunca değişime uğramadığı için süreç içerisinde giderek gerici bir yapıya dönüştüler. Bunun bir çok nedenleri vardı. Örneğin, sık sık askeri darbelerle tahrip edildiler ve kesintiye uğradılar. Kadrolar, ülke, Güney ve Avrupa alanlarında parçalandılar. Özellikle Avrupa bireysel kurtuluşu getirdi ama, bu bireysel kurtuluş aynı zamanda birçok bireysel hastalığı, da kısa sürede açığa çıkardı. (Örneğin çoğunun özde ve sözde feodal olduğu, yine çoğunun kalıplaşmış Marksist siyasi söylemler dışında bilgisiz olduğu anlaşıldı!)

Avrupa'da kaybolan niceliği ve niteliği çok büyük olan bir siyasiler kuşağı var. Hemen hemen tümü koşullara uygun siyaset yapma orada kalsın, Avrupa'da günlük yaşama bile ayak uyduramadı. Çünkü çoğu dağdan gelmişti! (Araştırma konusu) Ayrıca, PKK onların siyasi yanlarını dondurmalarına yardımcı olarak, siyasi yaşam sürelerini bugüne dek uzattı. PKK olmasaydı büyük bir çoğunluğu siyaset sahnesinden çoktan silinmiş olacaktı. Başka bir deyişle PKK, kurtlarla kuzuların uzun bir süre birlikte yaşamalarına bahane oldu. Siyaset yapmadan, siyasetçi olarak yaşama şansı buldular.

PKK'nin çözülmesiyle bu alandaki iç dinamiklerin kendi kendilerine yetemez duruma düştüğü iyice anlaşıldı. İki yıldır, toplantı ve görüşme trafiği hiçbir ciddi sonuç vermedi!

Böylece siyaset günün gelişmelerine ayak uyduramadı. Örgütlenme modelleri, bildiri biçimleri, toplantı şekilleri, cephe-platform çalışmaları, günlük işlerlik çağı çok gerisinde kaldı.

Bu nedenle, örgütler gelişme şansı bulamadı. Bu çıkmaz, siyasi istikrarsızlık, dağınıklık ve patinaj, kitlelerde umutsuzluğa ve güvensizliğe neden oldu. Örgütlerin bu kontra ve olumsuz özellikleri PKK'nin nicel anlamda hızla gelişmesinde büyük rol oynadı. (Bu arada halk da "PKK savaşıyor, siz ne yapıyorsunuz?" sloganını iyi yuttu.) PKK 'yi besleyen damarlardan biri de, PKK dışındaki örgütlerin konumudur! Başka bir deyişle, PKK'nin güçlülüğü öteki örgütleri

zayıflatmadı, öteki örgütlerin kofluğu PKK'yi güçlendirdi. Sorunu şimdi biraz somuta indirgiyelim. Doğrudur, devlet elinden geleni yapmaktadır. Bu bir dış etkidir ve önemli bir faktördür. Bu önemli faktörün yanısıra Kürt siyasetinin iç dinamiği (karakteri) söz konusu olduğunda insanın aklına şu sorular geliyor. Son Ankara toplantısı neden sonuçsuz ve sürünceme de kaldı? Suçlu kim? Devlet mi, MİT mi, Amerika mı, Avrupa mı, Apo mu, yoksa toplantıya katılanlar mı? Kemal Burkay'ın son toplantıları ne getirdi ne götürdü? Kürt-Kürt Diyalogu'nun toplantısından çıkan ses neden siyasi bir güce dönüşemedi?

Yurtseverler, Serbesti etrafında neden toplanamıyor? Mehdi Zana neden tek başına? Kuzey Kürdistan Ulusal Platformu'nun Köln'de düzenlediği geniş katılımlı toplantı bir gelişme sağladı mı? Aydınlar insiyatifi türünden birçok girişim neden gelişmiyor?

Ya da Kürtler neden saygın bir lider çıkaramıyor? Çıkanlar neden başarılı olamıyor? İlegal partiler neden küçüldükçe küçülüyor? İç dinamiklerin çok önemli bir halkası olan legal partiler neden gelişmiyor? Paris Kürt Enstitüsü neden siyasi ve kültürel açıdan işlemez durumda ve kişisel çıkarların ön planda olduğu söylentileri yaygın. İstanbul'daki KAV (Kürt Vakfı) neden yeterince destek görmüyor; sahiplenilmiyor? Bu soruların yanıtları için dış nedenlerin etkisi çoktur ve çok yönlüdür diyebiliriz. Ama belirleyici nedenler iç dinamiklerdir.

Slogan atacak olursak: Kurtuluş, iç dinamiklerin niteliğine bağlıdır. Bana göre benzeri soruların yanıtı, Kürt siyasetinin ve siyasetçilerinin iç dinamiklerinde yatar.

PKK dışındaki Kürt siyaseti, birbirine karşıt beş-on siyasetçinin güdümünden kurtulamıyor. Başka bir deyişle Kürt siyaseti kendi kendisine düşman! Ne yok oluyor ne de hakkıyla yaşayabiliyor. Çünkü önlerine koydukları temel hedef birbirlerini etkisiz hale getirmektir. Kürt davası için birbirlerinin önünü açma yerine inatla, yıllardır birbirlerini kitleme savaşı veriyorlar. Örneğin; Ankara toplantısını ele alalım. Üç grup (İ. Güçlü. A. Fırat. S. Elçi) bir dayanışma için mi bir araya geldiler, yoksa birbirlerine karşı üstünlük sağlamak için mi? Benzer yanlışlığa ve zayıflığa sahip örgütler, liderler birbirlerine bir türlü üstünlük sağlayamadıkları için bu güçler arasındaki savaş yıllardır sürüyor. Dolayısıyla kilitlenme var.

Doğrular gelmedikçe bu kısır ve niteliksiz çekişme sürüp gidecektir. Temelde ipleri elinde tutan kesim illegal nitelikli olduğu için, açık politika ve demokratik işleyiş çok zor. Böylece entrika, ayak oyunu, gurupçuluk, körü körüne bağlılık hemen hemen tüm örgütlerde temel karakterler oluyor. Siyasi örgütlerde Ortadoğu mentalitesi egemen.

İş öylesine çığırından çıkmış ki diğer örgütlerden insanlar sokak ortasında dövülüyor. Bu anlamda illegalite kültürü, ahlakı ve hukuku, dar gurupçu -birçok şeyin mübah olduğu- bir kültüre, ahlaka ve hukuka dönüşmüş. Örgütler yine illegaliteden dolayı süreç içerisinde totaliter nitelik kazanıyorlar. Son otuz yılın lider kadrosuna baktığımızda değişen bir şey yok. Bir kaç yönetici adı sayayım. Şerafettin Elçi, Abdulmelik Fırat, Kemal Burkay, Mümtaz Kotan, Hemreş Reşo, İbrahim Güçlü, vb.

Apoyu saymıyorum, O zaten ezeli ve ebedi seroktur! O'na serok dememek de suçtur! Bir düşünün, bu siyasetçilerin hiçbiri "ben yıllarca suyun başını tuttuğum halde başarılı olamadım" deme olgunluğunu ve cesaretini gösteremiyor.

Hemen hemen tümü kaç kırk yıl siyaset yaptığıyla övünüyor. Ama o kırk yıl içerisinde ne yaptığını söyleyemiyor. Tam tersi kendisi dışındaki herkes külli-kafir. Bu şu anlama geliyor, gerek legal gerekse illegal düzeyde siyaset tutucu, totaliter ve kısır niteliklere sahip. Yerini güle oynaya kendisinden sonraki dava arkadaşına bırakma kültürü, geleneği, olgunluğu yok. Hep ayrılık, bölünme, küsme, kavga olmuş. Hep birbirlerini tüketmişler. (Örneğin, Mustafa Kemal, İsmet önönü, Kazım Karabekir vb. birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü kariyer olma kültürü yok.) Çoğunluk ya bir numara olacak ya da tahrip edecek. Liderler, liderliği bırakmamak için siyaseti işletmiyor, siyaset yapamıyor.

Lider olmak isteyenler de lider olabilmek için siyaseti işletmiyor, siyaset yapamıyor! Yöneticiler gelişme gösteremedikleri gibi kadrolaşma konusunda da son derece bencil davranmışlar. Kürt siyasetlerinde ikinci adam ve uyumlu ekip çalışması geleneği yok. Lidere ve birilerine tabi olma anlayışı esastır. Dolayısıyla bir yönetici, insani "ahlaki" veya siyasi ve düşünsel olarak lidere veya tabi olduğu kişilere yeterli bağlılığı göstermediğinde pekala hemen harcanabiliyor. Siyasi kadro kuşakları arasında birbirine bilgi ve deneyim aktarımı temelinde görev devri hemen hemen mümkün değil. Ömür boyu liderlik, ne

yazık ki, Kürt siyasilerine, Arap şeyhlerine, ve bir de yoldaş Fidel Kastro'ya özgü bir durum olarak varlığını sürdürüyor.

Demokratik partilerde durum çok farklıdır. Avrupa ülkeleri demokrasilerinde siyasi liderler, kendilerinden sonra göreve gelebilecek en az dört beş lider özellikleri gösteren kadroyu bizzat hazırlarlar. Kongrelerde görev devrini bizzat gerçekleştirirler. Ölüm ve benzeri beklenmedik durumlarda sorun birkaç saat içinde çözülür. Örneğin, Palme ödürüldüğünde, aynı partiden, partinin ikinci adamı 14 saat içinde başbakan olarak atandığını hatırlıyoruz. Yöneticilerin yanında onların yerini alacak kadrolar da otuz yıl boyunca yetiştirilirler. Kürt legal veya illegal örgütlerin hangisinde "prens" var?

Bu şu anlama geliyor. Genel anlamda yöneticiler kendilerini ilk sıraya koyuyorlar. Öteki tercihler sonra geliyor, hatta tercihleri bile yok. Çok sert bir özetleme: Kürt siyasetinde, artık siyaset yapamayan çok az bir kesim siyaseti ipotek altına almış; işletmiyor. Geriden gelen kadrolar da onları aşacak nitelikte değil! Burada amacım, iyisiyle kötüsüyle bir süreci inkar etmek, siyasetçileri ve siyasetleri suçlamak; bir çırpıda silip atmak değil; bir sürecin olumluluktan olumsuzluğa nasıl dönüştüğünü vurgulamaya çalışmaktır. Başlangıçta son derece özverili olan; canını, malını, mülkünü, çoluğunu, çocuğunu davaya adayan, kurban eden kadrolar, süreç içerisinde ne yazık ki gelişemeyen, işlevsiz küçük siyasi guruplara dönüştüler. Bu, son derece üzücü, dramatik bir durumdur. Eleştirmekten, yermekten çok, üzülüyorum ve yakınıyorum. Duruma baktığımızda, yetmişli yıllardan bu yana değişmeyen, olumsuz bir siyasetçi profili ortaya çıkıyor.

Abdülmelik Fırat gibi, eskinin aşiret ve feodal zihniyetli siyasetçi tipi yerini yetmişli yıllardan itibaren başka bir siyasetçi tipine bıraktı. Büyük bir bölümü köy kökenli olan; aşiret zihniyetini ve alışkanlıklarını bırakamamış siyasetçi tipi, bu özelliklerinin yanına çok kısa bir sürede Marksist ideolojiyi monte etmek zorunda kaldı. İlegal oldu ve kendisini dağda buldu.

Ve yaşamdan koptu! Çünkü o gün öyleydi! O dönemde ilerici nitelikleri olan bu durum temelde alt yapısız olduğu ve değişime uğramadığı için giderek gerici bir niteliğe dönüştü.

Çoğunun yaşamı aşiretçilik, Marksizm, dağ ve Avrupa türü, yaşamdan, gelişmelerden ve halktan kopuk, ince bir çizgide geçti. Günlük

yaşam biçimleri ve siyasi anlayışlarla ideoloji gericileştirildi. Kürt siyasetçilerinin elinde Marksizm gerici bir niteliğe büründü! Marksizmi bir ideoloji olarak gördüler ama bir inanç olarak uyguladılar. İdeolojiyi yaşama uygulayacaklarına, yaşamı yarattıkları çarpık ideolojiye uydurmaya çalıştılar. İdeolojiyi, kendi özel durumlarına uygun inanç olarak sundular.

Bu nedenle 5-10 yıllık (1970-80) kısa bir sürede "ideoloji", "inanç" durumuna getirildi. Yaşamdan kopuk inanç, doğal olarak siyasi tarikatlarını yarattı. (O dönemde Türk ve Kürt solunda yüze yakın fraksiyon vardı.) İşte bugünkü görüntü o siyasi tarikatçılığın uzantısıdır. -Bu durum ayrı bir yazının konusudur- Böylece gelişmenin dışında kalıp, kendileri için, kendi kendilerine siyasetçi olarak yaşıyorlar. Bir iki güncel örnek vereyim. Sigara içilmeyecek yerde, sigara içmeyi, içkili araba kullanmayı kahramanlık ve yiğitlik olarak gören siyasetçiler var. Takım elbise giymekle çağdaş olunacağını sanan siyasetçiler var. Tespih kullanmayı erkek kabul etmeyen siyasetçiler var! Kadın konusunda, cinsellik konusunda Ortaçağlı olan siyasetçiler var.

Çünkü bu "yönetici tipi" kendisini yenileme gereğini duymamış. Başka bir deyişle günün gerisine düşmüş. Kürt ulusunun geleceğini belirleyecek olan yöneticilere kabaca baktığımızda ortaya bir dehşet tablosu çıkıyor. Suyun başını tutmuş ama yaşamdan kopuk yöneticilerin çoğu siyaset üretilmiyor! Büyük bir bölümü dil bilmiyor. Sinemaya, tiyatroya gitmiyor. Kürt müziği dışında müzik dinlemiyor, tanımıyor, bilmiyor. Kürt müziğini, halayını bile içselleştirmiş değil. Kitap okumuyor.

Kemal Burkan'ın eski şairliği dışında kültür sanat ve edebiyatla ilgilenen yok. Müzikle ilgili gelişmelerden habersiz. Spora yabancı. Kısacası gelişmelerin gerisinde kalmış, gerici, bilgisiz bir konuma düşmüş, büyük bir bölümü.

Başta Kürt kültürü olmak üzere ulusal değerlere gerici işlevler yükleyerek işlemez duruma getirildi. Sonuçta, ne yazık ki beni dehşete düşüren bir siyasi, sosyal ve kültürel gerici- tutucular kalabalığı oluştu! Ve ne yazık ki bu gerici- tutucular kalabalığı Kürt halkının geleceğini belirlemede söz sahibi!

Başka bir yazının konusu olmasına rağmen kısaca kültür konusuna da değinmek istiyorum. Çünkü kültür de bu sürecin doğal bir parçasıdır. Yukarıda anlattığım doğrultuda siyasi gerici

özellikle kültür ve sanat konusunda da gerici bir tavır takınmıştır. Kürtler, marksizme tanıştıktan sonra siyaset üretemez, (marksizmi suçlamıyorum, bu marksizmin suçu değil), hücre örgütlenmesinin ötesine geçemez olmuşlardır. Bu anlamda siyasetçiler kendi gerici siyasetlerine paralel olarak kültüre de gerici bir fonksiyon yükleyerek bu alanda da gelişime engel olmuşlardır. Kültürel değerleri korumak ayrı şeydir, geleceği eski kültürel değerlerle kurmaya çalışmak ayrı şeydir. Kürtler çağa uygun yeni kültürel değerler yaratmak zorundadır! Buna da siyasilerin önayak olması gerekirken, tam tersi siyasiler gericileşmişlerdir.

Geçmişte siyaset yapan; geçmişteki siyasi çalışmalarından dolayı kariyer sahibi olan ama dar, işlevsiz, üretken olmayan duruma gelen kadrolar, siyaset yapabilecek bir yığın iyi niyetli insanın, siyasetçinin, yurtseverin siyaset yapmasını da engelliyor. Böylece kişileri ve siyasi yapıları aşacak kitleselleşmenin önüne de geçilmiş oluyor.

Ne yazık ki tanınmış, kariyer sahibi ama artık siyaset yapamayan bu kadrolarla mücadele etmeyi göze alamayan insanlar, büyük bir evde oturanlar partisi yarattı, küskünler ordusu kurdu. Kısacası yetmişli yılların siyasi terminolojisi ve Kürt siyaset tarihi dışında dağarcığında bir şey olmayan, aşiretçilikle marksizm arasında sıkışıp kalmış siyasetçilerle yıllardır, sözde politika yapıp halk ve ülke kurtarmayı amaçlıyoruz!

ÇÖZÜM!

Elbet bu iş reçeteyle olmaz. Ama artık olması gereken şeyler de var! Bugüne dek ciddi bir siyasi başarısı olmayan siyasetçiler -bir çok dürüst insan gibi- siyaset sahnesinden çekilmelidirler.

Onları inkar etmiyoruz; emeklerine, özverilerine, çabalarına, fedakarlıklarına saygı duyuyoruz. Ama artık onlarla olmuyor. On-onbeş kişinin elindeki siyasi ipotek artık çözülmelidir. Yeni nesile, özgürce; sapmalardan uzak, yeni görüşleri, anlayışları deneme olanağı tanınmalıdır.

Bir anlamda, gençliğin, yeni kuşağın kendi geleceğini belirleme şansı verilmelidir. Siyasetin, bir araç (inanç) olmaktan çok bir yaşam biçimi (düşünce) olduğu öğretilmeli, benimsetilmelidir.

Sadece, kuşak olarak, fiziki olarak değil düşünce olarak da yenilikçi, değişimden yana, ve çağı

izleyebilecek bir anlayışın önü açılmalı, geliştirilmesine yardımcı olunmalıdır.

Örneğin; bugünü yaşayan, yaşamla bağı olan, eğitim görmüş, dil bilen, spor yapan; seven, aşık olan, sevmeyi ve sevmeyi bilen, siyasi konular dışında da kitap okuyan, genel bir kültüre sahip, vb. gençlerimizi siyaset sahnesine sürüp, yetişmelerine olanak vermezsek kurtuluş şansımız yoktur.

Eski, deneyimli, değerli kadrolar, -eğer değişimden, yenilikten, ve gençliğe, genç düşüncelere şans tanımaktan yanaysalar evlerinden çıkıp bu gençlere yardımcı olmalıdırlar; danışmanlık yapmalıdırlar.

Özetle, Kürt siyasetinde yeni biçimlerin ve içeriklerin denenmesinin zamanı gelmiştir. Bu anlayışlar kilitlenen Kürt siyasetine yeni bir soluk, yeni bir sans getirecektir.

Yani iç dinamikler, yaşam biçimi, yaşam felsefesi ve geleceği yorumlama konularında hem düşünce olarak hem de kuşak olarak mutlaka yenilenmelidir.

ÖRGÜTSEL MİRASIMIZA VE KİMLİĞİMİZE SAHİP ÇIKMAK, MİSYONUMUZUN GEREKLERİNİ YERİNE GETİRMEK, GERİLİĞE VE POLİTİK ŞARLATANLIĞA GEÇİT VERMEMEK!

Azîz Azad

Kuzey Kürdistan yurtsever hareketi zorlu bir dönemden geçiyor. Kürt halkının kanı canı pahasına yarattığı değerler, 150 yıla uzanan ulusal uyanış tarihimizde binlerce yurtseverin taş taş üstüne koyarak ulaştığı mevziler, Türk devletinin çok sinsi saldırıları altındadır. Yaratılan değerlerin, Kürt halkının temel özlemi olan, kendi toprakları üzerinde kendi kendisini yönetme hakkına ulaşmaması için, çeşitli düzeylerde türlü engeller ve provakasyonlar yaratılıyor.

Türk devleti, Güney Kürdistan'da devletleşme sürecini, açıkça savaş nedeni ilan etti. Hem de, "Güney Kürdistan, Türk devletinin işbirlikçisidir" teraneleriyle kandırılan aptalların da artık anlaması gereken bir açıklıkta söylediler.

Kuzey Kürdistan'da ise, Kürd ulusal uyanışını, Türk etnik ve politik kimliğine dayanan üniter devlet sistemi içine entegre edip eritmenin ve Kürt ulusal hareketini böylelikle kendi içinde çürütmenin çok hileli hesaplarını yürütüyorlar. Ne yazık ki, bu planı da İmralı'ya yerleştirdikleri Abdullah Öcalan eliyle sürdürüyorlar. PKK çevresindeki binlerce Kürd yurtseveri de, kafalarına yerleştirilen "Öcalan (ve PKK)=Kürt halkı" şartlanmalarından dolayı örgütlerine ve liderlerine bağlılık duygularıyla Kürt hareketi üzerinde sürdürülen bu oyunun yeterince farkına varamıyorlar.

PKK'nin örgütsel etki alanında bu operasyon sürdürülürken, diğer örgütlerin de etkisizleşmesi için herşey yapılıyor. Silahlı mücadele dönemi boyunca, Kürt örgütleri, PKK ile devlet ikilisinin cenderesine alındı. Arada sıkıştılar. Halka gerçekleri anlatmakta ve doğru yolu göstermekte yetersiz kaldılar. Görevlerini yerine getirmediler. Bugün de hala, bu kadar aşık ve büyük tehlikelere rağmen silkinip gündem yaratabilecek bir çıkış yapamıyorlar. Yapamıyoruz! Halkına inanan ve güvenen her Kürd yurtseveri, en başta da Kürdistan'a ve Kürtlüğe idealist bağlılık duygularını yitirmemiş politik kadrolar, bulundukları alanlarda kendi kendileriyle bir öz hesaplaşma tartışmasını başlatmalıdırlar. Bırakınız başkalarının sizinle ilgili birşeyler söylemesini, siz kendinizle ve bulunduğunuz yerin yetersizlikleriyle ilgili sesli ve cesurca düşünmeye ve söylemeye başlayın! Yetmezliği aşmanın yolunu bulun. Kürd yurtsever hareketindeki bu krize neşteri vurmak zorundayız. Yoksa çürümenin önünü alamayız.

Bizce kriz, tüm Kuzey Kürdistan ulusal hareketini ilgilendiriyor. Bu bağlamda, biz tartışmalarımızı ve arayışımızı, öncelikle kendimize, ama aynı zamanda genele de yönelteceğiz. Diğer örgütler, böylesi bir krizin varlığını kabul ederler mi, etmezler mi, bu her örgütün koşulları değerlendirme ve ondan hangi sonuçları ve görevleri çıkaracağına bağlıdır.

Biz, PDK-Bakur'un sahip olduğu mirasa ve bugünkü demokratik, çoğulcu, çağdaş anlayışlı politik programına büyük bir değer veriyoruz. Bu iki nokta ve yönetimlerin tüm zaaflarına rağmen bu partinin Kürd halkı arasında bir odak olma özelliği, ona bir misyon yüklemiştir. Bu bakımdan, PDK-Bakur'u, Kuzey Kürdistan siyasi örgüt coğrafyasında ayrı bir yere koyuyoruz. Bunu, örgütçülük şovenizmiyle, hele hele, benim biricik partim falan gibi çocuksu böbürlenme anlayışıyla yapmıyoruz.

Böylesi bir tutum, çok sıradan hafif bir davranış olur ve bizi gerçeklerden uzaklaştırır. PDK-Bakur'la ilgili bu tespitimizin, örgüt sosyolojisi ve politik kriterler bakımından gerekçeleri var. Bu kısa yazımızda gerekçelere detaylı değinmeyeceğiz. Yine de çok kısa belirtmekte yarar vardır.

PDK-Bakur, sosyolojik olarak bütün çalkantılara ve kısa dönemli kesintilere rağmen belli bir geçmişe sahiptir. Kuzey Kürdistan'da ulusal uyanışın sürekli örgütsel bir kanalını oluşturmuştur.

PDK-Bakur'un öncülleri durumundaki örgütlenmeleri ele aldığımızda bu gerçeği görüyoruz. Kuzey Kürdistan'da Dersim Hareketi'nden sonraki dönemde kurulan ilk Kürt ulusal örgütü TKDP (Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi) PDK-Bakur'un öncül örgütüdür. 1992 yılında geniş bir Birlik Kongresi'yle, TKDP'nin devamı PDK, Ala Rizgarî Platformu, Ulusal Birlik Platformu-Bergeh-, o dönem Rizgarî'den ayrılan bazı kadrolar, Hevgirtin-PDK'yı oluşturdular. İki yıl sonra da parti, adını PDK-Bakur olarak değiştirdi.

PDK-Bakur, bir yanıyla 1992'de yeni kadroların bir araya gelmesiyle oluşturduğu yeni bir bileşim, diğer yönüyle, yaşı ve örgüt birikimi itibariyle TKDP'nin yaşına eşit köklü bir parti durumundadır. Bu bağlamda, PDK-Bakur, TKDP'nin devamı PDK'nın mirasçısıdır. PDK-Bakur, Ala Rizgarî grubu geleneğinin mirasçısıdır. PDK-Bakur, Birlik içinde yer alan UBP-Bergeh-in ve birçok değerli kadronun politik mirasçısıdır. Her birlik hareketinde olduğu gibi, birleşmeyi anlayamayan, kongrelerin aldığı bazı kararları sineye çekemeyen, kendisini dönüştüremeyen, beklentilerinin yanıtını bulamayan değerli arkadaşlarımız oldu. Özetle 1992'de Birlik Kongresi'nde yer alan tüm örgütlerden yeni birlik hareketiyle kendilerini özdeşleştiremeyenler çıktı. Bu durum bizim için elbet kan kaybı oldu.

Ancak tüm sıkıntılara rağmen, PDK-Bakur Kürd hareketinde belirttiğimiz mirasa dayanarak örgütsel çalışmalarını bugüne kadar sürdürdü. İçimizde eski örgütlerinin kimliklerinden ve alışkanlıklarından kopamayan, -kopmak istemeyen- insanların sürekli varlığına rağmen, eski grup disiplinlerine dayanan bir parçalanma olmadı. Ve bu, PDK-Bakur'un Kuzey Kürdistan hareketine olumlu bir katkısıdır. Bazıları bizi devamlı tersi bir kulvara çekmek istediler. TKDP'nin geleneğine sahip çıkma-çıkma gibi

kısır bir döngüye sokmaya çalıştılar. Bu temelde içimizde ayrılıklar yaratmaya çalıştılar. Bu tiplerden üç-dört kişi, IV. Kongre'mizden sonra bizi beş altı ay uğraştırdı. Hatta bunların bu tavrı, o dönem yurt içinde ve yurt dışında partinin saflarına katılmak isteyen çok sayıda kadroyu tereddütlü bir duruma soktu. "1992 Sürecini red ve 1965 ruhunu canlandırma" sloganıyla kafa karışıklığı yaratmaya çalıştılar. Ne gülünç ki, "92 sürecini reddeden" iki bayın kendileri de, bir önceki dönemde yetkili organlarda görevliydi. Bunlar partiden ihraç edildi. Ardından aynı kişiler yanlarına daha önce partiden uzaklaştırılmış birkaç kişiyi daha alarak, önce TKDP-Örgütlenme Komitesi diye bir bildiri çıkardılar, ardından da kendilerini TKDP diye piyasaya sürmeye çalıştılar.

Politika ve örgütçülük, ciddi işlerdir. Belli prensipleri, etik kuralları vardır. Ayrıca parti kurmak veya hukuki ve fiili mirasçıları ortada olan bir örgütün geleneğine sahip çıkmak, öyle çocuk işi değildir. Bu işlere soyunanların en azından belli bir birikimi ve ciddiyetinin olması gerek; yine böylesi kalibreli işler için halktan ve Kürt yurtsever kamuoyundan destek ve sempati bulmak lazım. Kanımızca Kürt yurtsever kamuoyu, olup bitenleri iyi izliyor. Ayrıca piyasada dolananları, çoktan politikanın metresine vurdular ve herkesin boyunun ölçüsü belli olmuştur.

Zaman zaman "65 ruhu" gibi eski alt kimliklerde takılıp kalanlara rastlıyoruz. Yine PDK-Bakur'u Birlik Kongresi'nden çok kısa bir süre sonra Kürt hareketinin çok önemli bir odağı haline getiren "92 sürecini anlamayan bazı bozuk sesleri" partimizin saflarında duyuyoruz. Biz her üyemizin, parti dostumuzun görüşlerini özgürce dile getirmesini isteriz ve bundan sevinç duyarız. Partimizin içinde var olan özgürlük ortamı biliniyor.

Ancak bazı tavır ve tutumlar, bir örgütün kimliğini kabul edip etmemekle ilgili bir davranışa dönüşmüşse, bu anlamda marazi bir durum almışsa, böylelerine izin verilmemelidir. Bir insan, yaklaşık on yıl boyunca bir partinin politik programını kavrayamamışsa, içinde olduğu örgütünün, hatta yöneticiliğini yaptığı örgütün mirasını, misyonunu, zaafalarını ve gücünü anlayamamışsa, ortada ciddi bir terslik vardır, demektir...

Kanımızca ortada dolanan Kürt hareketine doğru dürüst bir hizmeti olmayan, tam tersine partiye ve dolayısıyla Kürt hareketine zarar veren bir

politik şarlatanlık söz konusu. Şarlatan, "bilmediği halde bilir görünen, yüksekte atarak, kendini överek karşısındakini kandırıp aldatan" davranış biçimidir. Ne yazık ki, bugün ortalıkta tam da böylesi bir politik şarlatanlık örneği söz konusu. Kürt hareketinin var olan sorunları için somut, ciddiye alınan, yararlanabileceğimiz bir görüşleri, öneri paketleri, faaliyet için talepleri yok. Ama ortalıkta insanları şu veya bu "ruh"la, dedikodularla meşgul ediyorlar. Yurtseverleri birbirine karşı hassaslaştırıyorlar. Bu tavırlar, bozucu ve bozguncu tavırlardır. Her kim ki, Kürt halkına yurtsever harekete hizmet etmek istiyorsa, şarlatanlığı bırakıp olanakları ölçüsünde elini bir yerinden taşın altına koymalıdır.

Yukarıda PDK-Bakur'un Kürt hareketindeki önemine değindik. PDK-Bakur'un misyonunun gereğini yerine getirmesi gerekir. Çok hızlı biçimde toparlanıp, gündem oluşturmada üstüne düşen rolü oynaması gerekir.

Eski ruhlara takılı kalanlar, ruhlarını yenilemek ve gençleştirmek istemeyenler, çürümek zorundadır. PDK-Bakur'un ortalıkta dolaşan politik şarlatanlarla uğraşarak kaybedeceği vakti yoktur. Kendisini hızla örgütsel, politik ve düşünsel olarak yenileyip siyaset meydanına çıkmalıdır. Bu işi şarlatanlar yapamazlar. Kim kendisine güveniyor ve bu sorumluluğu kendisinde görüyorsa, işe koyulmalıdır. Düşüncelerini, önerilerini ve faaliyet programını hemen Kürd halkına ve partiye açıklamalıdır. Buyrun yapın, arkanıza verelim ve enerjimizi Kürtlük davasına sunalım.

Buyrun iş meydanı. Lütfen PDK-Bakur'u boş işlerin peşinden koşturup gereksiz iç tartışmalara boğmayın. PDK-Bakur'un kimliğine, çağdaş programına ve zengin mirasına bilinçli olarak sahip çıkanlar, boşboğazlığa ve şarlatanlığa müsaade etmeyecektir. PDK-Bakur dışında başka bir kimlik tanımıyoruz, şu veya bu ruhla uğraşmıyoruz. Ama, biz Fehmiyê Bilaller, Faik Bucaklar, Sait Elçiler, Edip Abêler başta olmak üzere PDK-Bakur siyasi kulvarında Kürd davasına hizmet edip bugün aramızda olmayan yurtseverlerin kemiklerini da sızlattırmayacağız. PDK-Bakur, 36 yıllık mücadelenin onurunu en yüksekte tutacaktır. Bu böyle biline...

Elbet bizim sorunlarımız sadece, içimizdeki ve dışımızdaki birkaç disiplinsizle, örgüt ve kolektif kimlik konusunda yeterli duyarlılığı göstermeyenlerle uğraşmakla sınırlı değil. Bizim asıl sorunumuz, mirasımıza bilinçli sahip

çıkamamak, potansiyel gücümüzü harekete geçirememek ve çağdaş politikamızı bir türlü etkinleştirememektir. Bu da yapısal sorunlarımızdan kaynaklanıyor. Bir örgüt için hayati önemde olan, yaratıcı ve yönlendirici önderlik sorunumuz var.

Parti örgütümüzde geleneksellikte çağdaşlığı yan yana tutma ve örgütü anlayışta ve işleyişte çağdaşlığa yönlendirmede çektiğimiz devasa sıkıntılar var. Bir de bunun üstüne, bir türlü, 70'li yılların örgüt kumandanı olma anlayışını terk etmeme, politikayı etik kurallarından boşaltarak rantçılık düzeyine düşüren hastalıklar var. Elbet biz hayalperest değiliz. Bu sorunların toplumumuzun yapısından örgüt süreçlerine taşındığının bilincindeyiz.

Toplumumuzda demokrasi ve çağdaşlığı, anlatmak ve yerleştirmek ne derece zorlu bir iş ise, toplumumuzun izdüşümü niteliğindeki küçük bir laboratuvarı oluşturan örgütlerimizde de aynı sıkıntıları yaşayacağız. Ama çağdaşlık tohumunu kararlılıkla eke eke ilerlemek dışında başka yol yok. İnancı PDK-Bakurlu'lar kimseyi incitmeden, dışalamadan, ama disiplinsizlik ve ahlakdışılığa papuç bırakmadan çağdaş örgütçülük yolunda kararlılıkla ilerlemelidirler. İnaniyoruz ki, en kısa zamanda, benzer çağdaş görüşleri taşıyan, ama halen hiç bir örgütte yer almayan veya ayrı kulvarlarda yol alan yüzlerce dürüst kararlı Kürd kadrolarıyla ortak çatı altında buluşacağız. Çağdaş politikaya inanç, Kürdlük davasına yürekten bağlılık, idealist ve temiz kişilik profili, bizleri bir araya getirecektir. Bu hedefi önümüze koymalıyız. O zaman gündem oluşturacak güçlü örgütsel odağı gerçekleştirebiliriz. İşte hedefimiz budur!

PDK-Bakur'u bu hedefe varma yolunda bir araç olarak Kürd yurtsever hareketinin hizmetine sunmalıyız...

EĞER KENDİ GERÇEKLERİMİZDEN HAREKET ETMEZSEK VARACAĞIMIZ YER BELİRSİZLİKTİR

Dara Bilek

İki yıla yakın bir süredir Kuzey Kürdistan'da, herkes ağırlıklı olarak PKK'yı tartışıp, yazıp çizdi. Her ne kadar bunun sağlıklı bir şekilde yapıldığı söylenemezse de... Çünkü PKK, genelde günlük politik hesaplar yapılarak değerlendirildi. PKK, siyasi gündemi belirlediği için tartışılması doğaldır. Ancak PKK eleştirilirken herhangi bir alternatif oluşum gündeme getirilmedi. Her ne kadar yer yer bazıları bu konuda, kıyısından köşesinden birşeyler yazmak istediye de pek gündeme oturmadı.

Halen Kuzey Kürdistan'da PKK gündemi belirleyen tek güç durumundadır. Oysa PKK dışında bir çok parti ve örgüt de var. Peki PKK dışındaki bu diğer güçler ne yapıyor? Hani Kürdistan'da gidip insanlarla konuşup PKK'nin olumsuzlukları anlatıldığında adam şöyle bir bakıp "Anlattıklarınız doğru ama siz ne yapıyorsunuz?" dediğinde bir suskunluk oluyor! Belki bazıları sadece durumu kurtarmak için bir şeyler söylüyordur ama çözüm sunulmuyor. Bence biraz da diğer siyasal partilerin, kendi gerçeklerine dönmeleri ve kendilerini tekrar tekrar değerlendirmeleri gerekir. PKK gerçeğini halka anlatmak gerekir. Bu hiç aksatılmadan yapılmalı. Fakat bu yapılırken alternatifini de ortaya koymak gerekmez mi? Bence Kürdistan'daki Kürt insanının kafa yorması gereken temel konu bu olmalıdır.

Kuzey Kürdistan'da Kürt parti ve örgütlerin durumu nedir? Bu sorunu öncelikle ele alıp açık yüreklilikle değerlendirmek gerekir. Çünkü herkes kendi gerçeğini görmek zorundadır! Eğer siyasi oluşumlar kendi realitelerinden hareket etmezlerse varacakları yer belirsizlik olur. PKK dışındaki parti ve örgütlere baktığımız zaman, kimselerin ülke zemininde ciddi bir oluşum içinde olduğu söylenemez. Kuzey Kürdistan'da, parti ve örgütlerin büyük çoğunluğu, hala aynı eski ideolojik zeminde, yani sosyalist partiler veya örgütler olarak siyasal mücadelelerini şekillendirmeye çalışmaktadırlar.

PDK-Bakur mevcut yapılanmalardan farklı olarak ideolojik birlik yerine siyasal birlik temelinde bir yapıya sahiptir. Yani diğer bir deyişle programatik olarak sosyalist olmayan tek siyasal oluşumdur. Ancak pratikte hemen hemen bütün partilerin yapısal durumu aşağı yukarı aynıdır.

Kuzey Kürdistanlı siyasal örgütlenmeler, içinde bulundukları gerçek durumları itibarıyla göçmen partiler konumuna düşmüşlerdir. Genelde yönetim kadroları yurt dışında, daha açık söylersek, karar organları yurt dışında! İşte bu durum partileri göçmen parti konumuna getirmektedir. Doğal olarak karar veren kadrolar ülke zemininden kopuk, ülke gerçeklerinden uzak, bulundukları alanların etkisiyle karar üretmek durumunda kalmaktadırlar. Durum böyle olunca da bütün çalışmaların merkezini yurtdışı oluşturmaktadır.

Kuzey Kürdistan'da mevcut geleneksel örgütlenmeler dışında öyle gözle görülür bir çalışma söz konusu değildir. Somut durum çalışmalarına devam eden ve değişik biçimlerde varlıklarını sürdürme çabası içinde olan, örgütlenmelerin tıkanıldığını ve artık pratikte işlevsiz kaldıklarını kanıtlamaktadır. Bunda daha fazla ısrar etmenin gideceği yer siyasal iflas olacaktır. Açıkçası uzun siyasal bir bunalım dönemi yaşandı ve halen yaşanmaktadır.

Bunalım sürecini sona erdirmenin en etkin yöntemi; Kuzey Kürt parti ve örgütlerinin, mevcut göçmenlik koşullarından bir an önce kurtulmaları ve Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinde alternatif güç olma gereklerini yerine getirmeyi amaç edinmeleridir. Ayrıca son 20 yılın yönetici kadroları ciddi bir biçimde kendi kendilerini yeniden değerlendirmelidirler. Her nedense herkes kendisi dışındakini değerlendiriyor, ancak kimse kendisini değerlendirme gereğini duymuyor.

Dünyanın neresinde ve hangi kurumunda olursa olsun başarısız insanların ve kadroların başvuruları gereken yöntem, başka kadrolara yol açmak ve başarısızlıklarını kabul ederek geri çekilmeleridir. Bakın bu konuda son yıllarda herkes Abdullah Öcalan'ı tartıştı durdu. Bazen merak etmemek elde değil, acaba Öcalan'ın konumunda başkaları olsaydı ne olacaktı? Bu sorun şahsen kafamda bir soru işareti olarak durmaktadır.

Kuzey Kürdistan'da ulusal kurtuluş hareketi değişik süreçlerde şekillendi. Kısaca duruma bakıldığında yakın tarihimizde ilk siyasal şekillenme 1960'lı yıllarda oluyor. Daha sonra 1974-76 arası yeniden Kuzey Kürdistan siyasal bir şekillenmeye sahne oluyor. Nihayet günümüzde hala varlıklarını sürdüren bir çok siyasal parti ve örgüt bu şekillenmenin birer ürünüdürler. 1981-82 arası Kuzey Kürt örgütleri yeniden şekillendiler. Bu şekillenme Ortadoğu pratiğinde ara bir şekillenme oldu. Her nedense hiç kimse bu önemli süreci değerlendirmek istemiyor.

Bugün gelinen aşamada Kuzey Kürdistan'da yeni bir siyasal şekillenme süreci yaşanıyor. Büyük bir çoğunluk eskide ısrarlı olduğu için kimse yeni süreci pek görmek istemiyor. 15 yıllık tahribatın izleri yıllarca ortadan kaldırılamaz. Milyonlarca insanın Kürdistan'dan göçetmeleri ve bunun Kürt halkının siyasal taleplerine de yansıdığı bir dönemde, yeni süreci görmekten ve buna göre yeniden yapılanmaktan başka çıkar yol olmadığı ortadadır.

Kürdistan Ulusal Kurtuluş hareketinin son 20-25 yılda yetiştirdiği kadrolar, sosyalist kadrolardır. Hem de ikinci elden sosyalist kadrolardır. Belki de bugün, Kürt halkının ulusal kurtuluşundan yana olan tüm sınıf ve katmanlarını bünyesinde barındıran, gerçekten demokrat, çağdaş bir

örgütlenme yaratamamalarının en büyük nedeni; demokrasinin halen kendi kadrolarını yaratamamasından kaynaklanmaktadır. Demokrat kadroların azlığı ve halen sosyalist, merkezîyetçi zihniyetin varlığı ve bunun belirleyici olması, demokrat çağdaş bir örgütlenmenin yaratmasını engeleyen en önemli bir faktördür. Bu konu da demokrat kadrolar mutlaka gereğini yapmalı, sancılı da olsa bu süreci omuzlamalıdır. Aksi takdirde kendi yarattığımız sorunlarla boğuşup didinmekten öteye gitmek mümkün olmayacaktır. Siyasal kadroların büyük bir kesiminde çok ciddi bir istikrarsızlık vardır. Bugün söylediğini yarın inkar eden, siyaseti günübirlik yapan kadrolar üretken olamamaktadır. Siyasal kadroların istikrarsızlığı ve tutarsızlığı partilerin politikalarına da açık bir şekilde yansımaktadır.

Ayrıca demokrasi olayını tartışmak gerekir. Siyasal kadroların demokratlığından parti ve örgütlerin demokratik işlerliklerine kadar, bazı konuları açık bir biçimde gündeme getirmek gerekir.. Aksi halde, katı merkezîyetçi kurallar örgütlenmelerde hakim olur. Bu da örgütlerde despotizmi geliştirir. Siyasal örgütlenmelerde demokratik işlerlik tamamen hakim olmadıkça, örgütleri geliştirmek ve çağdaşlaştırmakta olanaksızlaşır.

Siyasal kadroların kendilerini demokrat saymaları, partilerin işlerliklerini demokratik olarak tanımlamaları yeterli değildir. Demokrasinin karşısı diktatörlüktür.

SİYASİ ÇIKMAZ VE ALTERNATİF

Selim Girêsorî

Kuşkusuz bugün Kuzey Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketi'nin siyasi bir çıkmazın içinde olduğu bilinen bir gerçektir. Tartışma götürmeyen bir acı gerçeklik, bugün ortaya çıkmış bir sorun değil, yılların -on yılların- birikiminin sonucu olan bir sorundur. Bu sorun her ne kadar Kürd Ulusunun tarihsel/toplumsal yapısından kaynaklansa, ya da nedenleri oraya kadar varsa bile, tek tek her örgüt ve partinin yapısından da kaynaklandığı bir gerçektir. Özellikle de, 15 Ağustos 1984'te Kürdlük adına başlatılan silahlı mücadeleyle birlikte, karşıt ya da yandaş olsun, Kürd Ulusal Hareketi'nin politikalarının PKK politikasına endekslenmesiyle birlikte, sözkonusu olan sorun, kangrenleşmiş bulaşıcı bir hastalık gibi tüm siyasi örgüt ve partileri etkisine aldı. Böylece o gün bu gün Kürd Ulusal Hareketi kendisini siyasal bir çıkmazın içinde bulmuş ve her ne kadar bazı güçler zaman zaman bu çıkmazı aşmak için adım atmaya çalışmışsa da kısa sürede tökezlemiş ve sözkonusu girişiminde başarısız kalmıştır.

Tekrar tekrar başarısızlığı gidermek ve çıkmazı aşmak istemesine rağmen, bunu gerçekleştirememiş, bir sonraki durum değerlendirmesinde, yada bir sonraki kongrelerinde tekrar başa gelinmiş, sıfırdan başlanmıştır. Bunun bence tek değil, ama temel nedeni sağlıksız düşüncedir. Bence bugün, bu çaresizliğe bir nokta koymanın ve alternatif yaratmanın zemini ve de zamanı gelmiştir.

Bir eylemin başarısından, bir devrimin zaferle taçlandırılmasına kadar, fırsatlar sağlıklı bir şekilde değerlendirildiği takdirde istenilen hedefe ulaşılabilir. Bugün, genel olarak tüm Kürdler için, özel olarak da Kuzeyli siyasi örgüt ve partiler için böyle bir fırsatın geldiğine inanıyorum. Tam bir ulusal sorumluluk duygusu içinde kapıya gelen fırsatı akıllıca değerlendirmek gerek. Aksi takdirde, olası sonuçların sorumluluğuna katlanmak gerek.

Örgütlü Yaşam Ve Siyasi Partilerin Gereği

Bilindiği gibi, sözkonusu fırsatları değerlendirebilmek ve amaçlanan hedeflere varabilmek, gerçek anlamda sağlıklı/sağduyulu siyasi partilerin işidir. O siyasi partiler ki, aynı ilkelere inanmış, aynı sorumluluğu özümsemiş ve ortak amaç için birbirine kenetlenmiş dürüst ve fedakar insanlardan oluşur.

Zaten toplumların ortaya çıkmasıyla birlikte, nasıl ki doğal yaşam koşulları insanları ortak çıkarları etrafında gruplaşarak dayanışma ve yardımlaşma temelinde örgütlenmelerini zorunlu kıldıysa, siyasi partilerin oluşumunda da aynı dayanışma ve işbirliği zorunluluğu vardır. Ama bu, çağdaş ve daha modern tarzda olduğu için, insanlar belli bir program ve tüzük etrafında bir araya gelip kitlelere yol göstererek, öncülük yaparak, topyekün bir topluma hizmet etmeyi, onu amacına ulaştırmayı hedefler. Örgütsüz hiçbir sınıf yada toplumun istenilen hedeflerine ulaşmasının ya da bilinen tabirle kurtuluşunun mümkün olamayacağı gibi, bir süre sonra silinebileceği ya da en azından köle olarak yaşamını idame etme durumunda kalacağı bilinmektedir. Ha keza, herhangi bir sınıf ya da toplumun, kendi somut gerçekliğinden kaynaklanmayan herhangi bir örgütlülükle de başarıya ulaştığı ve ulaşacağı söylenemez. Tüm toplumlar için olduğu gibi, bu gerçek Kürd toplumu içinde geçerlidir. ve son yüzyıllık Kürdistan tarihi bunun açık örnekleriyle doludur. Kuşkusuz Kürdistanî örgüt ve partiler ulusal bir ihtiyacın, ulusal bir sorunun ürünüdürler.

Ama maalesef bu ihtiyaç bugüne kadar karşılanmadığına göre, burada ciddi bir yanlış yapma ve de yapılanma var demektir.

Siyasi Örgüt ve Partilerin Rolü

Genelikle tüm siyasi örgüt ve partiler kendi coğrafyalarında ya da kendi ülke topraklarında filizlenir yada kururlar. Kendi toplumunun kültürüyle yoğrulur, kendi tarihsel gerçeklikleriyle donanır, kendi ana dilleriyle konuşur ulusal bilinciyle düşünür ve yaşamak için yada yaşamını idame ettirmek için kendi silahıyla (!) savaşır...

Ancak bu şekilde gerçek anlamda halkın ya da toplumun asıl ve ivedi amaçlarını görev edinir ve bunun tahkiki için gerekli ve zorunlu rolü üstlenirler. Ve ancak bu şekilde üstlendikleri görevi layıkıyla yerine getirip, rollerini hizmet amacıyla oynarlar. Aksi taktirde sınıfsal ya da ulusal açıdan üstlendikleri rolü oynamaktan uzak kalacakları gibi, tahribattan ihanete kadar varabilen bir pratik sergilemeleri bile mümkün.

Hele hele Kürdistan gibi dört parçaya bölünmüş, yüzyıllarca sömürülmüş, kültüründen, madenine kadar tüm değerleri talan edilmiş bir ülke söz konusu ise bu gerçeklik daha da yakıcı olmaktadır. Özellikle son 40 yıllık Kürdistan gerçekliği bunun en açık ve bariz örnekleriyle doludur.

1965'te 3-5 aydının öncülüğünde, rahmetli Said Elçi'nin deyişi ile 'Kürdistan hamallarından' oluşan TKDP'yi bir yana bırakırsak, bu dönemde oluşan ve de oluşturulan Kürdistanî örgüt ve partilerin hemen hemen tümü ya Ankara ya da son yıllarda Avrupa patentlidirler. Ortada hiçbir kasıt yada ard niyet olmazsa bile, farklı coğrafyaların havalarını tenefüs ederek, farklı toplumların kültürleriyle yoğrularak ve farklı ülke şartlarından hareket ederek bir araya gelen insanların oluşturduğu örgüt ya da partilerin tüzük ve programlarının Kürd toplumuna ne kadar hizmet edebileceği ve Kürdistan devrimiyle ne kadar uyuyacağı tartışılır bir gerçektir. Kuzey Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketinin son 20 yıllık seyri ve bugün gelinen nokta bunun en yalın göstergesi olmalıdır. Kürdistan topraklarının dışında kurulan, orada düşünen, devrim programları yapan ve en hayati kararlar alan örgüt ve partilerin akibeti ya da ayakta kaldıklarını iddia edenlerin bugünkü

halleri, bu gerçeği günışığı gibi aydınlatıyor. Hem de anlatmaya ve açıklamaya gerek kalmadan tüm çıplaklığıyla ortaya seriyor.

Aslında bu doğrulara inanmak için fazlaca araştırmalara gerek yok. Örgütlerin oluşum süreçlerindeki etkileşimlerini ve hamurlaşmalarını, özellikle "o ağacın altında" olup bitenleri sağlıklı bir şekilde algılayıp değerlendirmek yeterlidir.

Düşünsel/Örgütsel Alternatif

Kuşkusuz 21.yüzyılın eşiğinde ve dünyanın globalleştiği bu teknolojik çağda, tek tip düşünce ve particiliği hiçbir aydın yada siyasetçinin iddia edebilmesi/ savunması sözkonusu olamaz. Ama sözkonusu olan ve olması gereken yerli ve yabancı düşünce ve yapılanmalardır. Yerli olan düşünce ve yapılanmaların -örgütlerin- anlamı da kuşkusuz, dünyanın soyut şartlarının soyut tahlilinin ülkedekine dayatması değildir. Olamaz da! Olması gereken, ülkenin/toplumun ekonomik, siyasi, kültürel ve tarihi şartlarının somut tahlilinin sağlıklı özümsemesinden hareketle, bunun bölgesel ve uluslararası dengelerle uyumlu bir şekilde hayata geçirilmesini sağlamaktır. Bu da, Kürd toplumuna yabancı düşüncelerin bir araya getirdiği metropol talebe ya da mülteci örgütlerin yapacakları bir iş değil, gerçekten Kürd toplumunun bağrından çıkan, ülke topraklarından filizlenen, ulusal bilinci özümsemiş ve ulusal çıkarlarını esas alan, kısacası, alışılmış tabir ile; Kürdistan'ın somut koşullarının somut tahlilinin ürünü olan örgütlerin/partilerin yaptıkları ve yapabileceği iştir.

Bu iş 'sosyalizm', 'emperyalizm' ya da 'sosyal emperyalizm' gibi hazır kalıpcı ve ithal edilmiş ideolojilerle birbirini boğazlayan ve aynı zamanda bu gözlüklerle dünyayı keyfiyetçi bir "dost- düşman" kamplarına bölen örgütlerin işi değildir. Tersine, Kürd ulusunun özgürlüğü ve Kürdistan'ın bağımsızlığı için savaşan her kişi ve örgütü kardeş bilen, mazlum halkımıza dostça uzanan her yurtsever çevrenin elini tutan örgüt ve partilerin işidir.

Çünkü Kürdistan Ulusal Kurtuluş Savaşı, sınıf temeline dayalı ideolojik bir savaş değil, topyekün bir toplumun özgürlüğünü ve ülkenin kurtuluşunu hedefleyen ulusal bir savaştır. Bu savaş aynı zamanda bir hukuk savaşımıdır. Zaman ve mekanına göre şartların gerektirdiği

araç ve gereçler ne olursa olsun, hukuksal savışımın bu gerçekliğini yadsımaz. Yadsımaz, çünkü ortada dil ve tarihinden, ekonomi ve topraklarına kadar zorla gaspedilmiş bir yığın hak var.

Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketinin son 30 yıllık sürecine baktığımızda, görülecektir ki, Kuzey Kürdistan'lı siyasi örgüt ve partilerin çoğunluğu bu bilinçten yoksun, 1980'li yılların başlarına kadar dış patentli mirasçı ideolojilerle işi kurtarmaya çalışmışlardır. Son 15 yıllık süreçte onun yıkıntılarını ağırlığı altında politikalarını PKK'ye endeksleyerek hergün biraz daha erimiş ve de dağılmaya yüz tutmuşlardır.

Dolayısıyla bugün geline nokta, sorunun neresinden bakılırsa bakılsın, sözkonusu düşünce sahibi yapılardan çözüm üretmeyi yada alternatif oluşturmalarını beklemek sadece ve sadece iyi niyetçilik olur. Tüm gerçekliğine rağmen halen bunu beklemek ve beklemekte ısrar etmek, kaybedilen zamanı katlamak, bugünün değerini bilmemek ve yarınları katletmek olur.

PDK/Bakur'un Misyonu Ve Sonuç

Bunun böyle sonuçlanmasını kabullenmemesi gereken, bu vahim gidişata bir yerde ve herhangi bir şekilde bir nokta koyması gereken ve de bu şansa sahip olan tek siyasi güç, PDK/Bakur'dur. Çünkü, Kürdistan topraklarında yurtsever demokrat aydınların öncülüğünde, büyük bir özveri ile kurulan ve Kuzey Kürdistan'da milli iradeyi temsil edebilen tek siyasi partidir.

Her ne kadar düşünsel bazda zaman zaman sapmalara maruz kalmış olsa bile, bugüne kadar bu iradeyi muhafaza edebilen bir partidir. Ve bu güne kadar 'tek kurşun teorisine' teslim olmayan, herşeye rağmen sağduyulu davranmayı elden bırakmayan ve sağlıklı düşünce üretmeyi sürdüren tek parti olma gururunu taşıyabilmiştir. Ancak ve ancak PDK/Bakur'un böyle bir geleceği vardır. Her ne kadar, bugüne kadar değişik nedenlerden dolayı bu şansını ve de iradesini kullanamamış olsa bile ve bunu kullanamaması PDK/Bakur'un kendi ayıbı olsa bile, halen geniş kitlelerde bunun beklentisi vardır ve zaten bu beklenti ve kitlelerin umudu, kendisine böyle bir şans ve geniş bir zemin sunuyor. Başta önderlik olmak üzere, PDK/ Bakur en kısa zamanda, süreçle birlikte kendisini sağlıklı bir şekilde

gözden geçirerek derlenip toparlanmalı ve olması gereken yer ve konuma erişmelidir. Milli iradenin tek gerçek ve geleneksel temsilcisi olma bilinciyle, bu irade ve gelenekten alacağı güç ile, çağdaş ve aktif bir mücadele ruhuyla sürece müdahale etme misyonunu gerçekleştirmelidir.

Aksi taktirde, Kürd ulusuna ve onun mukkades ulusal sorununa yönelik çok yönlü kirli planların uygulandığı bu sürece seyirci kalmanın vebali, herkesten çok kendisine ait olacaktır. Ve yine herkesten çok PDK/Bakur, hiçbir zaman bunun hesabını veremeyecektir!

Halen bu şans varken ve iş işten geçmemişken, yeni, samimi ve ciddi adımların atılması dileğiyle...

ESKİYE DÖNÜŞ MÜ, ÇAĞDAŞ ÖRGÜTLENME Mİ?

Baran Hemze

Yazımızın başlığındaki soruyu kime sorarsanız sorun, kuşkusuz ezici çoğunluk tabi ki çağdaş örgütlenme diyecektir. Bu, gerek parti yönetiminin, gerekse kadroların, parti üyelerinin ve dost çevre olarak adlandırılan kesimin ortak bir talebi olarak ortaya çıkacaktır.

Hemen ardından ikinci soru insanın aklına geliyor. Mülteci yaşam mı ya da ülkede yaşam mı? Buna gelecek yanıt ılık yanıtın farklı olmayacaktır. Belki çok daha radikal bir çıkışla anlatılacaktır.

Sorular başladı mı! İşte o zaman yandık. Hemen üçüncü soru ardından gelir, örgüt ülke topraklarında mı olmalı? Onu tartışmak zaten mümkün değil 'hîç ewa dibe kak.... ma rêxistin çawa li dervayê welat be? Ev tişt hîç tê qêbul kîrîn.' diye sürer ve herkes bir ağızdan ülke toprakları üzerinde örgütlenmenin müthiş coşkusıyla coşar da coşar.

Dil başladı sormaya artık onu durdurmak mümkün mü! Yav Allah aşkına söyle hiç sigortalı devrimcilik olur mu? Sen ne diyorsun hevalê hêja! Bedel ödenmeden devrimcilik nasıl olur, olsa olsa deviricilik olur ne anlama geliyorsa. Halk acı içinde inim inim inlesin, sen "garantili yurtseverlik" yap.

Peki 'heval bu önderlik sorunu nasıl olacak: Avrupa'da mı olsun ülkede mi? Fark etmez heval; çağımız internet ve telekomünikasyon teknolojisi çağıdır. Anında ilişki kurup, olaylara müdahale etme şansımız var. Bunun çok fazla sorun yaratacağını sanmıyorum, hem parti önderliğini her halûkârda korumamız gerekir. Bunu hiç tartışmayalım' lütfen.

Uzadıkça uzayacak, iyisi mi kendimce bu sorulara yanıt bulmaya çalışayım. Örgütlenme, çağdaş bir toplum için vazgeçilmez bir olgudur. Öz örgütünü kuramayan her hangi bir oluşumun başarı şansının olması beklenemez. Amaçları doğrultusunda sürecin gerektirdiği değişikliklere uyarlanamayan bir yapı nasıl çağdaş örgütlenme tarzını başarır! Bu hiç görülmüş birşey midir?

Bu noktada iğneyi kendimize hafifçe bir dokunduralım. Program bazında PDK-Bakur çağdaş, çoğulcu, çok sesli, her şeyin yüksek sesle tartışıldığı bir platform olarak görülür.

Peki PDK-Bakur bu özelliklerini ne kadar kullanabildi? 92 Sürecine geri gildiğinde muhteşem bir kadro, irili ufaklı on tane örgüt kurabilecek zenginliğe sahip olan PDK-Bakur zamanla kıyım makinası gibi bütün seçkin kadrolarını teker teker yemeye başladı. Acaba kan uyuşmazlığı mı vardı? Bu tespit edilemedi. Yoksa kadrolar mı çok eskimişti? Aslında ikisine de pozitif cevap vermek uygun düşer. Dokuz yıllık sürecin bizlere gösterdiği realite partinin program çerçevesinde uyumluluğa kavuşmadığıydı, çok farklı yerlerden gelen o kadar değerli kadrolar karar altına aldıkları programı yaşama geçirme noktasında hep atıl kaldılar, sahiplenmediler veya sahiplenemediler.

Program tüm güzelliğiyle orta yerde durdu, sahipsiz biçare. Eski geleneklerinde ısrar eden kesim hep 65'te kalıp nostalji yaptı. Tüm kötülükler eli kalem tutanlardan bilindi. Sizi gidi aydınlar sizi, siz değil misiniz başımıza bin bir türlü bela açanlar. 'Nereden çıktı yeni düşünceler, pluralizm, self determinasyon, teritoryal haklar.'

Kuruluş döneminde olabildiğince Kürdistanî olan TKDP tarihi misyonunu oynamış, üzerine düşen görevleri yerine getirmiştir. Canlı bir organizma olan her örgüt gibi kendini yeni döneme taşımıştır.

Bu güzel miras, pazarlama aracı haline getirilmemelidir. Birileri bunun üstünden kendini konuşturmayı bırakmalıdır. Bir mirasa sahiplenmek ahlak kuralları içinde ve mücadele alanında olur. Bu da bugün bazılarında oldukça uzak!

Tekrar eli kalem tutanlarımıza dönelim. Neler yaptılar? Oldukça yeni kavramları, Kürt siyasetine sokmayı başardılar, yukarda sözünü ettiğimiz kavramlar her kesimde ciddi bir şekilde tartışıldı ve layık olduğu yere de oturdu. Sonrası mı, işte onu hiç sormayın! Orası çok ağrıma gidiyor, bu yapı o güzelim kavramlara dahi yeterince sahip çıkmadı, çıkamadı. Üzüntümü hafifleten olay her çevrenin bunu sahiplenmesidir. Gel gör ki, bir dönem sonra eli kalem tutan kadrolar da değişiklikler başladı. Çağdaş örgütlenme tarzını savunan kadrolar, bir süre sonra klasik örgütlenme dışlıları arasında sıkışmaya başladılar.

Bunu yaparken örgütü koruma, dağılmayı önlemek adına yaptılar. Ama bu iyi niyetleri sadece zamanı uzatmaya yetti. Kısır çekişmeler başlamış "benim yapım, benim geleneğim daha iyiydi" söylemleri ortaya çıkmaya başladı. Ardından eski geleneklere yapışma yanlısının devreye girmesiyle güzelim HEVDEM dergisi kayıplara karıştı. Eğer o gün şu ruh bu ruh diye fırtına koparanlara karşı parti disiplini uygulansaydı bu kadar dejenerasyon olmazdı gibime geliyor.

Her şey farklı gelişmeye başladı tabi ki negatif yönden, parti çözüm üretmiyor herkes biri birinin açıklarını kollamaya başladı. Üretkenlik kendiliğinden kaybolmaya başladı ve yaprak dökümü hızlandı. Lider olabilecek özelliklere sahip çok sayıda kadro ayrılıp atıl kaldı. Parti çözümsüzlüğü aşacağına suni tartışmalarla meşgul oldu. Yaratıcılık olmayınca eskiler yad edilmeye başlandı.

Düşünün bir parti o kadar verimsiz hale geliyor ki, üçüncü kongresinden sonra sonuç bildirgesi yayınlıyıyor. Dördüncü kongreden sonra, oluşturulan yönetim toparlayıcı bir ekip görüntüsü verdi. Ama bu da kısa sürdü ve bir dönem sonra kangren haline gelen iç çekişmeler tekrar baş gösterdi.

Kollektif yönetim ve kurumlaşma alanında başarı gösteremeyen parti, ne ilginçtir ki sadece liderlik çekişmesinde ciddi tartışmalar(!) üretti. Bu, Dengê Bakur'daki karşılıklı tartışmalarla dışardan da izlenir hale geldi. Yan yana gelirken al gülüm ver gülüm misali yaklaşımlar ortaya konulurken, kamuoyuna açık platformda yıpratıcı tartışmalara tanık olundu. Halen de iç

çekişmeler yol almamızı engelliyor. Peki çözüm ne?

Çözüm, çok açık. Yıllardan beri bu yapının başında olan yönetici 'lider kadroların' bir an önce şapkalarını önlerine koyup bu başaşağı gidişin hesabını verip, köşelerine çekilmeli ve yerlerini genç kuşaklara devretmelidirler. Onlara yardımcı olup tecrübelerini aktarmalıdır. Kurumlaşmayı oluşturacak ve örgüte sahip çıkacak genç dinamik yöneticiler ülkeden görev başına gelmelidir. Akla şu soru gelmesin mevcut kadrolar bu işi yapamaz mı, tümü aynıdır mantığını gütmüyorum. Tam tersi halen çok değerli kadrolar bu yapının içinde mevcuttur, ama rahat çalışma olanakları da şu an için pek yoktur.

Gelelim mülteciliğe. Mülteci yaşamı belki bireyler kaldırabilir, ama bir partinin mültecileşmesi nasıl kabul edilir, bu mümkün mü? Eğer daha uzun yıllar Avrupa'ya dayanan siyaset ve örgüt yöneticiliği ülkedeki insanlara dayatılırsa örgütün gelişme şansı kalmaz diye düşünüyorum.

Olayı hikayeleştirirsek...

Yıllar sonra biri ülkeye döner ve hızlı bir şekilde örgütlenme meselesine el atar. Hemen çevresindekilere söyler: 'Biz geldik, örgütlemeyi yapacağız' derse karşıdakilerin hafif bir gülümsemeli alaycı bakışlarına muhatap olur ve büyük ihtimalle şu sözleri de dinlemek zorunda kalır: "Te go çi keko, tû hatî me xilas bikî? Tu kî yî, ji ku hatî, kurban ma tu heya niha li ku derî bûyî? Mala min xirabû, gundê min şewitî, dewarê min çûn, zewiyê min xirab bûn, kurê min şehîr ket, bavê min kuştin, dayika min tazîkirin, dest avêtin namusa me, roj li me tarî kirin, tirs dilê me sekinand, histrê dayikan tu car zuha nebû, zarok bê bav man tu li ku derê bûyî, lo de bicehime here, tu ji kê derî hatî dîsa bizivire here wê derê. Bê wijdan, hatî min xilas bi kî, tu berê xwe xilas bike, lolo belengazo!"

Bazen talihsizlikler olur. (Kürtlerin başlarına geldiği gibi) Allah düşmanının başına vermesin 'devletler arası sömürgeliği'. O zaman da zalimler maalesef tarihi istedikleri gibi yazıp ortaya sürüyorlar ve yıllarca resmî ideoloji halkların başına bela oluyor.

Biz Kürtlerde bu durum daha da trajiktir. Resmi bir devlet oluşmadan resmî ideoloji çoktan oluştu. Birde önderlik denen sorun var. Kısaca ona da değinelim.

Eğer önderlik kavramından söz ediliyorsa bunu ciddi bir kurum gibi değerlendirip ona göre de bir belirleme yapmalıyız inancındayım.

Eğer önderlik denen kurumdan kasıt -tek lider, tek şef- olgusu ise, Ortadoğu gerçekliğinde hep yeri olmuş ve halen de bir sorun olarak devam ediyor. Ama şeflikte özel meziyetler ister. Her şefim diyen 'serokun' hakkını verebileceği bir şey değil. Birçokları buna heveslenir, ama herkes de başarılı olamaz.

Şöyle gözümüzü açıp etrafımıza bir bakalım. Kaç tane örgüt lideri kendiliğinden yerini terk edip yeni kadrolara yer açtı? Soruyu başka şekilde sorarsak, hangi lider kendisinden sonrası için yerini doldurabilecek birini yetistirdi? Bir kısmı bilinçli yapmadı, yapmak istemedi. Diğer kesim zaten bu özellikler sahip değildi.

Kürdistan devrimi adına yola çıktığını söyleyen 'önderlikler' acaba ne kadar bunda başarılı olduklarını düşünüyorlar. Tıkanan siyasetin önünü açmada kaç tane konsept geliştirdiler? Kaç tane akademik tartışmayı başlattılar, sürece uygun hangi politik saptamaları yapıp belli bir çalışma programı sundular. Son iki yıldır tıkanan siyasete hangi düşünceleriyle soluk aldıldılar. On beş yıllık silahlı mücadele sonucunda Kürdistan'ı harabeye çeviren devlet ve namlunun ucunu çocuklarına çeviren yapıyı eleştirmekten başka neler geliştirildi! Dün PKK'nin yanlışlarını cesaretle ortaya koyan PDK-Bakur aynı derecede başarılı çözüm önerileri ve aktiviteler ortaya koyabildi mi?

Buna keşke evet diyebilseydik. Ama eleştiriyi yapma noktasında oldukça başarılı olduğumuzu söyleyebiliriz. Çok kaliteli tartışmalar yapılmadı değil. Onlar da bireysel hesapları olmayan değerli bazı kadrolardan geldi. Gönül isterdi bu insanlar geliştirdikleri konseptleri kendi ekip-leriyle geliştirebilseydiler. Üretilen değerli düşüncelere ne yazık ki yeterince sahip çıkılmadı. Bundan dolayı da birçok insanın çalışma hevesi kırıldı, atıl duruma düştüler.

Şöyle etrafa göz gezdirelim örgütlü çalışan kadrolar mı çoğunlukta, atıl kalanlar mı? Aynı düşünceler mevcut kadrolardan çok daha fazla, nedenlere yukarıda kısa başlıklarla değinmeye çalıştık. ama bu durum başlı başına üzerinde çalışılması gereken vahim bir konu.

Bu tür olaylar batı devletlerinden birinde olsaydı, kaç hükümet istifa örneğine rastlanılırdı. Düşünün sağlık konusunda bir problem çıkar, Sağlık Bakanı çıkar sorumluluğunu ilan eder ve istifa eder.

Bir parti seçimlerde oy kaybedince, başkanı çıkar başarısızlığın sorumluluğunu kabul eder ve genellikle istifasını sunar. Bizimkiler mi, oturdukları yerlere bir daha kalkmamak üzere yapıştılar. Sökebilene aşk olsun. Yıllar yılı

yönettiği parti başaşağı gider elde avuçta insan kalmaz umurunda mı! Her defasında bir kaç tane kişilerin arkasından giden bulunur ve işe devam edilir. Böylelikle başta kendisini ve etki-liyebildiği kesimleri biraz daha oyalar. Bir şey yapmadığı, yapamadığı içinde başlar etrafına yakınmaya: Bu böyle gitmez bir şeylerin değişmesi lazım gibilerinden laflar edilir. Gitmeyen şeyin sorumluluğunun kendisinde olduğunu unuttur yöneticiliğin hele hele örgüt liderliğinin çözüm üretmesi gerektiğini unuturlar. Yöneticilik, örgüt liderliği vasıf ister. Bu vasıflara sahip olan insanlarda proje üretip çözümler önerirler. Ama bu yeteneklere sahip değilse insanlar başlar sitem etmeye. Ciddi bir eleştiri geldiği zaman ise bunu kendilerine karşı yapılmış saygısızlık olarak görürler. Doğru ya onlar 'serokturlar'. Her zaman dokunulmazdırlar, her şeyi doğru söylerler, ama uygulayanlar hep yanlış yaparlar.

Japonya da günün birinde deprem olur, ilgili kentin yerel yöneticisi şu tarihe kadar acil ihtiyaçları karşılayacağına dair söz verir, o tarihte sözünün gereklerini yerine getiremeyen yönetici şakağına silahı dayar ve intihar eder. Bizim yöneticilerden böyle bir beklentimiz yok, ama ellerini vicdanlarına koyup işgal ettikleri yerlerin hakkını vermekidirler.

Çözüm, sürece denk düşen projeler üretmek ve ona uygun mücadele şekillerini hayata geçirmek. Şu dönemde onbinleri dağa göndermenin bir faydası yoktur; ama onbinleri sokağa döküp sivil eylemler örgütlemek çok daha önemlidir.

Sivil örgütlenme ve eylemlilik TC'yi çözüme zorlayabilir. Ama bu herşey demek değildir. Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi sivil kurumları olduğa kadar diğer kurumları da örgüt-lemelidir.

ÇÖZÜMNE OLMALIDIR

Bizim için çözüm, tamamen reorganize olmak, ülkede geliştirilen Kürt kimlikli legal yapı-lanmaları sonuna kadar desteklemek, aktif olarak içinde yer almaktır. On binlerce insanı dağlara sıkıştırmaktansa beşbin tane insanı sokağa dök-mek çok daha yararlı ve çözüm için zorlayıcı olur. Bu illegal örgütlenmeden vazgeçelim an-la-mını taşımamalıdır. Bu tür yapılanma halen bir ihtiyaç olarak orta yerde duruyor.

Örgütü yetkinleştirmek yerine bazıları için önemli olan, daha kaç dönem yöneticilik titrini sürdürmektir. Daha ne kadar ticaretini yap-a-bilirim hesabını yapmaktır. PDK-Bakur bu tür sakat heveslere bir son vermek zorundadır. TKDP'nin mirası konusunda yapılan spekulatif

sorumsuz tartışmalarada son verilmelidir. Bazıları 65 ruhuna sığınma adı altında yetmezliklerini gizlemeye çalışıyorlar. Bugüne ilişkin doğru düşüncelere sahip olmayanlar geçmişî sloganlaştırarak kendilerini tatmin etmeye çalışıyorlar, birkaç yaşlı kuşaktan yurtsevere hitap ederek onları kandurma iki yüzlülüğünü yapıyorlar. PDK-Bakur'un kadroları ve taraftarları bu sinsî hileciliğe inanmamalı onlara fırsat vermemelidir.

Evet çağdaş, çoğulcu, demokratik yapılanmanın örneği olan KDP-Bakur kendi kimliğine sahip çıkmak zorundadır. Kimlik bir yerde, realite başka yerde olamaz. Bu konuda çifte standart olmaz. Ya bunun gerekleri yapılır veya bu işlerden el çekilir. Karar sahibi bu yapının sahipleridir. Bunu da kendi kurumlarında tartışıp sonuca gideceklerdir. PDK-Bakur, başta TKDP, Ala Rızgari Birlik Platformu, Bergeh ve Rızgari den ayrılan kadroların miraslarının sahibidir. Her PDK-Bakur'lu bunun bilincinde partiye sahip çıkmalıdır.

Sonuç olarak bu mücadele Kürtlerin kendi toprakları üzerinde kendi iradelerini özgürce ifade edecekleri zamana kadar sürecektir. Bunun başkada bir alternatifi yoktur. Daxwaz a mîn lî ser axa piroz teví nasnama xwe bijim ya hun çî dixwazin hevalno?

Bu mücadeleye yıllarca hizmet etmiş kadrolar artık kararlarını vermeli, yerlerini belirlemelidirler. Ya aktif bir şekilde mücadeleye sahip çıkmalı, aksi halde farklı coğrafyadan ülkeyi kurtarma sevdasından vazgeçmelidirler. Ülke-deki insanlar bu sorumluluğu üstlenmelidirler.

Ülkedeki insanlarda sorumluluklarını yerine getirmeli ve görevleri üstlenmelidirler. Yurt dışından yönetilmekten şikayetçi olanlar bu görüşlerinde samimi iseler kendileri bu sorumlulukları almalıdırlar. Bu yapılmazsa yakınmanın, yurtdışındaki kadrolarla ilgili çoğu kere herkesi aynı kefeye koyarak suçlamalarda bulunmak ciddi bir hata olur.

O zaman hep birlikte özgür Kürdistan'a yaraşır bir duruş gösterelim.

Bu yazımda kısaca İmralı ve Genel Kurmay kaynaklı olan 'Demokratik Cumhuriyet' Projesi konusunda, PKK'nin özellikle MHP ve diğer siyasi partilere gönderdiği mektuplara da değinmeyi gerekli görüyorum.

Önümüzde oldukça kritik bir süreç var. Tüm izler biri birine karışmış, devlet ve muhalifler İmralı

takipçileri' neredeyse aynı dili kullanmaya başladılar. Hangisi muhalif, hangisi devlet belli değil. Ama belli olan şu. Çürümüş olan Kemalizm, Öcalan ve Konseyi tarafından canla başla diriltilmeye çalışılıyor. Konsey üyeleri liderlerinin talimatıyla çok diplomatik mektuplar yazıyorlar.

"MHP Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli, merhum Alparslan Türkeş'in 'Kürt ile Türk' ü etle tırnak gibi birbirinden ayrılmaz birer parça olarak görmesi, partimizin de kuruluşundan beri dillendirdiği bir gerçektir. Kürdün tarih bilinci olan partimiz de kabul edilmiş Kürt gerçeğinin böyle ifade edilmesini arzulamış, verdiği mücadele içinde hiçbir zaman bu ilkedan kopmamış ve her zaman dar bir milliyetçilikten özenle kaçınmaya gayret sarf etmiştir. Bu anlamda belki de en büyük mücadelesini böyle bir dar Kürt milliyetçiliğine karşı vermiştir" diye devam ediyor.

İkinci mektuptan da çok kısa bir alıntı, "Sayın Bülent Ecevit DSP Genel Başkanı. Başbakanlığınızı yürüttüğünüz hükümet, yaptığı ve yapacağı reformlarla Türkiye'yi demokratik dönüşüme uğratarak, 21.yüzyılın büyük devletlerinden biri haline getirme çabası içindedir. Partimizde bu çabaları ilgi ile izlemekte, böyle tarihi bir süreçte başbakanlığınızı Türkiye için bir şans olarak görmektedir. Türkiye'nin huzurunu ve güçlenmesini istemeyen iç ve dış çevreler dışında hiç kimsenin çıkarına olmayan bu durumun aşılmasının koşulları ve fırsatı 21.yüzyıla girişte yakalanmış bulunmaktadır" diye devam eder.

Şimdi tüm bunları yan yana koyup şöyle bir seyredeyim, bu kadar rezilce bir yaklaşım nasıl olur? Kürt halkının yeminli, azıllı düşmanları MHP ve 'sosyal demokrat' DSP'ye yazdığı 'diplomatik mektuplara' bakınız.

Yeminli düşmanlarla Kürt sorununu, daha doğru bir deyişle Kürdistan sorununu iç ve dış güçlerin bir oyunu olarak adlandırmayı vitrinin ön camına koymaya çalışıyor. Yıllardan beridir işgalci TC'nin katliam, inkar, asimilasyoncu politikalarını haklı çıkarmanın yarışı içine girmişler. Yazık, binlerce kez yazık.

On binlerce insanımızın yaşamına, binlerce köyümüzün haritadan silinmesine, yüz binlerle ifade edilen insanımızın ülkelerinden savrulup başta batı Avrupa olmak üzere dünyanın dört bir yanına savrulmasına neden olan bu kirli savaşın sorumluları bir çırpıda unutturulmak isteniyor. Aslında 'İbret mektupları' adı altında yayınlanan

bu mektupları, her Kürt bireyinin defalarca okumasında fayda var.

Nasname bu tür çalışmalarıyla karanlıkta kalan ilişkileri ortaya koyuyor. Bu vesile ile ilgili arkadaşları bir kez daha bu cesaretli yayınlarından dolayı kutluyorum.

Yukarıdaki mektupların ülkedeki ayağı da maalesef HADEP'e oturtulmaya çalışılıyor. 'İşgalci güçlerin şehit törenlerine katılıp asi Kürtleri ise unutuveriyorlar'. HADEP'i tümüyle böyle nitelemek vicdansızlık olur. Ama çoğunlukta olan yurtseverlerin maalesef iradeleri söz konusu değil. İmralı konsepti adım adım uygulama alanına konuluyor ve görevde şu an için HADEP'e yüklenmiş.

Bu yapı da olanaklarını büyük ölçüde adına 'demokratik cumhuriyet' denilen projenin hayata geçmesi için sarf ediyor. MHP'yi karşılamaya on binleri koştururlar. Bir polis şefi için onbinleri sokağa dökerler ve bunu da öğünerek anlatırlar. Tüm bunlardan kurtulmak ise realiteyi kitleye anlatabilmekten geçer.

Kürdistanlıların ezici çoğunluğu halen bu komplonun farkına varmış değil maalesef. Birkaç gün önce HADEP'i tekrar uyanan Konsey üyesi Nizamettin Taş, 'dar milliyetçi yaklaşım gösteren HADEP'i' tekrar uyarıyordu. Kendinize gelin ucuz politika yapmayın 'hak yol olan demokratik cumhuriyete gelin' çağrısını tekrarlıyordu. Bu noktada HADEP kitlesi içinde yer alan tüm yurtsever sağduyulu insanlara düşen görev bu tür telkinlere kulak tıkayıp toprak esasına dayanan çözüm önerisinde diretmektir.

Kürt halkını 'önderlik' denen kurum yaratamaz. Acıdır ama 'önderlik' diye adını koyduğunuz şefi ve tüm yapıyı Kürdistanlılar yarattı. Sizde dahil olmak üzere Sayın Konsey Üyesi Taş. Bu halk nasıl sizleri baştacı ettiyse bir gün öyle alaşağı edecek ve kendi istemlerini bir kez daha haykıracaktır. Ne siz ne de 'demokratik cumhuriyetin' sahiplerinin buna gücü yetmeyecektir. Bu halk şehitlere verdiği sözden dönmeyecektir.

Toprakları üzerinde kendilerini yönetecek idari yapılanmasını her ne pahasına olursa olsun gerçekleştirecek azmi tekrar gösterecektir.

SON SÖZ

Kavga özgür Kürdistan'da, bu ülkenin evlatları egemen olduğunda bitecektir. Küçük bir hatırlatma; yakın süreçte tüm Kürtlerin moral kaynağı, umudu olan Güney Kürdistan işgalci güçlerin gözlerinin içine batan diken gibidir. Özgür vatan topraklarında kendi idaresini sürdüren Güney Kürdistan Federe Devleti üzerinde sinsi oyunlar hızlandırılıyor. Bu yapı tüm Kürt yurtseverlerinin gözbebeğidir ve o şekilde korunmalıdır.

Kürdistan Federe devletinin oluşumunu savaş nedeni sayan işgalci güçlere de bir çift lafımız var. Orası bizim canımız, onurumuzdur. Bunları size kolay kolay çiğnetmeyeceğiz. Her Kürdistan'lı bunu namus borcu olarak algılayacak ve cevabımızı verecektir.

Artık kaybetmeye tahammülümüz yoktur.

TÜRKİYE'NİN KUZHEY IRAK HASSASIYETİ

Dışışleri Bakanlığı'nın, Türkiye'nin Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurulmasını 'casus belli' yani 'savaş nedeni' sayacağına dair rapor, Türkiye'nin Kuzey Irak hassasiyetini birkez daha gündeme getirdi.

Türkiye'nin böylesine ciddi bir ekonomik çöküntü içerisindeyken bu konunun gündeme gelmesi hayli ilginç. Çünkü bu mesaj belliki Kuzey Irak'lı Kürt gruplara yönelik değil. Daha çok böylesine bir oluşumu destekleyen ülkelere yönelik.

Çöken ekonomisi nedeniyle zor duruma düşen Türkiye belkide kendisinden bu konularda teslimiyet beklenmemesi için böyle bir çıkış yapıyor.

Kuzey Irak'a ilgi duyan ülkelerin başında Kürt grupların tek bir yönetim altında toplanmasını isteyen, hatta Kürtlere özerklik verilmesi için çalışmalar yürüten Amerika Birleşik Devletleri geliyor.

Türkiye'ye pek çok konuda arka çıkan, stratejik ortağı ilan eden ve son ekonomik krizde para musluklarını açan Washington yönetimi, Ankara ile Irak konusunda derin bir görüş ayrılığı yaşıyor. İki ülke arasındaki birinci anlaşmazlık konusu ambargo.

Ankara ile Washington'un Irak politikaları şu an için ABD'nin istediğı yönde uzlaşa içerisinde görünse de gelecek için planları taban tabana zıt. Türkiye Irak'a yönelik ambargonun artık kalkmasını istiyor. Çünkü son 10 yılda Irak ambargosundan en büyük zararı gören bölge ülkelerinden biri. 10 yıl önce yanıbaşındaki büyük askeri tehditten kurtulmak için Irak'a yönelik askeri müdahaleye destek veren Türkiye, artık Bağdat'la ilişkilerinde yeni bir dönem başlatmayı, Irak ile ticareti canlandırmayı umuyor. Bunun için girişimleri de var. Ankara geçen yıl Rusya ve Fransa'nın başını çektiğı ülkelerin Bağdat'a sivil uçaklar indirerek hava ambargosunu delme girişimlerine destek vermiş, Bağdat'a büyükelçi atamıştı.

Amerikan yönetimi ise bazı revizyonları tartışmaya açmakla birlikte ambargonun devamı konusunda kararlı. Saddam Hüseyin'e karşı bir yumuşama gösterme eğiliminde değil. George Bush, göreve gelir gelmez işe Bağdat'ı bombalamak ve Saddam'a gözdağı vermekle başlamıştı. Ancak ABD Saddam'sız bir Irak'ta yönetimin, ülke nüfusunun yarısını oluşturan Şiiilerin eline geçmesinden ve bunların İran ile bölgede Amerikan karşıtı bir kuşak oluşturmamasından endişe ediyor. Bu nedenle de daha ileri gidemiyor.

ABD ile Türkiye'nin Irak konusundaki ikinci ayrılık noktası ise Kuzey Iraklı Kürtler...

Celal Talabani liderliğindeki IKYB ile Mesut Barzani'nin IKDP'si bölgenin iki etkin gücü. Bu iki rakip grup Kuzey Irak'ın kontrolünü tamamen ele geçirmek niyetinde. Amerikan yönetimi bu gruplar arasındaki çatışmanın sona ermesini ve bölgede tek yönetim kurulmasını istiyor. Türkiye ile ilişkilerin ciddi zarar göreceğinden çekinmese belki de burada bağımsız bir Kürt Devleti kurulması için çaba harcayacak.

Türkiye ise Kuzey Irak konusunda, herkesin de bildiğı gibi vurguyu Irak'ın üniter yapısının ve toprak bütünlüğünün korunmasına yapıyor. Bölgede bağımsız ya da özerk bir Kürt devletinin oluşumuna karşı çıkıyor.

Burada, ileride Türkiye'den toprak talep edecek bir Kürdistan'a izin vermeyeceğini açıkça dile getiriyor. Çarşamba günü basına yansıyan ve Türkiye'nin bağımsız Kürt Devleti kurulmasını 'savaş nedeni' sayacağı belirtilen Dışışleri raporu bunu açıkça ortaya koyuyor.

Peki ama ciddi bir ekonomik ve idari kriz içerisindeki Türkiye Kuzey Irak'ta bağımsız ya da özerk bir Kürt devletinin oluşumuna direnebilir mi ?

ABD'nin genel politikalarına bakılırsa, Washington gerek bölgesel çıkarları gerekse yeni oluşturmaya çalıştığı füze savunma sisteminin geleceği için Türkiye'yi kaybetmemek durumunda. Ekonomik ve siyasi bunalım içerisindeki Türkiye'nin direncinin kırıldığı da bir gerçek.

Ama yine de bağımsız bir Kürt devleti çok iddialı ve çok büyük bir proje. Sadece Türkiye değil, topraklarında önemli bir Kürt nüfus barındıran İran ve tabii ki Irak böyle bir projenin hayata geçmesine kolay kolay izin veremeyecektir. Bu nedenle Bush yönetiminin, -çok büyük bir sürpriz olmazsa- Clinton döneminde başlatılan, bölgede çatışan Barzani ve Talabani'yi barıştırma girişimlerinden öteye geçemeyeceğini tahmin etmek güç değil.

Bora Bayraktar
www.internethaber.com.tr

Okuyucularımız Özgür Politika'nın da Güney'deki gelişmelerle ilgili görüşlerinden haberdar olsun diye gazetenin konuyla ilgili hem başyazısını hemde haber merkezinin hazırladığı bir haberi alıntılıdık.

Bu çevrenin Güney Kürdistan'daki devletleşme süreci ile ilgili olumsuz ve düşmanca tavırları, Kürt yurtsever hareketinde biliniyor.

Türkiye başından beri Güney Kürdistan'da devletleşme sürecine karşı oldu. Bu sürecin provoke edilmesi için elden gelen her şeyi yapıyorlar. Son zamanlarda bu politikalarını yayınladıkları bir iç genelge ile dünyaya açıkça ilanda ettiler. Bu durum karşısında, Kürt örgütlerinin en az Türk devleti kadar açık tavır geliştirmeleri gerekiyor.

Günlük bir Kürt gazetesinin Türk devletinin bu tavrına karşı açık tavır koyamayışı, herkesin yerini göstermesi açısından oldukça ilginçtir. Böylesi momentler herkes için bir mihenk taşı ve turnusol özelliğindedir.

Herkes rengini açık etsin.

Dengê Bakur

GÜNEY'DE TÜRK VARLIĞI

Türkiye Hükümeti, Türkiye'nin Güney Kürdistan ve Irak politikasının kısa, orta ve uzun vadeli hedefleriyle bu çerçevede uygulamaya konulabilecek öncelikli önlemlere ilişkin bir iç genelge yayınladı. Genelgede, "Kuzey Irak'ta Kürt devletinin ilanı tarafımızdan müdahale nedeni sayılmalıdır" deniliyor.

Ayrıca, Güney Kürdistan konusunun Dışişleri Bakanı başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı İkinci Başkanı ve MİT Müsteşarı'ndan oluşacak bir İzleme Kurulu tarafından izleneceği belirtiliyor.

Yansıdığı kadarıyla, Türkiye'nin önümüzdeki süreçte izleyeceği politika şu temellere oturtulacak: Türkiye, Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması, merkezi otoritenin ülkenin tamamında kurulması, Irak'taki Türkmenlerin haklarının eşit vatandaşlar olarak korunması, etnik ayrı yönetimler bulunmamasını esas alacak. Ayrıca, Kürt örgütlerinin PKK'ye karşı savaşıması için cesaretlendirici girişimlerde bulunacak.

Genelgede, Güney Kürdistan'daki Kürt örgütleri, hatta yerel yönetimler de görmezlikten gelinerek, yerel örgütler olarak adlandırılıyor. Yani onlara siyasi, idari ve ekonomik bir rolün biçilmesinden özenle kaçınılıyor. Deyim yerindeyse; Türkiye, başkentine davet ettiği Kürt liderlerini ciddiye almıyor. Konunun, Kürdistan Demokratik Partisi lideri Mesut Barzani'nin Ankara

ziyaretinden sonra gündeme gelmesi tesadüf değil elbette. Türk yetkililerinin Barzani'den ne tür taleplerde bulunduğunu tahmin etmek de, bu genelge temel alındığında zor olmasa gerek.

Türkiye, Kürt örgütlerinin birliği kadar, dış güçlerle bağlantılı olarak idari bir yapılanmaya gitmelerine de ateşli bir şekilde karşı çıkıyor. Karşı çıkmakla kalmıyor, böyle bir oluşumun ortaya çıkmaması için her türlü bozucu faaliyeti yürütüyor. Bunu kendine hak görüyor. Türkiye'nin en korktuğu durum ise, Amerika Birleşik Devletleri'nin Kürt örgütlerini toparlayarak olası bir devlet ilanına gitmesi. Bu olmasa bile, Kürtlerin siyaset ve ticaret yapabilecek bir duruma getirilmesi.

Bu açıdan, Ankara, Washington'un bölge politikasından da rahatsız. Bu rahatsızlığını her fırsatta da dile getiriyor. Türkiye'nin Güney Kürdistan'daki askeri ve siyasi varlığı da tüm bunlar gözönünde bulundurulduğunda netlik kazanıyor. Hatırlanacaktır; Türkiye, PDK bölgesinde sürekli asker bulunduruyor. YNK bölgesine 9 ay önce gönderdiği güçlerini ise 2 ay önce geri çekti. Ancak Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak politikasındaki hareketlilikle bağlantılı olarak, son haftalarda yeniden YNK bölgesine asker gönderdi. Bu güç bir taraftan PKK'ye karşı savaşı kışkırtacak, yönlendirecek; diğer taraftan olası bir oluşum karşısında engelleyici rolü oynayacak. Bu açıdan, Türkiye'nin Güney Kürdistan'daki varlığı, başta PDK ve YNK olmak üzere tüm Kürt örgütlerinin zararınadır.

*Özgür Politika,
Başyazı-ufuktan-14.05.2001*

TÜRKİYE GÜNEY'İ HİÇE SAYDI

ABD'nin yeni Irak politikasından endişe duyan Türkiye, Irak'ı izlemek için bir kurul oluşturdu. Başbakan Ecevit'in bu çerçevede hazırladığı genelgede, Güney Kürdistan'da devlet ilanı, müdahale gerekçesi sayılıyor.

HABER MERKEZİ: PDK lideri Mesud Barzani'yi Ankara'da resmen kabul eden Türkiye, çok geçmeden Güney Kürdistan'daki iradeyi hiçe saydığını ilan etti. Türkiye Başbakanı Bülent Ecevit tarafından önceki gün hazırlanan bir iç genelgede, Güney Kürdistan'da devlet ilan edilmesi, müdahale gerekçesi sayılıyor. Ecevit, Irak ve Güney Kürdistan'ın düzenli olarak izlenmesi için de özel bir kurul oluşturdu. Genelge ile Ankara'nın Irak politikasının kısa, orta ve uzun vadeli hedefleriyle belirlenmesi ve bu çerçevede uygulamaya konulabilecek öncelikli önlemlerin alınması amaçlanıyor.

Müdahale gerekçesi

Genelgede, "Kuzey Irak'ta Kürt devletinin ilanı, tarafımızdan müdahale nedeni sayılmalıdır" deniliyor. Genelgeye kaynaklık eden bir Dışişleri Bakanlığı raporunda ise PKK ile mücadelede Pışmanlık Yasası'nın önemli olduğu iddia edildi.

Genelgede, "Irak politikamıza ilişkin öncelikli önlemler" başlıklı bir rapor yer aldı. Ecevit, raporda dile getirilen önerilere ivedilikle uyulmasını istedi. Genelgede Irak konusunun Dışişleri Bakanı başkanlığında, Genelkurmay İkinci Başkanı ve MİT Müsteşarı'ndan oluşacak bir İzleme Kurulu tarafından izleneceği duyuruldu.

MGK'ye bilgi verilecek

Uygulamalar hakkında Milli Güvenlik Kurulu'na da bilgi verilecek. Raporun Irak'a yönelik politikanın temel esasları bölümünde 8 madde sayıldı.

Buna göre, Türkiye barışçı, demokratik Irak'ı özendirecek. Temel esaslarda, Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması, merkezi otoritenin ülkenin tamamında kurulması, Irak'taki Türkmenlerin haklarının eşit vatandaşlar olarak korunması, etnik ayrı yönetimler bulunmaması da yer aldı. Temel esaslarda ayrıca, "Irak, Türkiye'ye askeri açıdan bir tehdit teşkil etmemelidir. Bölge dışı güçlerin Irak'a müdahalelerini azaltacak gelişme ve çözümler desteklenmeli, gerginlikler önlenmeli, Irak Türkiye'ye ekonomik bakımdan mümkün olduğunca bağlanmalıdır" denildi.

Barzani'ye verilen mesajlar

Türkiye, bu genelge ile başlattığı Irak ve Güney Kürdistan çalışmaları çerçevesinde en önemli mesajlar, PDK lideri Mesud Barzani ve YNK lideri Celal Talabani'ye veriyor. Barzani, geçtiğimiz hafta yaptığı Ankara ziyareti sırasında Türkiye'den dört önemli mesaj almıştı. Türk diplomatik kaynakları, Barzani'ye verilen ilk önemli mesajın, kendisinin bir Kürt lider olarak değil, "Irak'lı bir partinin lideri" olarak karşılandığı şeklinde olduğunu vurguladılar. Bu mesaj ilk kez veriliyor.

İkinci mesaj ise Irak'ın toprak bütünlüğü ve egemenliğinin Ankara tarafından tanındığına dair. Ankara ayrıca Barzani'den PKK'ye karşı savaşmasını ve Türkmenlerle sorun yaşamamasını istiyor. Türkiye, Türkmenleri PDK ile aynı düzeye getirerek, eşit bir güç haline getirmeye çalışıyor.

Siyasi gözlemciler, Ankara'nın bilinen bu stratejisi ile Kürtleri birbirine karşı kullanmayı, güçsüzleştirmeyi ve iktidarlaşmalarının önüne geçmeyi hedeflediğini belirtiyorlar.

Özgür Politika,
14.05.2001

'EM NAHÊLÎN KURD TU CAR BÎBÎN XWEDÎ DEWLET'

Serokê Partiya Demokrat a Kurdistan (PDK) Mesût Barzanî di 7-ê meha Gulanê de hat Anqerê. Serokwezîrê dewleta Tirk, lawê Kurd Mûstafazade Bülent Ecevit bi navê 'Nemadora hundurîn' (Îç Genelge) belavokek weşand. Di belavokê da tê gotin ku "Li Bakurê Irakê îlan kirina dewleta Kurd wê ji alî me wek sebebê mudahale bê pejirandin." Di belavokê da hat agahdar kirin ku mijara Irakê wê ji alî komisyonek bi serokatiya Wezereta Derve ji serokê duhemîn yê Serdariya Giştî ya Artêşê (Genelkurmay) û Musteşarê Teşkilata Îstixbarat ya Millî (TİM) pêk tê bê teqîb kirin û raporên ku bên hazir kirin bigihînin Kurula Ewlekarî ya Millî (KEM).

Belavok li ser esasê raporek Wezerata Derve hatiye amade kirin. Di raporê de tê gotin ku "Tirkiye wê Irakeke demokratîk û aşîti teşwîk bike." Parastina yekîtiya Irakê, li temamiya Irakê tesis kirina otorîteya merkezî, xwedîti li mafên Tirkmenan kirin jî di raporê da cihê xwe distînin. Di raporê da xaleke balkêş jî "Heta mumkun e divê Irak bi aborî bi Tirkiyê ve bê girêdan." e. Mesela ku yên fêrî wergirtina pere dibin wê fêrî wergirtina emîr jî bibe.. Camêrên Tirk jî tecrubeyên xwe yên dirokî û bi dezgeyên finansî yên navnetewî digihêjin vê netîcê û bêtirîn jî Tirkmenên ji îmkanên xwe mahrûm nakin jî xwe ra kirine listok. Balkêş e ku Ecevit rastiya tal jî qebûl kiriye û jî Tirkmenan re taviye dike ku PDK-ê wek "Hukûmeta Demî ya Herema Kurdistan" nas bikin.

Li gor çapameniya Tirkiyê Barzanî di ziyaretê xwe bi Ecevit, berpirsên Wezarata Derve, TİM û KEM-ê re hevdiin kir.

Barzanî destûra mudaxeleyî Kurdistan nade

Wek tê zanîn ku di navbera hukûmeta Başûr û dewleta Tirk de pirsgrêkek jî, li Başûr cihbûna hêzên çekdarî yê PKK-ê ye.

Dewleta Tirk bi destûra PDK û YNK dixwaze bi hawayekî resmî têkeve Başûr û xwedênegravî bi PKK re şer bike. Lê nêta ketina xwe ya Başûr bi PKK ve girê bide jî herkes dizane, ku nêtek jî nêtan ev be jî ya esas dewleta Tirk dixwaze xwe li vî perçê welatê me bi cih bike û kontrol bike. Dewleta Tirk jî bo ku Kurdên Başûr neyên vê merhelê çî jî dest hat teksîr nekir. Biserneket, qet nebe îcar dixwaze li wir xwedî gotin be û şîva xwe li ser serê wan kême neke. Li vir hebûna PKK-ê jî jî xwe re dike mane û nêta xwe ya xayîn, çavnebar û bextreş bincil dike.. Îcar li PKK dikeve ku xwe jî vê listika xirab dîr bixe û otorîta Hukûmeta me kurdan nas bike. Lema her çiqas dewleta Tirk nêd dike têkeve Başûr, Barzanî li Anqerê carek din jî diyar dike ku destûr nade.

Berî nuha çendekî Ecevit bê dilê xwe be jî mecbûr mabû îtiraf bike û weha gotibû: "Mixabin, Herêma Bakurê Irakê li mintîqa Rojhilata navîn ya herî demokratîk e." Bala xwe bidinê, Ecevit dibêje 'Mixabin.' Em Kurd divê van gotinan rind şîrove bikin û xwedîtiyê li welatê xwe yî rizgarkirî bikin, ne gulebaran bikin, ne tevlihev bikin.

REWŞA KURDISTAN A BAŞÛR Û NERÎHETIYA TIRKIYE.

Piştî seradana serokê PDK birêz Mesud Barzanî ya Tirkîye, di raya giştî ya Tirkîye de pîrsek gelek balkêş tê minaqêşekirin. Belganameye Serek Wezirê Tirkîye di nava hinek dezgehên dewletê de belav kirî û di tê de gotî ku "îlan kirina dewletek Kurdî li bakurê Irakê dibe sedemek ku em midexaleyê vê herêmê bikin" û her wek din derbarê Irakê û pîrsa Kurd de gelek tiştên din ku Tevergera Kurd nêzik ve eleqeder dikin di vê belgenamê de hene.

Hat eşkere kirin ku piştî brêz Mesud Barzanî seradana Tirkîye bike 10 rojekî ev belga Ecevit di nav hinek dezgehên dewletê de hatiye belavkirin. Lê piştî Barzanî seradana Tirkîye kir û vegera Kurdistanê, ji nû ve evê belganameyê di media Tirkîye de cih stan û bi awayekî hate eşkerekirin.

Bê goman Kurd hemî vê hesasiyeta Tirkîye û dewletên din yên ciran, baş tê digihîn. Wek din dema ku istikrarek li Kurdistanê çêdibe Tirkîye gelekî ne rehet dibe. Ji ber ku hêdî ew sedemên ku Tirkîye her gav dikeve axa Kurdistan a Başûr ji holê radiabin.

Gelek baş xuya kir ku birêz Barzanî di vê seradana xwe de, ji her demekî rihettir bû. Ji ber ku, li Başûr warê siyasî û civakî ji hemî demî xweştir e û prosesa aşitiyê ber bi konexek erênîve diçe. Her wek din rewşa Kurdistanê roj bi roj ber xweşiyê û istikrarekî ve diçe. Dema mirov di hindiruyê xwe de rihet be û piştî xwe bide istikrarekî, qet şik tune ye ku mirov pêwendiyên xwe de ji rihettir gavan tavêje. Ev seradana hanê gelek serketî bû, gerek taybetî Tevergera Kurd li Bakurê vê seradanê baş binirxîne.

Wek din pêwîste ku li himber tehditên Tirkîye Kurdên Bakur xwedî bersîvekî bin. Ji ber ku Tîrsa Tirkîye ji Kurdên Bakur in. Ew baş dizanin ku serketina devereke ya Kurdistanê çî tesîrê derdora xwe dike.

Mixabin me wek tevgera Kurd ev yek wek wan baş fam nekiriye, yan ji em naxwazin fam bikin. Gerek dema ku Tirkîye tehdîteke li devereke din ya Kurdistanê bike, Tevergera Kurd Bakur, rabe ser lingan û bersîva Dewleta Tirkîye bide. Ev yek heyîn û tunehiya Tevergera Kurd li Bakurê Kurdistanê ye.

Mixabin eve çend rojin ku ev yek yanî tehdita Kurdistanê Başûr bi awayekî tê kirin, lê kesek li ser vê pîrsê (ji Kurdan) nasekine. Ev xemsarî yan ji ne famkirina vê pîrsê ye, yan ji bi rastî netêgihandina pîrsa Kurdistanî ye. Wek nimune hetta niha deng ji tu dezgehên Kurdan derneketiye.

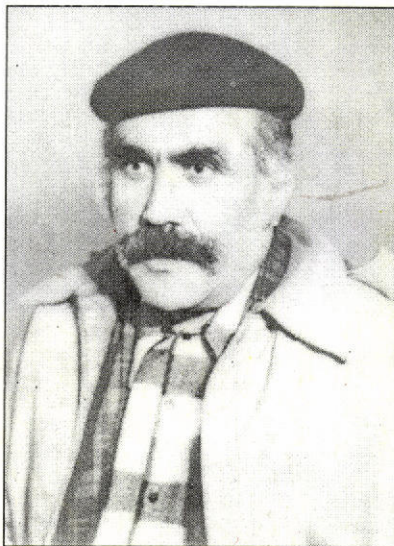
Hetta Tirkîye pîrsa Kurd li Kurdistanê Bakur bi awayekî çareser neke, her gavê derbarê Kurdan de li kûdera cihane bete avêtin wê Tirkîye bikevê di warek tengasî de. Pîrsa Kurd divê kêmasî naskirina mafên milletekî yên reva çewebe, li Tirkîye ji welê bête naskirin û çareser kirin.

Redaksiyona Rastiye 21/05/2001

Navnîşana peywendiyê: redaksiyon@rasti.dk

JÎ BO BÎRANÎNA EDÎP KARAHAN

Em di 25 salîya wefata ronakbîr û siyasetmedarê kurd Edîp Karahan de, wî bi rêzdarî bi bîr tînin.

Edîp Karahan

Wehîd Aba, Evdirehman Acar, **Selîm Acar**, Kemal Adar, **Nezîr Akad**, Nîhat Akar, **Necmedîn Akin**, Silêman Akkoyûn, **Emer Aksu**, Ata Ala, **Eyup Alacabek**, Rohat Alakom, **Adil Aliş**, Ezîz Aliş, **Îsmail Aliş**, Kutbedîn Aliş, **Silêman Aliş**, Heneîf Amaç, **Adnan Aras**, Faruk Aras, **Naîle Aras**, Husamettîn Aslan, **Rûşen Aslan**, Huseyin Avcî, **Sidîq Avcî**, Bahadîn Ayaz, **Bayram Ayaz**, Hadî Aydın, **Îsmail Aydın**, Mumtaz Aydın, **Osman Aydın**, Mustafa Aydoğan, **Seîd Aydogmuş**, Osman Aytar, **Necat Baba**, Kurdo Baksî, **Lutfî Baksî**, Şukran Baksî, **Yilmaz Balkaç**, Seyfedîn Balta, **Emîn Baltasç**, Cewdet Baran, **Seyît Baran**, Rojen Barnas, **Ramazan Baştaş**, Cemal Batûn, **Zekî Bayrak**, İrfan Baysal, **Ehmed Begik**, İsmail Beşikçi, **Dara Bilek**, Ehmed Boga, **Mehmet Bozan**, Sidîq Bozarslan, **Sermîn Bozarslan**, Selehedîn Bûlût, **Elî Bûran**, Sebîha Bûran, **Kemal Burkay**, Helîm Can, **Firat Cewerî**, Mûrad Ciwan, **Weysî Çalışır**, Firat Çayircioğlu, **Zekeriya Çelik**, Emer Çetîn, **Elî Çiftçi**, Mihdî Çilgin, **Nafî Çilgin**, Nesîh Çilgin, **Osman Çinar**, Nedîm Dagdevîren, **Evdilqadir Damar**, Remoyê Darî, **Evdilhekîm Daş**, Hesen Daş, **Mihemed Dehsiwar**, İkrâm Delen, **Salih Demîr**, Silêman Demîr, **Sofî Demîr**, Cemîl Demîrcan, **Reşadê Dêrikî**, Mehmet Dîlan, **Felat Dilgêş**, Sêxmûs Dîp, **Mustafa Dora**, Xelîl Duhokî, **Abid Dundar**, Seyran Dûran, **Şukrî Dûrsûn**, Mehmet Ece, **Serdar Ekingen**, Ehmed Ekmekçi, **Feyaz Ekmen**, Nîhat Elî, **M. Elî Kût**, M. Elî Yildirim, **M. Emîn Eren**, Cemîl Eren, **Ehmed Eren**, Kasim Ergun, **Elî Ertasç**, Hesen Ertasç, **Celal Esen**, Elî Esen, **Bawer Eser**, Bûbê Eser, **Mele Evdirehman**, Ehmed Ferîd, **Huseyin Geçit**, Bûrhan Geçit, **N. Geleri**, Şêxmûs Geleri, **Nûrî Gokalp**, İbrahîm Guçlu, **Yekîtî Gulbaran**, Emîne Gulerce, **Remezan Gulerce**, Necdet Gundem, **Evdirehmanê Gundikî**, Ayhan Gungor,

Abid Gurses, Kerim Gurturk, **Vedat Guzel**, Heqî Irmak, **Seyidxan Îmrak**, Keya İzol, **Ridwan Kaçmaz**, Atîla Kalkan, **Mustafa Kalpak**, Mezher Kaplan, **Suphî Karaalt**, Koroglu Karaaslan, **Yaqub Karademîr**, Enwer Karahan, **Hecî Kardoxî**, Ferhad Kaya, **Remzî Kerîm**, Eren Keskin, **Mustafa Kiliç**, Hemîd Kiliçaslan, **Seydo Kîno**, Mahmûd Kîper, **Sîracedîn Kirici**, Muhsîn Kizilkaya, **Metîn Kumruaslan**, Erdal Kurt, **Mahmûd Lewendî**, Malmîsanîj, **Mamoste**, Xetîp Mercan, **Hesenê Metê**, Mahmûd Metîn, **Mahmut Metiner**, Selîm Mûrad, **Emîn Narozî**, Firat Nemrûd, **Kendal Nezan**, Xalis Nezan, **Serbest Nisêbînî**, M. Nûr.Aşan, **Fexrî Olçer**, Şefîq Oncu, **Remezan Oruç**, Mamoste Osman Ozçelik, **Ednan Ozbîngol**, Fadiî Ozçelik, **Cemal Ozçelik**, Mustafa Ozçelik, **Osman Ozçelik**, Haluk Ozturk, **Firat Ozyildiz**, Çeko Pekgul, **Loqman Polat**, Laleş Qaso, **Remezan Qehremaner**, Hemdilah Qotres, **Hemreş Reşo**, Elî Riza Vural, **Serdar Roşan**, Lezgîn Salih, **Mihemed Sanri**, Nûredîn Saraç, **Mûrad Satici**, Cemal Saygili, **Hisên Serhad**, Turan Seyfioğlu, **Bahadîn Seyidvan**, Nûrî Solmaz, **Zekî Sonmez**, Zinar Soran, **Ganî Sungur**, Enwer Suretli, **Feysel Şaliş**, Nezîr Şemikanli, **Izedîn Şevgin**, Kemal Sirnexî, **Mele Tahir Ergun**, Necatî Tank, **Mehmet Tanrikulu**, Vîldan Tanrikulu, **Mehmet Tanriverdî**, İmam Taşçier, **Ehmed Toprak**, Ekrem Toprak, **Lamîa Torunlu**, Recep Tugrul, **Mithat Tuncay**, Evdilah Tuncel, **Şêxmûs Tursak**, Şakir Tûtal, **Fexredîn Tutuncu**, Evdîselam Ugurlu, **Evdirehman Ugurlu**, Mehmet Uzun, **Paşa Uzun**, Mehmet Vural, **Elî Yalim**, Xetîp Yapistiran, **Behlul Yavuz**, Mehmet Yildirim, **Hecî Yigit**, Adil Yildirim, **Beşîr Yimaz**, Rifat Yuksekkaya, **Baran Yuksel**, Mehdî Zana, **Ehmed Zekî Okçuoglu**, Arif Zêrevan, **Reşo Zilan**, Zeynelabidîn Zinar, **Ehmed Zîrek**, Zinarê Xamo

EDÎP KARAHAN'IN ANISINA